

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΠΟΛΕΜΟΥΣ

Πρώτη επιστολή του εξεγεργμένου υποδιοικητή Μάρκος
στον δον Λουίς Βιγιόρο

Έναρξη της ανταλλαγής επιστολών περί Ηθικής και Πολιτικής

3

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΡΙΤΙΚΟΥ ΣΤΟΧΑΣΜΟΥ, ΑΤΟΜΩΝ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΤΗΤΩΝ

Δεύτερη επιστολή στον Λουίς Βιγιόρο στο πλαίσιο της ανταλλαγής
επιστολών περί Ηθικής και Πολιτικής

23

Ο ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΣ ΒΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΖΑΠΑΤΙΣΤΑΣ *Χαβιέρ Ελοριάγα*

33

ΠΩΣ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΟΙ ΔΟΥΛΕΙΕΣ Πρώτο μέρος

Εξεγεργμένος αντισυνταγματάρχης Μοϊσές

Εξεγεργμένος υποδιοικητής Μάρκος

41

ΠΩΣ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΟΙ ΔΟΥΛΕΙΕΣ Δεύτερο μέρος

Εξεγεργμένος αντισυνταγματάρχης Μοϊσές

Εξεγεργμένος υποδιοικητής Μάρκος

49

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΠΟΛΕΜΟΥΣ

Πρώτη επιστολή του εξεγεργμένου υποδιοικητή
Μάρκος στον don Λουίς Βιγιόρο

Έναρξη της ανταλλαγής επιστολών περί Ηθικής και Πολιτικής

Προς τον: don Λουίς Βιγιόρο.
Από τον: εξεγεργμένο υποδιοικητή Μάρκος

Δόκτορα, χαιρετισμούς.

Ελπίζουμε πραγματικά η υγεία σας να βελτιώνεται και να λάβετε αυτές τις γραμμές όχι μόνο ως ένα πήγαιν' έλα ιδεών αλλά και ως μια τρυφερή αγκαλιά εκ μέρους όλου αυτού που είμαστε. Σας ευχαριστούμε που δεχτήκατε να λάβετε μέρος σε αυτή την ανταλλαγή επιστολών. Ελπίζουμε να προκύψουν από αυτήν προβληματισμοί που θα μας βοηθήσουν, τόσο εκεί όσο κι εδώ, να προσπαθήσουμε να κατανοήσουμε το ημερολόγιο που υφίσταται η γεωγραφία μας, δηλαδή το Μεξικό μας.

Επιτρέψτε μου να ξεκινήσω κάνοντας ένα σχεδιάγραμμα. Πρόκειται για ιδέες, σκόρπιες όπως και η πραγματικότητά μας, που μπορεί να ακολουθήσουν μια ανεξάρτητη διαδρομή ή μπορεί να ενωθούν σε μια πλεξούδα (είναι η καλύτερη εικόνα που βρήκα για να «σχεδιάσω» τη διαδικασία θεωρητικού προβληματισμού μας), και είναι αποτέλεσμα της ανησυχίας μας για αυτό που συμβαίνει αυτή τη στιγμή στο Μεξικό και στον κόσμο.

Εδώ λοιπόν ξεκινούν αυτές οι βιαστικές σημειώσεις γύρω από ορισμένα θέματα που έχουν να κάνουν με την ηθική και την πολιτική. Ή, καλύτερα, σχετικά με αυτό που εμείς κατορθώνουμε να αντιληφθούμε (και να υποφέρουμε) από αυτές, και σχετικά με τις αντιστάσεις γενικά, και τη δική μας αντίσταση συγκεκριμένα. Όπως είναι αναμενόμενο, θα κυριαρχήσουν σε αυτές τις σημειώσεις η σχηματική αντιμετώπιση και ο αναγωγισμός, νομίζω όμως ότι επαρκούν για να χαράξουν μία, ή και περισσότερες, γραμμές για τη συζήτηση, τον διάλογο και τον κριτικό στοχασμό. Γιατί περί αυτού ακριβώς πρόκειται, να κάνουμε τον λόγο να πάει και να έρθει, παρακάμπτοντας τα μπλόκα και τους ελέγχους του στρατού και της αστυνομίας, από τα δικά μας μέρη μέχρι τα δικά σας, αν και μετά αυτό που συμβαίνει είναι ότι ο λόγος φεύγει προς άλλες κατευθύνσεις και

δεν πειράζει αν κάποιος τον πάρει και τον εκφέρει εκ νέου (γι' αυτό ακριβώς είναι οι λέξεις και οι ιδέες).

Αν και το θέμα για το οποίο συμφωνήσαμε είναι αυτό που αφορά την Πολιτική και την Ηθική, ίσως είναι χρήσιμες κάποιες παρεκβάσεις ή, καλύτερα, προσεγγίσεις από φαινομενικά μακρινές αφετηρίες. Και, δεδομένου ότι πρόκειται για θεωρητικούς προβληματισμούς, θα πρέπει να ξεκινήσουμε από την πραγματικότητα, από αυτό που οι ντετέκτιβ αποκαλούν «τα στοιχεία».

Στο *Σκάνδαλο στη Βοημία*, του Άρθουρ Κόναν Ντόυλ, ο Σέρλοκ Χολμς λέει στον φίλο του, τον δόκτορ Γουότσον: «Είναι θεμελιακό λάθος να θεωρητικοποιεί κανείς χωρίς να έχει στοιχεία. Χωρίς να το καταλάβει, μπορεί να αρχίσει να τα αλλοιώνει προκειμένου να ταιριάζουν στις θεωρίες του, αντί να ταιριάζει τις θεωρίες στα στοιχεία».

Θα μπορούσαμε λοιπόν να ξεκινήσουμε από μια περιγραφή, πρόχειρη και ατελή, αυτού που η πραγματικότητα μας προσφέρει με τον ίδιο τρόπο, δηλαδή χωρίς κανένα αναισθητικό, και να συλλέξουμε μερικά στοιχεία. Κάτι δηλαδή να ανακατασκευάζαμε όχι μόνο τα γεγονότα αλλά και τον τρόπο με τον οποίο μας γίνονται γνωστά.

Και το πρώτο που εμφανίζεται στην πραγματικότητα του ημερολογίου και της γεωγραφίας μας είναι ένας παλιός γνώριμος των αυτοχθόνων λαών του Μεξικού, ο Πόλεμος.

I. ΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ ΤΩΝ ΑΠΟ ΠΑΝΩ

«Εν αρχή, τα αγάλματα».

Αυτή θα μπορούσε να είναι η αρχή ενός ιστοριογραφικού δοκιμίου για τον πόλεμο, ή ενός φιλοσοφικού στοχασμού σχετικά με την πραγματική μαμή της σύγχρονης ιστορίας. Γιατί τα πολεμικά αγάλματα κρύβουν περισσότερα από αυτά που φανερώνουν. Σχεδιασμένα για να υμνούν τη μνήμη στρατιωτικών νικών, αυτό που κάνουν είναι να αποκρύπτουν τη φρίκη, την καταστροφή και τον θάνατο κάθε πολέμου. Και οι πέτρινες φηγούρες θεών ή αγγέλων στεφανωμένων με τη δάφνη της νίκης δεν χρησιμεύουν μόνο για να θυμίζουν στον νικητή την επιτυχία του, αλλά και για να σφυρηλατούν τη λήθη στον ηττημένο.

Στην πραγματικότητα όμως αυτοί οι βραχώδεις καθρέφτες βρίσκονται σε αχρησία. Εκτός του ότι η αμείλικτη κριτική κάθε είδους πτηνού τα σκεπάζει καθημερινά, τα ΜΜΕ αποτελούν γι' αυτά έναν αξεπέραστο ανταγωνιστή.

Το άγαλμα του Χουσεΐν, που γκρεμίστηκε στη Βαγδάτη κατά τη διάρκεια της βορειοαμερικανικής εισβολής στο Ιράκ, δεν αντικαταστάθηκε από αυτό του Μπους, αλλά από τις διαφημίσεις των μεγάλων πολυεθνικών επιχειρήσεων. Αν και το βλακώδες πρόσωπο του τότε προέδρου των ΗΠΑ θα μπορούσε άνετα να χρησιμεύσει για την προώθηση πλαστικού φαγητού, οι πολυεθνικές προτίμησαν να αποτίσουν φόρο τιμής στη νεοκατακτηθείσα αγορά. Το εμπόριο της ανοικοδόμησης διαδέχτηκε το εμπόριο της καταστροφής. Και, παρόλο που οι απώλειες

του βορειοαμερικανικού στρατού συνεχίζονται, το σημαντικό είναι το χρέημα που ρέει όπως πρέπει: ανεμπόδιο κι άφθονο.

Η πτώση του αγάλματος του Σαντάμ Χουσεΐν δεν είναι το σύμβολο της νίκης της πολυεθνικής στρατιωτικής δύναμης που εισέβαλε στο Ιράκ. Το σύμβολο είναι η άνοδος των μετοχών των χορηγών εταιρειών.

«Στο παρελθόν ήταν τα αγάλματα, τώρα είναι τα χρηματιστήρια».

Έτσι θα μπορούσε να συνεχιστεί η σύγχρονη ιστοριογραφία του πολέμου. Η πραγματικότητα όμως της ιστορίας (αυτός ο χαοτικός τρόμος, που τον παρατηρούμε όλο και λιγότερο και με μεγαλύτερη απάθεια) μας δεσμεύει, ζητά τις ευθύνες, απαιτεί τις συνέπειες, διεκδικεί. Μια ειλικρινής ματιά και μια κριτική ανάλυση θα μπορούσαν να εντοπίσουν τα κομμάτια του παζλ, και τότε να ηχήσει, σα μια μακάβρια βροντή, η ετυμηγορία:

«Εν αρχή ην ο πόλεμος».

Η νομιμοποίηση της βαρβαρότητας

Σε κάποια στιγμή στην ιστορία της ανθρωπότητας, η υλική, φυσική διάσταση του πολέμου, ήταν ίσως η καθοριστική. Όσο όμως κυλούσε ο βαρύς και αδέξιος τροχός της ιστορίας, αυτό δεν ήταν αρκετό. Έτσι όπως τα αγάλματα χρησίμευσαν για την ανάμνηση του νικητή και τη λήθη του ηττημένου, στους πολέμους, οι αντιμαχόμενοι επιδίωξαν όχι μόνο τη φυσική ήττα του αντιπάλου αλλά θέλησαν να αποκτήσουν και ένα προπαγανδιστικό άλλοθι, ένα άλλοθι δηλαδή νομιμοποίησης. Να τον νικήσουν ηθικά.

Κάποια στιγμή στην ιστορία ήταν η θρησκεία αυτή που πρόσφερε αυτό το πιστοποιητικό νομιμοποίησης στην πολεμική κυριαρχία (αν και μερικοί από τους σύγχρονους πολέμους φαίνεται να μην έχουν προχωρήσει πολύ προς αυτή την κατεύθυνση). Έπειτα όμως, ήταν αναγκαία μια πιο εκλεπτυσμένη σκέψη, και τότε μπήκε στο παιχνίδι η φιλοσοφία.

Θυμάμαι τώρα κάποια λόγια σας: *«Η φιλοσοφία είχε πάντα μια διαφορούμενη σχέση με την κοινωνική και πολιτική εξουσία. Από τη μία πλευρά, διαδέχτηκε τη θρησκεία στη θεωρητική αιτιολόγηση της κυριαρχίας. Κάθε θεσμισμένη εξουσία έχει προσπαθήσει να κερδίσει τη νομιμοποίησή της, πρώτα μέσω μιας θρησκευτικής πίστης κι έπειτα μέσω ενός φιλοσοφικού δόγματος. (...) Φαίνεται ότι η ωμή ισχύς που στηρίζει την κυριαρχία θα στερούνταν νοήματος για τον άνθρωπο αν δεν δικαιολογούνταν στη βάση ενός αποδεκτού σκοπού. Ο φιλοσοφικός λόγος, αντικαθιστώντας τη θρησκεία, ανέλαβε να της προσδώσει αυτό το νόημα: είναι η σκέψη της κυριαρχίας».* (Luis Villoro. “Filosofía y Dominio”. Discurso de ingreso al Colegio Nacional. Νοέμβριος 1978).

Πράγματι, στη σύγχρονη ιστορία αυτό το άλλοθι μπορούσε να είναι προϊόν μιας φιλοσοφικής ή δικαιοκίνης αιτιολόγησης (τα πιο θλιβερά παραδείγματα τα έχει δώσει ο ΟΗΕ). Το βασικό όμως ήταν, και είναι, η εξεύρεση μιας επικοινωνιακής αιτιολόγησης.

Αν μια συγκεκριμένη φιλοσοφία (ακολουθώντας τη σκέψη σας, δον Βιγιόρο: η «σκέψη της κυριαρχίας», σε αντιδιαστολή με τη «σκέψη της απελευθέρωσης») διαδέχθηκε τη θρησκεία σε αυτό το έργο της νομιμοποίησης, τα ΜΜΕ έχουν τώρα διαδεχθεί τη φιλοσοφία. Θυμάται κανείς ότι το επιχείρημα που χρησιμοποίησε η πολυεθνική δύναμη για να εισβάλει στο Ιράκ ήταν ότι το καθεστώς του Σαντάμ Χουσεϊν διέθετε όπλα μαζικής καταστροφής; Δεν έχει σημασία πλέον αν επρόκειτο για ψέμα, αν υπήρξε (και υπάρχει) φρίκη, καταστροφή και θάνατος, τα οποία διαπράττονται με μια ψεύτικη πρόφαση.

Λένε ότι ο Μπους δεν περίμενε τις εκθέσεις για το αν είχαν βρεθεί και καταστραφεί αυτά τα όπλα για να κηρύξει τη στρατιωτική νίκη στο Ιράκ, ούτε την επιβεβαίωση ότι η πολυεθνική δύναμη έλεγχε, αν όχι όλο το ιρακινό έδαφος, τουλάχιστον τα νευραλγικά του σημεία (η βορειοαμερικανική στρατιωτική δύναμη είχε οχυρωθεί στην επονομαζόμενη «πράσινη ζώνη» και δεν τολμούσε καν να βγει στις γειτονικές συνοικίες – βλέπε τα εξαιρετα ρεπορτάζ του Ρόμπερτ Φισκ για την αγγλική εφημερίδα *The Independent*).

Όχι, η έκθεση που έλαβαν στην Ουάσιγκτον και τους επέτρεψε να θεωρήσουν τον πόλεμο λήξαντα (ο οποίος, παρεμπιπτόντως, ακόμη δεν έχει τελειώσει), στάλθηκε από τους συμβούλους των μεγάλων πολυεθνικών: το εμπόριο της καταστροφής μπορεί να παραχωρήσει τη θέση του στο εμπόριο της ανοικοδόμησης (επ' αυτού βλέπε τα περίφημα άρθρα της Ναόμι Κλάιν στο βορειοαμερικανικό περιοδικό *The Nation* και το βιβλίο της *Το δόγμα του σοκ*).

Επομένως, το ουσιώδες στον πόλεμο δεν είναι μόνο η φυσική (ή υλική) ισχύς, είναι επίσης αναγκαία και η ηθική ισχύς, την οποία, σε αυτές τις περιπτώσεις, την παρέχουν τα ΜΜΕ (όπως έκαναν στο παρελθόν η θρησκεία και η φιλοσοφία).

Η γεωγραφία του σύγχρονου πολέμου

Αν το φυσικό σκέλος αφορά έναν στρατό, δηλαδή μια ένοπλη οργάνωση, όσο ισχυρότερος είναι αυτός (δηλαδή, όσο μεγαλύτερη δύναμη καταστροφής διαθέτει), τόσο περισσότερες πιθανότητες επιτυχίας έχει. Όσον αφορά το ηθικό σκέλος, όσο μεγαλύτερη νομιμοποίηση έχει ο σκοπός που παρακινεί έναν στρατό (όσο μεγαλύτερη, δηλαδή, ικανότητα συστράτευσης έχει), τόσο περισσότερες είναι οι πιθανότητες να πετύχει τους στόχους του.

Η έννοια του πολέμου διευρύνθηκε: είχε να κάνει όχι μόνο με την καταστροφή της φυσικής ικανότητας μάχης του αντιπάλου (στρατιώτες και οπλισμός) για την επιβολή της βούλησης του νικητή αλλά και με τη δυνατότητα καταστροφής της ηθικής του ικανότητας, ακόμη κι αν διέθετε έως τότε επαρκή φυσική ικανότητα.

Αν οι πόλεμοι μπορούσαν να περιοριστούν στο στρατιωτικό πεδίο (ή αλλιώς στο φυσικό, μιας και αυτό τον όρο χρησιμοποιούμε), θα ήταν αναμενόμενο η ένοπλη οργάνωση με τη μεγαλύτερη καταστροφική ισχύ να επιβάλλει τη βούλησή της στον αντίπαλο (αυτός είναι ο στόχος της σύγκρουσης δυνάμεων), καταστρέφοντας την υλική του ικανότητα μάχης. Πλέον, όμως, καμιά σύγκρουση δεν

μπορεί να περιοριστεί αποκλειστικά στο φυσικό πεδίο. Το πεδίο στο οποίο οι πόλεμοι διεξάγονται (μικροί ή μεγάλοι, τακτικοί ή άτακτοι, χαμηλής, μέτριας ή υψηλής έντασης, παγκόσμιοι, περιφερειακοί ή τοπικοί) είναι ολοένα και πιο περίπλοκο.

Πίσω από αυτόν τον μεγάλο και ξεχασμένο παγκόσμιο πόλεμο («ψυχρό πόλεμο» τον αποκαλεί η σύγχρονη ιστοριογραφία, εμείς τον ονομάζουμε «τρίτο παγκόσμιο πόλεμο») βρίσκεται μια ιστορική ετυμολογία η οποία θα σημαδέψει τους επερχόμενους πολέμους.

Το ενδεχόμενο ενός πυρηνικού πολέμου (το οποίο οδηγήθηκε στο όριο του από την κούρσα των εξοπλισμών, που συνίστατο, χοντρικά, στο πόσες φορές ήταν κάποιος ικανός να καταστρέψει τον κόσμο) έδωσε τη δυνατότητα ενός «άλλου» τέλους μιας πολεμικής σύρραξης: το αποτέλεσμα μιας ένοπλης σύγκρουσης θα μπορούσε να μην είναι η επιβολή της βούλησης ενός από τους αντιμαχόμενους στον άλλον, αλλά η ακύρωση της εν λόγω βούλησης, δηλαδή της υλικής του ικανότητας μάχης. Και ως «ακύρωση» εννοώ όχι μόνο την «αδυναμία δράσης» (μια «ισοπαλία», με άλλα λόγια) αλλά επίσης (και κυρίως) τον «αφανισμό».

Πράγματι, οι γεω-στρατιωτικοί υπολογισμοί υποδείκνυαν ότι σε έναν πόλεμο δεν θα υπήρχαν ούτε νικητές ούτε ηττημένοι. Ακόμη περισσότερο, δεν θα υπήρχε τίποτα. Η καταστροφή θα ήταν τόσο ολική και μη αναστρέψιμη που ο ανθρώπινος πολιτισμός θα έδινε τη θέση του στις κατσαρίδες. Το σύνηθες επιχείρημα στα ανώτερα στρατιωτικά κλιμάκια των δυνάμεων της εποχής ήταν ότι τα πυρηνικά όπλα δεν υπήρχαν για τη διεξαγωγή ενός πολέμου αλλά για την αποτροπή του. Ο όρος «όπλα αναχαίτισης» μεταφράστηκε στο πιο διπλωματικό «στοιχεία αποτροπής».

Εν συντομία: το «σύγχρονο» στρατιωτικό δόγμα συνοψιζόταν στο ότι το να αποτρέψεις τον αντίπαλό σου από το να επιβάλει την κυρίαρχη (ή «στρατηγική») του βούληση, ισοδυναμεί με το να επιβάλλεις τη δική σου κυρίαρχη («στρατηγική») βούληση, να μεταβείς δηλαδή από τους μεγάλους προς τους μικρούς και μέτριας έκτασης πολέμους. Το ζητούμενο πλέον δεν ήταν να καταστρέψεις τη φυσική ή/και ηθική ικανότητα μάχης του αντιπάλου, αλλά να τον αποτρέψεις να τη χρησιμοποιήσει σε μια άμεση σύγκρουση. Από την άλλη μεριά, ο στόχος ήταν ο επανακαθορισμός του θεάτρου των επιχειρήσεων (και της φυσικής ικανότητας μάχης) από το παγκόσμιο στο περιφερειακό και το τοπικό. Συνοψίζοντας: ειρηνική διπλωματία σε διεθνές επίπεδο και περιφερειακοί πόλεμοι σε περιφερειακό και εθνικό.

Αποτέλεσμα: δεν υπήρξε πυρηνικός πόλεμος (τουλάχιστον όχι ακόμα, αν και η ηλιθιότητα του κεφαλαίου είναι τόσο μεγάλη όσο και η φιλοδοξία του), αντ' αυτού όμως υπήρξαν αμέτρητες συρράξεις κάθε είδους που προκάλεσαν εκατομμύρια νεκρούς, εκατομμύρια ξεριζωμένους, εκατομμύρια τόνους κατεστραμμένων υλικών, οικονομίες ισοπεδωμένες, έθνη κατεστραμμένα, πολιτικά συστήματα διαλυμένα... και εκατομμύρια δολάρια κέρδη.

Η ετυμολογία όμως δόθηκε για τους «πιο σύγχρονους» ή τους «μεταμοντέρους» πολέμους: είναι πιθανές πολεμικές συρράξεις που, από τη φύση τους, δεν

επιλύονται με όρους φυσικής ισχύος, με την επιβολή δηλαδή δια της βίας της βούλησης του ενός στον άλλον.

Θα μπορούσαμε λοιπόν να υποθέσουμε ότι ξεκίνησε ένας παράλληλος αγώνας ΑΝΩΤΕΡΟΣ από τους «συμβατικούς» πολέμους. Ένας αγώνας για την επιβολή της μιας βούλησης στην άλλη: ο αγώνας του ισχυρού στο στρατιωτικό επίπεδο (ή στο «φυσικό», για να κάνουμε μια αναγωγή στον μικρόκοσμο του ανθρώπου) προκειμένου να αποτρέψει τη διεξαγωγή του πολέμου εκεί όπου δεν θα μπορούσε να έχει συμβατικά αποτελέσματα (του τύπου «ο στρατός με τον καλύτερο εξοπλισμό, εκπαίδευση και οργάνωση θα επικρατήσει δυναμικά του στρατού με τον χειρότερο εξοπλισμό, εκπαίδευση και οργάνωση»). Θα μπορούσαμε τότε να υποθέσουμε ότι έχει να αντιμετωπίσει τον αγώνα του ανίσχυρου στο στρατιωτικό επίπεδο (ή «φυσικό») προκειμένου να κάνει τον πόλεμο εκεί όπου η στρατιωτική υπεροχή δεν είναι το καθοριστικό.

Οι «πιο σύγχρονοι» ή οι «μεταμοντέρνοι» πόλεμοι δεν είναι, επομένως, αυτοί που χρησιμοποιούν όπλα πιο εξελιγμένα (κι εδώ συμπεριλαμβάnow όχι μόνο τα όπλα ως πολεμική τεχνική αλλά κι αυτά που θεωρούνται ως τέτοια στα στρατιωτικά οργανογράμματα: το όπλο του πυροβολικού, του πεζικού, των τεθωρακισμένων, κ.λπ.), αλλά αυτοί που διεξάγονται εκεί όπου η ποιότητα και η ποσότητα της στρατιωτικής ισχύος δεν είναι ο καθοριστικός παράγοντας.

Με αιώνες καθυστέρησης, η στρατιωτική θεωρία των από πάνω ανακάλυπτε ότι αν είναι όντως έτσι τα πράγματα, ήταν πιθανές συρράξεις στις οποίες ένας αντιμαχόμενος συντριπτικά ανώτερος με στρατιωτικούς όρους θα ήταν αδύνατο να επιβάλει τη βούλησή του σε έναν ανίσχυρο αντίπαλο.

Ναι, είναι πιθανές.

Τα παραδείγματα στη σύγχρονη ιστορία περισσεύουν. Κι αυτά που τώρα μου έρχονται στο μυαλό είναι οι ήττες της μεγαλύτερης πολεμικής ισχύος του κόσμου, των ΗΠΑ, στο Βιετνάμ και στην Πλάγια Χιρόν. Θα μπορούσαν επίσης να προστεθούν μερικά παραδείγματα από περασμένα ημερολόγια της γεωγραφίας μας: οι ήττες του ισπανικού βασιλικού στρατού από τις εξεγερμένες δυνάμεις του Μεξικού πριν από 200 χρόνια.

Ωστόσο, ο πόλεμος είναι ένα γεγονός και το κεντρικό του ζήτημα, η φυσική και/ή ηθική καταστροφή του αντιπάλου για την επιβολή της βούλησης του ισχυρού, εξακολουθεί να είναι το θεμέλιο του πολέμου των από πάνω.

Επομένως, αν η στρατιωτική ισχύς (ή η φυσική, επαναλαμβάνω) όχι μόνο δεν είναι σημαντική αλλά μπορεί και να παρακαμφθεί ως καθοριστικός παράγοντας για την τελική έκβαση, στην ένοπλη σύρραξη υπεισέρχονται άλλες μεταβλητές ή κάποιες από τις υπάρχουσες που ήταν πριν δευτερεύουσας σημασίας περνάνε τώρα σε πρώτο πλάνο.

Αυτό δεν είναι κάτι καινούριο. Η έννοια του «ολικού πολέμου», αν και όχι ως τέτοια, έχει προηγούμενο και παραδείγματα. Ο πόλεμος με όλα τα μέσα (στρατιωτικά, οικονομικά, πολιτικά, θρησκευτικά, ιδεολογικά, διπλωματικά, κοινωνικά, ακόμη και οικολογικά) είναι συνώνυμος του «σύγχρονου πολέμου».

Λείπει όμως το βασικό: η κατάκτηση ενός εδάφους, η επιβολή δηλαδή αυτής

της βούλησης σε ένα συγκεκριμένο ημερολόγιο, κυρίως όμως σε μια συγκεκριμένη γεωγραφία. Αν δεν υπάρχει ένα κατακτημένο έδαφος, ένα έδαφος δηλαδή που βρίσκεται υπό τον άμεσο ή έμμεσο έλεγχο της επικρατούσας δύναμης, δεν υπάρχει νίκη.

Αν και μπορεί να γίνει λόγος για οικονομικό πόλεμο (όπως ο αποκλεισμός που η βορειοαμερικανική κυβέρνηση διατηρεί ενάντια στην Κούβα) ή για τις οικονομικές, θρησκευτικές, ιδεολογικές, φυλετικές και άλλες πλευρές ενός πολέμου, ο στόχος εξακολουθεί να είναι ο ίδιος. Και στη σύγχρονη εποχή, η βούληση που προσπαθεί να επιβάλει ο καπιταλισμός είναι να καταστρέψει/εξημερώσει και να ανοικοδομήσει/αναδιατάξει το κατακτημένο έδαφος.

Πράγματι, οι πόλεμοι πλέον δεν συμβιβάζονται με την κατάκτηση ενός εδάφους και με την καθυστόαξη της ηττημένης δύναμης. Στην παρούσα φάση του καπιταλισμού είναι απαραίτητη η καταστροφή και ερήμωση του κατακτημένου εδάφους, η διάλυση δηλαδή του κοινωνικού του ιστού. Αναφέρομαι στην εξουδετέρωση όλων αυτών που δίνουν συνοχή σε μια κοινωνία.

Δεν σταματά όμως εκεί ο πόλεμος των από πάνω. Παράλληλα με την καταστροφή και την ερήμωση πραγματοποιείται η ανοικοδόμηση αυτού του εδάφους και η αναδιάταξη του κοινωνικού ιστού, αλλά τώρα με άλλη λογική, άλλη μέθοδο, άλλους συντελεστές, άλλο στόχο. Συνοψίζοντας: οι πόλεμοι επιβάλλουν μια άλλη γεωγραφία.

Αν σε έναν διεθνή πόλεμο αυτή η σύνθετη διαδικασία επιβάλλεται στο κατακτημένο έθνος από το επιτιθέμενο, σε έναν τοπικό ή εθνικό ή εμφύλιο πόλεμο, το έδαφος προς καταστροφή/ερήμωση και ανοικοδόμηση/αναδιάταξη είναι κοινό για τις αντιτιθέμενες ομάδες.

Με άλλα λόγια, η επιτιθέμενη νικηφόρα δύναμη καταστρέφει και ερημώνει το ίδιο της το έδαφος.

Και το ανοικοδομεί και αναδιατάσσει με βάση το δικό της σχέδιο κατάληψης ή ανακατάληψης.

Και αν δεν έχει σχέδιο... τότε «κάποιος άλλος» πραγματοποιεί αυτή την ανοικοδόμηση/αναδιάταξη.

Ως αυτόχθονες μεξικανοί λαοί και ως EZLN κάτι έχουμε να πούμε για τον πόλεμο. Πάνω απ' όλα αν διεξάγεται στη δική μας γεωγραφία και σε αυτό το ημερολόγιο: Μεξικό, αρχές του 21ου αιώνα...

II. Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΟΥ ΜΕΞΙΚΟΥ ΤΩΝ ΑΠΟ ΠΑΝΩ

«Θα καλωσόριζα σχεδόν οποιονδήποτε πόλεμο γιατί θεωρώ ότι αυτή η χώρα χρειάζεται έναν»

Θίοδορ Ρούσβελτ

Και σήμερα η εθνική μας πραγματικότητα δέχεται την εισβολή του πολέμου. Ενός πολέμου που τώρα πια όχι μόνο δεν είναι μακρινός για όσους συνήθιζαν να τον βλέπουν σε γεωγραφίες και ημερολόγια μακρινά, αλλά και που αρχίζει να καθορίζει τις αποφάσεις και τη μη λήψη αποφάσεων όσων σκέφτονταν ότι οι ένοπλες συγκρούσεις ήταν μόνο στα δελτία ειδήσεων και στις ταινίες τόπων τόσο μακρινών όσο... το Ιράκ, το Αφγανιστάν... η Τσιιάπας.

Και σε όλο το Μεξικό, χάρη στην πρόνοια του Φελίπε Καλδερόν, δεν χρειάζεται να ανατρεξουμε στη γεωγραφία της Μέσης Ανατολής για να στοχαστούμε κριτικά πάνω στον πόλεμο. Δεν χρειάζεται πια να ξεφυλλίσουμε το ημερολόγιο μέχρι το Βιετνάμ, την Πλάγια Χιρόν, πάντοτε την Παλαιστίνη.

Και δεν κάνω λόγο για την Τσιιάπας και για τον πόλεμο ενάντια στις ζαπατιστικές ιθαγενικές κοινότητες, γιατί ξέρουμε πια ότι δεν είναι της μόδας (η κυβέρνηση της πολιτείας της Τσιιάπας έχει ξοδέψει αρκετά χρήματα για να καταφέρει να μην την τοποθετούν στον αστερισμό του πολέμου αλλά σε αυτόν της «προόδου» στην παραγωγή βιοκαυσίμων, στην «καλή» μεταχείριση στους μετανάστες, στις «επιτυχίες» στον αγροτικό τομέα και άλλα παραμύθια για ηλίθιους. Αυτά πουλάει στους δημοσιογράφους, που υπογράφουν ως δικά τους τα φτωχά σε σύνταξη και επιχειρήματα δελτία τύπου της κυβέρνησης).

Η βίαιη εισβολή του πολέμου στην καθημερινότητα του σύγχρονου Μεξικού δεν συνδέεται με μια εξέγερση, ούτε με τα κινήματα ανεξαρτησίας ή τα επαναστατικά, τα οποία διεκδικούν την επανεμφάνισή τους στο ημερολόγιο 100 ή 200 χρόνια μετά. Έρχεται, όπως όλοι οι πόλεμοι κατάκτησης, από τα πάνω, από την εξουσία.

Αυτόν τον πόλεμο υποκινεί και προάγει θεσμικά (και τώρα ξεδιάντροπα) ο Φελίπε Καλδερόν. Αυτός που ανήλθε στην εξουσία εν τοις πράγμασι [de facto], δεν αρκέστηκε στην υποστήριξη από τα ΜΜΕ αλλά χρειάστηκε να καταφύγει σε κάτι άλλο για να αποσπάσει την προσοχή και να αποφύγει τη μαζική αμφισβήτηση της νομιμοποίησής του: στον πόλεμο.

Όταν ο Φελίπε Καλδερόν υιοθέτησε τη δήλωση του Θίοδορ Ρούσβελτ (ορισμένοι την αποδίδουν στον Henry Cabot Lodge) ότι «αυτή η χώρα χρειάζεται έναν πόλεμο», συνάντησε τη δυσπιστία των μεξικανών επιχειρηματιών, την ενθουσιώδη αποδοχή της ανώτερης στρατιωτικής ιεραρχίας και το θερμό χειροκρότημα αυτού που πραγματικά κυβερνά: του διεθνούς κεφαλαίου.

Η κριτική σε αυτή την εθνική καταστροφή που ονομάζεται «πόλεμος ενάντια στο οργανωμένο έγκλημα» θα έπρεπε να συμπληρωθεί με μια ανάλυση σε βάθος των οικονομικών της δεδομένων. Δεν αναφέρομαι μόνο στο παλιό αξίωμα ότι σε περιόδους κρίσης και πολέμου αυξάνει η κατανάλωση ειδών πολυτε-

λείας. Ούτε μόνο στα επιδόματα που λαμβάνουν οι στρατιωτικοί (στην Τσιιάπας, οι υψηλόβαθμοι στρατιωτικοί λάμβαναν, ή λαμβάνουν, μισθό αυξημένο κατά 130% λόγω του ότι βρίσκονται σε «εμπόλεμη ζώνη»). Θα έπρεπε επίσης να εξετάσουμε τα συμβόλαια που έχουν υπογραφεί, τους προμηθευτές και τα διεθνή κονδύλια που δεν συμπεριλαμβάνονται στην επονομαζόμενη «Πρωτοβουλία της Μέριδα».

Αν ο πόλεμος του Φελίπε Καλδερόν (αν και έχει γίνει προσπάθεια, μάταια, να τον χρεώσει σε όλους τους Μεξικανούς) είναι μια εμπορική επιχείρηση (που όντως είναι), μένει να απαντήσουμε στις ερωτήσεις για ποιον ή ποιους είναι αυτή η επιχείρηση και ποιος είναι ο τζίρος της.

Μερικοί οικονομικοί υπολογισμοί

Δεν είναι λίγα αυτά που διακυβεύονται:

Στα τέσσερα πρώτα χρόνια του «πολέμου ενάντια στο οργανωμένο έγκλημα» (2007-2010), οι αριστοκρατικοί κυβερνητικοί φορείς (υπουργεία Εθνικής Άμυνας, Εσωτερικών και Δημόσιας Τάξης) έλαβαν από τον κρατικό προϋπολογισμό περισσότερα από 366 δισ. πέσος (περίπου 30 δισ. δολάρια με τη σημερινή ισοτιμία). Αναλυτικά έλαβαν: το 2007, περισσότερα από 71 δισ. πέσος. Το 2008, περισσότερα από 80 δισ. πέσος. Το 2009, πάνω από 113 δισ. και το 2010 τουλάχιστον 102 δισ. πέσος. Σε αυτά θα πρέπει να προσθέσουμε τα πάνω από 121 δισ. πέσος (περίπου 10 δισ. δολάρια) που θα πάρουν το 2011. Μόνο το υπουργείο Δημόσιας Τάξης, από 13 δισ. πέσος το 2007, το 2011 αύξησε τον προϋπολογισμό του στα 35 δισ. πέσος (ίσως επειδή οι κινηματογραφικές παραγωγές είναι πιο δαπανηρές).

Σύμφωνα με την Τρίτη Έκθεση της Κυβέρνησης, τον Ιούνιο του 2009 στις τάξεις των ένοπλων δυνάμεων υπηρετούσαν 254.705 στρατιωτικοί. [...] Το 2010, ένας απλός φαντάρος κέρδιζε 46.380 πέσος τον χρόνο. Ένας στρατηγός 1.603.080 πέσος κι ο υπουργός Εθνικής Άμυνας 1.859.712*.

Αν δεν κάνω λάθος στα μαθηματικά, με τον προϋπολογισμό πολέμου του 2009 (113 δισ. πέσος) θα μπορούσε να έχει πληρωθεί ο μισθός δυόμισι εκατομμυρίων φαντάρων, ή 70.500 στρατηγών, ή 60.700 υπουργών Εθνικής Άμυνας. Αλλά, φυσικά, δεν προορίζεται όλος ο προϋπολογισμός για την πληρωμή μισθών ή υπηρεσιών. Χρειάζονται όπλα, σφαίρες, εξοπλισμός... γιατί αυτά που υπάρχουν είτε είναι παλιά είτε δεν χρησιμεύουν.

«Αν ο μεξικανικός στρατός εμπλεκόταν σε εχθροπραξίες με τα κάτι παραπάνω από 150 χιλιάδες όπλα του και τα 331,3 εκατ. φυσίγγια του ενάντια σε κάποιον εχθρό, εσωτερικό ή εξωτερικό, η δύναμη πυρός του θα διαρκούσε μόνο 12 μέρες διαρκούς σύρραξης, σύμφωνα με εκτιμήσεις του Γενικού Επιτελείου

* Τα ποσά που αναφέρονται δεν είναι ακριβή λόγω του ότι δεν υπάρχει σαφήνεια στα επίσημα κυβερνητικά δεδομένα. Γι' αυτό σε ορισμένες περιπτώσεις χρησιμοποιήθηκαν τα Φύλλα Εφημερίδας της Κυβέρνησης, σε συνδυασμό με στοιχεία από κρατικούς φορείς και από σοβαρή δημοσιογραφική έρευνα.

στρατού και Αεροπορίας. Σύμφωνα με υπολογισμούς, τα πυρομαχικά των κανονιών 105 χιλιοστών θα έφταναν, για παράδειγμα, μόνο για πεντέμισι μέρες συνεχών κανονιοβολισμών. [...] Τα τεθωρακισμένα θα εξαντλούσαν τα πυρομαχικά τους σε εννέα μέρες. [...] Οι ελλείψεις και οι φθορές στον εξοπλισμό του στρατού και της αεροπορίας είναι τεράστιες και αφορούν όλους τους επιχειρησιακούς κλάδους αυτών των σωμάτων. Η έκθεση του υπουργείου Δημόσιας Τάξης αναφέρει ότι οι συσκευές νυκτερινής όρασης και τα GPS είναι πέντε ως 13 χρόνων και «έχουν συμπληρώσει τη διάρκεια ζωής τους». Το ίδιο ισχύει με τα «150.392 κράνη» που χρησιμοποιούν τα στρατεύματα. Το 70% έληξε το 2008 και τα 41.160 αλεξίσφαιρα θα λήξουν το 2009». [...] (Jorge Alejandro Medellín, *El Universal*, Μεξικό, 2 Ιανουαρίου 2009).

Αυτά έγιναν γνωστά το 2009, δύο χρόνια από την έναρξη του ονομαζόμενου «πολέμου» της ομοσπονδιακής κυβέρνησης. Ας αφήσουμε κατά μέρος την προφανή ερώτηση του πώς ο αρχηγός των ένοπλων δυνάμεων, Φελίπε Καλδερόν ενεπλάκη σε έναν πόλεμο («μακράς πνοής», όπως λέει) χωρίς να διαθέτει τα απαραίτητα υλικά μέσα για να τον διατηρήσει, για να μην πούμε να τον «κερδίσει». Επομένως, ας αναρωτηθούμε: ποιες πολεμικές βιομηχανίες θα επωφεληθούν από τις αγορές όπλων, εξοπλισμού, οχημάτων;

Αν ο κύριος υποκινητής αυτού του πολέμου είναι η αυτοκρατορία της αστεροέσσας (εδώ που τα λέμε, τα μόνα συγχαρητήρια που δέχτηκε ο Φελίπε Καλδερόν προήλθαν από τη βορειοαμερικανική κυβέρνηση), δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ότι στα βόρεια του Ρίο Μπράβο δεν κάνουν χάρες. Γίνονται επενδύσεις, δηλαδή μπιζνες.

Νίκες και ήττες

Κερδίζουν οι Ηνωμένες Πολιτείες από αυτόν τον «τοπικό» πόλεμο; Η απάντηση είναι πως ναι. Αφήνοντας κατά μέρος τα οικονομικά κέρδη και τις χρηματικές επενδύσεις σε όπλα, οχήματα και εξοπλισμό (μην ξεχνάμε ότι οι ΗΠΑ είναι ο κύριος προμηθευτής όλων αυτών και στις δύο αντιμαχόμενες πλευρές: στις αρχές και τους «εγκληματίες» –ο «πόλεμος ενάντια στο οργανωμένο έγκλημα» είναι μια επικερδής επιχείρηση για τη βορειοαμερικανική στρατιωτική βιομηχανία–), υπάρχει, ως αποτέλεσμα αυτού του πολέμου, μια καταστροφή/εξημίωση και ανοικοδόμηση/αναδιάταξη που τις ευνοεί.

Αυτός ο πόλεμος (που είναι χαμένος από τη στιγμή που η κυβέρνηση τον συνέλαβε, όχι ως λύση σε ένα πρόβλημα ανασφάλειας αλλά σε ένα πρόβλημα αμφισβήτησης της νομιμοποίησης) καταστρέφει το τελευταίο καταφύγιο που απομένει σε ένα έθνος: τον κοινωνικό ιστό.

Ποιος πόλεμος είναι καλύτερος για τις Ηνωμένες Πολιτείες από αυτόν που προσφέρει κέρδη, εδάφη, πολιτικό και στρατιωτικό έλεγχο χωρίς τους άβολους νεκρούς και τραυματίες πολέμου που έφταναν, στο παρελθόν, από το Βιετνάμ, και τώρα από το Ιράκ και το Αφγανιστάν;

Οι αποκαλύψεις του Wikileaks για τη γνώμη της ανώτερης βορειοαμερικανικής ιεραρχίας σχετικά με τα «μειονεκτήματα» του μεξικανικού μηχανισμού καταστολής (την ανεπάρκειά του και τη διαπλοκή του με το οργανωμένο έγκλημα), δεν είναι κάτι καινούριο. Όχι μόνο στον απλό κόσμο, αλλά και στα ανώτερα κλιμάκια της κυβέρνησης και της εξουσίας στο Μεξικό, αυτό αποτελεί κοινό τόπο. Το αστείο που λέει ότι αυτός είναι ένας άνισος πόλεμος, δεδομένου ότι το οργανωμένο έγκλημα είναι όντως οργανωμένο ενώ η μεξικανική κυβέρνηση είναι ανοργάνωτη, αποτελεί μια θλιβερή αλήθεια.

Στις 11 Δεκεμβρίου του 2006, ξεκίνησε επίσημα αυτός ο πόλεμος με την επονομαζόμενη «Επιχείρηση Μιτσοακάν». Εφτά χιλιάδες άτομα από τον στρατό, το ναυτικό και την ομοσπονδιακή αστυνομία εξαπέλυσαν μια επίθεση που, αφού πέρασε η μηνιακή ευφορία, εξελίχθηκε σε αποτυχία. Ο στρατιωτικός επικεφαλής ήταν ο στρατηγός Μανουέλ Γκαρσία Ρουίς και υπεύθυνος της επιχείρησης ήταν ο Χεράρδο Γκαράι Καδένα από το υπουργείο Δημόσιας Τάξης. Σήμερα, και από τον Δεκέμβριο του 2008, ο Χεράρδο Γκαράι κρατείται στις φυλακές υψίστης ασφαλείας του Τεπίκ, με την κατηγορία της διαπλοκής με τον έμπορο ναρκωτικών «Τσάπο» Γκουσμάν.

Και, σε κάθε βήμα που κάνει η μεξικανική κυβέρνηση σε αυτόν τον πόλεμο, είναι ολοένα και πιο δύσκολο να εξηγήσει πού βρίσκεται ο αντίπαλος που θα πρέπει να νικηθεί. [...]

Η αποτυχία όμως του πολέμου ενάντια στο «οργανωμένο έγκλημα», το διαμάντι στο στέμμα της κυβέρνησης του Φελίπε Καλδερόν δεν είναι κάτι που φοβάται η εξουσία στις ΗΠΑ: είναι ο επιδιωκόμενος στόχος. Όσο κι αν πασχίζουν τα ΜΜΕ να παρουσιάσουν τις συμπλοκές που παρατηρούνται σε διάφορα σημεία της εθνικής επικράτειας ως θριαμβευτικές νίκες της νομιμότητας, δεν κατορθώνουν να πείσουν.

Κι όχι μόνο επειδή οι μορφές ανταλλαγής πληροφόρησης μεγάλου μέρους του πληθυσμού (και μαζί με αυτές τα κοινωνικά δίκτυα και η κινητή τηλεφωνία) έχουν ξεπεράσει τα ΜΜΕ, αλλά επίσης, κυρίως, επειδή ο τόνος της κυβερνητικής προπαγάνδας πέρασε από την προσπάθεια εξαπάτησης στην προσπάθεια κοροϊδίας (από το «αν και δεν του φαίνεται, κερδίζουμε» στα περί «γελοίας μειοψηφίας»).

Σχετικά με αυτή την άλλη ήττα του Τύπου, έντυπου, ραδιοφωνικού και τηλεοπτικού, θα επανέλθω σε άλλο κείμενο. Προς το παρόν, και σε σχέση με το θέμα που μας απασχολεί, αρκεί να θυμηθούμε ότι το «δεν συμβαίνει τίποτα στο Ταμαουλίπας» που διακήρυσσαν τα δελτία ειδήσεων (κυρίως στο ραδιόφωνο και την τηλεόραση), καταρρίφθηκε από τα βίντεο που τραβήχτηκαν από πολίτες με κινητά και φορητές βιντεοκάμερες και αναρτήθηκαν στο ίντερνετ.

Αλλά ας επιστρέψουμε στον πόλεμο. Σύμφωνα με τον Φελίπε Καλδερόν, ποτέ δεν είπε ότι πρόκειται για πόλεμο. Δεν το είπε, άρα δεν είναι;

«Ας δούμε αν πρόκειται για πόλεμο ή όχι: στις 5 Δεκεμβρίου του 2006, ο Φελίπε Καλδερόν είπε: “Δουλεύουμε για να κερδίσουμε τον πόλεμο ενάντια στο έγκλημα...”. Στις 20 Δεκεμβρίου του 2007, κατά τη διάρκεια ενός πρωινού

γεύματος με προσωπικό του ναυτικού, ο κύριος Καλδερόν χρησιμοποίησε τέσσερις φορές στην ίδια ομιλία τον όρο πόλεμο. Είπε: “Η κοινωνία αναγνωρίζει με ιδιαίτερο τρόπο τον σημαντικό ρόλο του ναυτικού μας στον πόλεμο που η κυβέρνησή μου έχει εξαπολύσει ενάντια στην ανασφάλεια...”, “Η νομιμοφροσύνη και η αποτελεσματικότητα των ενόπλων δυνάμεων, είναι ένα από τα ισχυρότερα όπλα στον πόλεμο που κηρύξαμε εναντίον της...” “Στην αρχή αυτού του μετωπικού πολέμου ενάντια στο έγκλημα δήλωσα ότι αυτός είναι ένας μακρόπνοος αγώνας”, “...έτσι ακριβώς είναι οι πόλεμοι...”. [...] (Alberto Vieyra Gomez. Agencia Mexicana de Noticias, 27 Ιανουαρίου 2011).

Αντιφάσκοντας, ανάλογα με το ημερολόγιο, ο Καλδερόν δεν προσπαθεί να διορθώσει εννοιολογικά λάθη. Όχι, αυτό που συμβαίνει είναι ότι τους πολέμους είτε τους κερδίζεις είτε τους χάνεις (σε αυτή την περίπτωση, τους χάνεις) και η ομοσπονδιακή κυβέρνηση δεν θέλει να αναγνωρίσει ότι στο κεντρικό σημείο του προγράμματός της έχει αποτύχει στρατιωτικά και πολιτικά.

Πόλεμος χωρίς τέλος;

Η διαφορά μεταξύ της πραγματικότητας και των video games

Μπροστά στην αδιαμφισβήτητη αποτυχία της πολιτικής του πολέμου, ο Φελίπε Καλδερόν θα αλλάξει στρατηγική; Η απάντηση είναι πως ΟΧΙ. Και όχι μόνο γιατί ο πόλεμος των από πάνω είναι μια εμπορική επιχείρηση και, όπως όλες οι επιχειρήσεις, διατηρείται όσο συνεχίζει να παράγει κέρδος.

Ο Καλδερόν: ο αρχηγός των ένοπλων δυνάμεων, ο ένθερμος θαυμαστής του Χοσέ Μαρία Αθάορ, ο αυτοαποκαλούμενος «ανυπάκουος γιος», ο φίλος του Αντόνιο Σολά, ο «νικητής» της προεδρίας για μισή ποσοστιαία μονάδα χάρη στην αλχημεία της Έλμπα Εστέρ Γορδύγιο, γνωστός για τα αυταρχικά ξεσπάσματα που μοιάζουν με παραληρήματα, αυτός που θέλει να σκεπάσει με περισσότερο αίμα το αίμα των δολοφονημένων παιδιών στον παιδικό σταθμό ABC, στο Ερμोजίγιο, στη Σονόρα, αυτός που συνδύασε τον στρατιωτικό του πόλεμο με έναν πόλεμο ενάντια στην αξιοπρεπή εργασία και τον δίκαιο μισθό, αυτός με τον υπολογισμένο αυτισμό απέναντι στις δολοφονίες της Μαρισελά Εσκομπέδο και της Σουζάνα Τσάβες Καστίγιο, αυτός που βαπτίζει «μέλη του οργανωμένου εγκλήματος» παιδιά, άντρες και γυναίκες που δολοφονήθηκαν και δολοφονούνται επειδή έτυχε να βρίσκονται στο λάθος ημερολόγιο και στη λάθος γεωγραφία και που δεν έχουν καν όνομα επειδή κανείς δεν κρατάει λογαριασμό ούτε στον Τύπο ούτε στα κοινωνικά δίκτυα.

Αυτός, ο Φελίπε Καλδερόν, είναι επίσης θαυμαστής των video games στρατιωτικής στρατηγικής. Ο Καλδερόν είναι ο παίχτης «που σε τέσσερα χρόνια μετέτρεψε τη χώρα σε μια εγκόσμια εκδοχή της Εποχής της Αυτοκρατορίας, το αγαπημένο του video game (...) ένας λάτρης, και κακός στρατηγός, του πολέμου». (Ντιέγο Οσόρνο, Milenio Diario, 3 Οκτωβρίου 2010).

Είναι αυτός που μας κάνει να αναρωτηθούμε: κυβερνιέται το Μεξικό σα να ήταν ένα video game; (νομίζω ότι εγώ μπορώ να κάνω τέτοιου τύπου κατευθυ-

νόμενες ερωτήσεις χωρίς τον κίνδυνο να με απολύσουν λόγω παραβίασης ενός «κώδικα δεοντολογίας» που ορίζεται από την πληρωμένη διαφήμιση).

Ο Καλδερόν δεν θα συγκρατηθεί. Και όχι μόνο γιατί οι ένοπλες δυνάμεις δεν θα του το επέτρεπαν (οι επιχειρήσεις είναι επιχειρήσεις), αλλά επίσης από το πείσμα που έχει χαρακτηρίσει την πολιτική ζωή του «αρχηγού» των μεξικανικών ένοπλων δυνάμεων.

Ας θυμηθούμε λίγο: τον Μάρτιο του 2001, όταν ο Καλδερόν ήταν κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος του Κόμματος Εθνικής Δράσης (PAN), είχαμε εκείνο το θλιβερό θέαμα όταν το κόμμα αρνήθηκε σε μια ιθαγενική αντιπροσωπεία από το Εθνικό Ιθαγενικό Κογκρέσο και τον EZLN να κάνει χρήση του βήματος στο Κοινοβούλιο με την ευκαιρία της «Πορείας του Χρώματος της Γης».

Παρότι το PAN, αρνούμενο στους ιθαγενείς το δικαίωμα να ακουστούν, εμφανιζόταν ως μια ρατσιστική και μισαλλόδοξη πολιτική οργάνωση (που όντως είναι), ο Καλδερόν επέμεινε στην άρνησή του. Όλα του έλεγαν ότι είναι λάθος να πάρει αυτή τη θέση, αλλά ο τότε κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος του PAN δεν υποχώρησε (και κατέληξε, κρυμμένος, μαζί με τον Ντιέγο Φερνάντες Σεβάνιος και άλλα λαμπρά στελέχη του PAN, σε μια από τις ιδιωτικές αίθουσες της Βουλής να βλέπει από την τηλεόραση τους ιθαγενείς να κάνουν χρήση του λόγου σε έναν χώρο που η πολιτική τάξη διατηρεί για τις φαρσοκωμωδίες της).

«Δεν μας ενδιαφέρει το πολιτικό κόστος», είχε πει τότε ο Καλδερόν. Τώρα λέει το ίδιο, παρόλο που δεν πρόκειται για το πολιτικό κόστος που αναλαμβάνει ένα κόμμα αλλά για το ανθρώπινο κόστος που πληρώνει ολόκληρη η χώρα για αυτό του το πείσμα.

Την ώρα που τελείωνα αυτή την επιστολή, βρήκα τις δηλώσεις της υπουργού Εθνικής Ασφάλειας των ΗΠΑ, Τζάνετ Ναπολιτάνο, που έκανε σπέκουλα για τις πιθανές συμμαχίες μεταξύ Αλ Κάιντα και μεξικανικών καρτέλ ναρκωτικών. Μία μέρα νωρίτερα, ο υπαρχηγός του στρατού των ΗΠΑ, Τζόζεφ Ονέσφαλ, δήλωσε ότι στο Μεξικό υπάρχει ένα είδος εξέγερσης της οποίας ηγούνται τα καρτέλ των ναρκωτικών, τα οποία θα μπορούσαν να πάρουν την εξουσία, κάτι που θα προκαλούσε τη στρατιωτική απάντηση των ΗΠΑ. Πρόσθεσε ότι δεν θα επιθυμούσε να δει μια κατάσταση στην οποία βορειοαμερικανοί στρατιώτες θα στέλνονταν να πολεμήσουν μια εξέγερση «στα σύνορά μας... **ή να χρειαστεί να τους στείλουμε να διασχίσουν αυτά τα σύνορα**» προς το Μεξικό.

Εν τω μεταξύ, ο Καλδερόν, παρακολουθούσε μια προσομοίωση διάσωσης σε ένα στρατόπεδο στην Τσιουάουα και ανέβηκε σε ένα πολεμικό αεροσκάφος F-5, κάθισε στη θέση του πιλότου και έκανε πλάκα με ένα «ανοίξατε πυρ».

Από τα video games στρατηγικής στις «προσομοιώσεις αερομαχίας» και τους «πυροβολισμούς σε πρώτο πρόσωπο»; Από την *Εποχή της Αυτοκρατορίας* στο *HAWX*;

Το *HAWX* είναι ένα video game αερομαχίας, στο οποίο σε ένα κοντινό μέλλον οι ιδιωτικές στρατιωτικές εταιρείες («Private Military Company») έχουν αντικαταστήσει τους κυβερνητικούς στρατούς σε πολλές χώρες. Η πρώτη αποστολή του παιχνιδιού συνίσταται στον βομβαρδισμό της Σιουδάδ Χουάρες, στην

Τσιουάουα, γιατί οι «εξεγεργμένες δυνάμεις» έχουν καταλάβει την πλατεία και απειλούν να προχωρήσουν σε βορειοαμερικανικό έδαφος.

Όχι στο βιντεοπαιχνίδι αλλά στο Ιράκ, μία από τις ιδιωτικές στρατιωτικές εταιρείες που προσέλαβε το Στέιτ Ντιπάρτμεντ και η CIA ήταν η «Blackwater USA», που ύστερα άλλαξε το όνομά της σε «Blackwater Worldwide». Το προσωπικό της διέπραξε σοβαρές παραβιάσεις στο Ιράκ, στις οποίες περιλαμβάνεται και η δολοφονία πολιτών. Τώρα έχει αλλάξει το όνομά της σε «Xe Services LL» και είναι η μεγαλύτερη ιδιωτική εταιρεία ασφαλείας των ΗΠΑ. Τουλάχιστον το 90% των κερδών της προέρχεται από συμβόλαια με την κυβέρνηση.

Την ίδια μέρα που ο Καλδερόν έκανε πλάκα στο αεροσκάφος (10 Φεβρουαρίου 2011), στην πολιτεία της Τσιουάουα ένα οκτάχρονο κοριτσάκι πέθανε όταν το χτύπησε σφαίρα σε ανταλλαγή πυρών μεταξύ ενόπλων και μελών του στρατού. Πότε θα τελειώσει αυτός ο πόλεμος; Πότε θα εμφανιστεί στην οθόνη της ομοσπονδιακής κυβέρνησης το game over του τέλους του παιχνιδιού, και θα ακολουθήσουν οι τίτλοι των παραγωγών και των χορηγών του πολέμου;

Πότε θα μπορέσει να πει ο Καλδερόν «*κερδίσαμε τον πόλεμο, επιβάλαμε τη βούλησή μας στον εχθρό, καταστρέψαμε την υλική και ηθική του ικανότητα μάχης, (ανα)καταλάβαμε τα εδάφη που ήταν στην κυριαρχία του;*»

Από την αρχή της σύλληψής του, αυτός ο πόλεμος δεν έχει τέλος και είναι χαμένος. Δεν θα υπάρξει κανένας μεξικανός νικητής σε αυτά τα εδάφη (σε αντιδιαστολή με την κυβέρνηση, η ξένη εξουσία έχει όντως ένα σχέδιο για να ανοικοδομήσει/αναδιατάξει το έδαφος) και ο χαμένος θα είναι η τελευταία γωνιά του μεξικανικού εθνικού κράτους που ψυχορραγεί: οι κοινωνικές σχέσεις, οι οποίες, δημιουργώντας μια κοινή ταυτότητα, είναι η βάση ενός έθνους.

Πριν ακόμη από το υποτιθέμενο τέλος, ο κοινωνικός ιστός έχει διαρραγεί ολοκληρωτικά.

Αποτελέσματα: ο πόλεμος πάνω και ο θάνατος κάτω

Ας δούμε τι μας πληροφορεί ο υπουργός Εσωτερικών της ομοσπονδιακής κυβέρνησης για τον «πόλεμο» του Καλδερόν:

«Το 2010 ήταν η πιο βίαιη χρονιά της εξαετίας. Καταγράφηκαν 15.273 δολοφονίες που συνδέονται με το οργανωμένο έγκλημα, 58% περισσότερες από τις 9.614 που σημειώθηκαν το 2009, σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία που δημοσιοποίησε αυτήν την Τετάρτη η ομοσπονδιακή κυβέρνηση. Από τον Δεκέμβριο του 2006 έως τα τέλη του 2010 σημειώθηκαν 34.612 εγκλήματα, από τα οποία 30.913 είναι περιπτώσεις που χαρακτηρίζονται ως “εκτελέσεις”, 3.153 αποκαλούνται “συγκρούσεις” και 544 υπάγονται στο κεφάλαιο “δολοφονίες-επιθέσεις”. Ο Αλεχάντρο Ποϊρέ, γραμματέας του Εθνικού Συμβουλίου Ασφαλείας, παρουσίασε μια επίσημη βάση δεδομένων την οποία επεξεργάστηκαν ειδικοί και θα δείχνει από εδώ και στο εξής “πληροφορίες για τη βία σε όλη τη χώρα σε μηνιαία βάση, σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο”». (Εφημερίδα *Vanguardia*, Κοαουίλα, 13 Ιανουαρίου 2011).

Ας αναρωτηθούμε: από αυτούς τους 34.612 δολοφονημένους, πόσοι ήταν εγκληματίες; Και τα περισσότερα από χίλια δολοφονημένα παιδιά (τα οποία ο υπουργός «ξέχασε» να αναφέρει στην έκθεσή του), ήταν επίσης «μισθοφόροι» του οργανωμένου εγκλήματος; Όταν η ομοσπονδιακή κυβέρνηση διακηρύσσει ότι «κερδίζουμε», σε ποιο καρέλ ναρκωτικών αναφέρεται; Πόσες δεκάδες χιλιάδες ακόμα αποτελούν μέρος αυτής της «γελοίας μειοψηφίας» που είναι ο εχθρός που πρέπει να ηττηθεί;

Ενώ εκεί πάνω προσπαθούν άσκοπα να αποδραματοποιήσουν μέσω της στατιστικής τα εγκλήματα που ο πόλεμός τους έχει προκαλέσει, είναι σκόπιμο να σημειώσουμε ότι συνάμα καταστρέφεται ο κοινωνικός ιστός σε όλη σχεδόν την εθνική επικράτεια.

Η συλλογική ταυτότητα του έθνους καταστρέφεται και αντικαθίσταται από μια άλλη.

Γιατί «*μια συλλογική ταυτότητα δεν είναι τίποτα περισσότερο από μια εικόνα που ένας λαός δημιουργεί για τον εαυτό του για να αναγνωρίζεται ως ανήκων σε αυτόν τον λαό. Συλλογική ταυτότητα είναι εκείνα τα χαρακτηριστικά με τα οποία ένα άτομο αναγνωρίζεται ως ανήκων σε μια κοινότητα. Και η κοινότητα δέχεται αυτό το άτομο ως μέρος της. Αυτή η εικόνα που ο λαός δημιουργεί δεν είναι απαραίτητα η διατήρηση μιας παραδοσιακής κληρονομημένης εικόνας, αλλά γενικά την δημιουργεί το άτομο όσο αυτό ανήκει σε μια κοινότητα, για να κάνει συνεκτικό το παρελθόν του και την τωρινή του ζωή με τα σχέδια που έχει γι' αυτήν την κοινότητα. Συνεπώς, η ταυτότητα δεν είναι μια απλή κληρονομιά που κληροδοτείται, αλλά μια εικόνα που φτιάχνεται, που κάθε λαός δημιουργεί, και γι' αυτό είναι μεταβλητή και μετασχηματίσιμη, ανάλογα με τις ιστορικές συγκυρίες*». (Λουίς Βιγιόρο, Νοέμβριος 1999, συνέντευξη με τον Bertold Bernreuter, Άαχεν, Γερμανία).

Στη συλλογική ταυτότητα μεγάλου μέρους της εθνικής εδαφικής επικράτειας, δεν υπάρχει, όπως θέλουν να μας κάνουν να πιστέψουμε, η διαμάχη μεταξύ του πατριωτικού λάβαρου και του ναρκο-εμπορίου («αν δεν είσαι με την κυβέρνηση είσαι με το έγκλημα» και τούμπαλιν).

Όχι.

Αυτό που υπάρχει είναι μια επιβολή, με την ισχύ των όπλων, του φόβου ως συλλογικής εικόνας, της αβεβαιότητας και της ευαλωτότητας ως καθρέφτες στους οποίους αυτοί οι δύο αντιτιθέμενοι αντικατοπτρίζονται. Τι κοινωνικές σχέσεις μπορούν να διατηρηθούν ή να υφαναθούν αν ο φόβος είναι η κυρίαρχη εικόνα με την οποία μπορεί να ταυτιστεί μια κοινωνική ομάδα, αν το αίσθημα της κοινότητας διαλύεται κάτω από τη λογική του «ο σώζων εαυτόν σωθήτω»;

Από αυτόν τον πόλεμο δεν θα προκύψουν μονάχα χιλιάδες νεκροί... και τεράστια οικονομικά κέρδη. Επίσης, και κυρίως, θα προκύψει ένα έθνος κατεστραμμένο, ερημοποιημένο, ανεπανόρθωτα διασημένο.

III. ΝΑ ΜΗΝ ΚΑΝΟΥΜΕ ΤΙΠΟΤΑ;

Σε αυτούς που βασίζουν τους μίζερους εκλογικούς υπολογισμούς τους σε αυτόν τον απολογισμό του θανάτου, τους θυμίζουμε:

Πριν από 17 χρόνια, στις 12 Ιανουαρίου του 1994, μια γιγαντιαία κινητοποίηση των πολιτών (προσοχή: χωρίς αφεντικά, κεντρικές διοικήσεις, αρχηγούς ή καθοδηγητές) σταμάτησε τον πόλεμο εδώ. Απέναντι στον τρόμο, την καταστροφή και τους θανάτους, πριν από 17 χρόνια η αντίδραση υπήρξε σχεδόν άμεση, συντριπτική, αποτελεσματική.

Τώρα είναι η κατάπληξη, η απληστία, η μισαλλοδοξία, η χυδαιότητα που εξασθενούν την αλληλεγγύη και οδηγούν στην ακινησία... και στην αναποτελεσματικότητα. Η αξιέπαινη πρωτοβουλία μιας ομάδας εργαζομένων στο χώρο του πολιτισμού («ΟΧΙ ΑΛΛΟ ΑΙΜΑ») απαξιώθηκε από το ξεκίνημά της καθώς δεν «συντάχθηκε» με κάποιο εκλογικό πρόγραμμα, δεν πληρούσε τον όρο να περιμένουμε μέχρι το 2012.

Τώρα που έχουν τον πόλεμο εκεί, στις πόλεις τους, στους δρόμους τους, στις λεωφόρους τους, στα σπίτια τους, τι έχουν κάνει; Εννοώ, εκτός από το να «συντάσσονται» με αυτόν που έχει «το καλύτερο πρόγραμμα».

Ζητούν απ' τον κόσμο να περιμένει μέχρι το 2012; Και τότε να ξαναψηφίσει το μη χείρον, περιμένοντας αυτή τη φορά ότι θα σεβαστούν την ψήφο του;

Αν οι νεκροί έχουν ξεπεράσει τους 34 χιλιάδες μέσα σε τέσσερα χρόνια, τότε μιλάμε για οκτώ χιλιάδες νεκρούς τον χρόνο. Πρέπει να περιμένουμε άλλους 16 χιλιάδες νεκρούς για να κάνουμε κάτι;

Γιατί τα πράγματα θα χειροτερέψουν. Αν τα «φαβορί» για τις προεδρικές εκλογές του 2012 (ο Ενρίκε Πένια Νιέτο και ο Μαρσέλο Εμπράρντ) σήμερα κυβερνούν τις πιο πολυπληθείς περιφέρειες της χώρας, δεν είναι αναμενόμενο ότι θα ενταθεί εκεί ο «πόλεμος ενάντια στο οργανωμένο έγκλημα» και το ποτάμι των «παράπλευρων απωλειών»;

Τι πρόκειται να κάνουν; Τίποτα. Θα συνεχίσουν στην ίδια πορεία της μισαλλοδοξίας και της δαιμονοποίησης που χάραξαν πριν από τέσσερα χρόνια, όταν το 2006 όποιος δεν ήταν υπέρ του Λόπες Ομπραδόρ κατηγορούνταν ότι εξυπηρετούσε τη δεξιά. Αυτοί και αυτές που μας επιτέθηκαν και μας συγκοφάντησαν τότε και τώρα, ακολουθούν την ίδια πορεία απέναντι σε άλλα κινήματα, οργανώσεις, διαμαρτυρίες και κινητοποιήσεις.

Γιατί αυτή η υποτιθέμενη μεγάλη εθνική κινητοποίηση που προετοιμάζεται για τις επόμενες ομοσπονδιακές εκλογές, ώστε αυτή τη φορά να κερδίσει ένα εναλλακτικό σχέδιο για τη χώρα, δεν κάνει κάτι τώρα; Ερωτώ: αν νομίζουν ότι μπορούν να κινητοποιήσουν εκατομμύρια Μεξικανούς ώστε να ψηφίσουν για κάποιον, γιατί δεν τους κινητοποιούν τώρα για να σταματήσει ο πόλεμος και να επιβιώσει η χώρα; Ή μήπως πρόκειται για έναν ευτελή και ποταπό υπολογισμό; Ότι ο απολογισμός των νεκρών και των καταστροφών αφαιρείται από τον αντίπαλο και προστίθεται στον εκλεκτό;

Σήμερα, εν μέσω αυτού του πολέμου, η κριτική σκέψη έχει πάρει αναβολή. Πρώτη απ' όλες, η σκέψη για το 2012 και τις απαντήσεις στα ερωτήματα για τα «κοκόρια», καινούργια ή ανακυκλωμένα, και το μέλλον που ήδη καταρρέει. Τα πάντα πρέπει να υποταχθούν σε αυτό το ημερολόγιο και τα προηγούμενα βήματά του: τις τοπικές εκλογές στο Γκερέρο, στη νότια Μπάχα Καλιφόρνια, στο Ιδάλγο, στο Ναγιαρίτ, στην Κοαουίλα και στην Πολιτεία του Μεξικού.

Και ενώ όλα καταρρέουν, μας λένε ότι το σημαντικό είναι να αναλύσουμε τα εκλογικά αποτελέσματα, τις τάσεις, τις πιθανότητες. Μας καλούν να αντέξουμε μέχρι να έρθει η στιγμή που θα ρίξουμε το ψηφοδέλτιο στην κάλπη και να ελπίζουμε ότι μετά όλα θα διορθωθούν, ότι θα ανεγερθεί και πάλι ο χάριτος πυργος της πολιτικής τάξης του Μεξικού.

Θυμάστε ότι οι ίδιοι μας εμπαιζανε και μας επιτίθονταν όταν από το 2005 καλούσαμε τον κόσμο να οργανωθεί με βάση τα δικά του αιτήματα, τη δικιά του ιστορία, ταυτότητα και τις δικές του προσδοκίες και να μην περιμένει ότι κάποιος εκεί πάνω θα του τα λύσει όλα;

Εμείς κάναμε λάθος ή αυτοί;

Ποιος στις μεγάλες πόλεις τολμάει να πει ότι μπορεί να κυκλοφορήσει με ασφάλεια όχι πια τα χαράματα, αλλά ακόμη και με το που πέσει το σουρούπο;

Ποιος ταυτίζεται με το «κερδίζουμε» της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και βλέπει με σεβασμό και όχι με φόβο τους στρατιώτες, τους πεζοναύτες και τους αστυνομικούς;

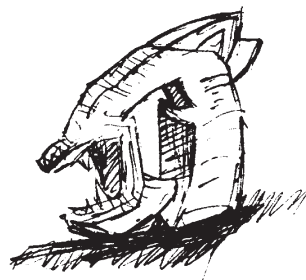
Ποιοι είναι αυτοί που ξυπνάνε σήμερα χωρίς να ξέρουν αν θα είναι ζωντανόι, υγιείς ή ελεύθεροι όταν τελειώσει η μέρα;

Ποιοι δεν μπορούν να προσφέρουν στον κόσμο μια διέξοδο, μια εναλλακτική, που να μην είναι η αναμονή μέχρι τις επόμενες εκλογές;

Ποιοι δεν μπορούν να υλοποιήσουν μια πρωτοβουλία που να έχει απήχηση σε τοπικό επίπεδο, για να μην πούμε βέβαια σε εθνικό;

Ποιοι μείνανε μόνοι τους;

Γιατί στο τέλος, αυτοί που θα παραμείνουν θα είναι αυτοί που αντιστάθηκαν, αυτοί που δεν πουλήθηκαν, αυτοί που δεν παραδόθηκαν, αυτοί που δεν παραιτήθηκαν, αυτοί που κατάλαβαν ότι οι λύσεις δεν έρχονται από τα πάνω, αλλά σχηματίζονται από τα κάτω, αυτοί που δεν στηρίχθηκαν ούτε στηρίζονται στις ψευδαισθήσεις που πουλάει μια πολιτική τάξη που εδώ και καιρό βρωμάει σαν πτώμα. Αυτοί που δεν ακολούθησαν το ημερολόγιο των από πάνω ούτε χώρεσαν τη γεωγραφία τους σε αυτό το ημερολόγιο μετατρέποντας ένα κοινωνικό κίνημα σε μια λίστα από εκλογικά βιβλιάρια, αυτοί που δεν έμειναν απαθείς μπροστά στον πόλεμο, περιμένοντας το νέο ταχυδακτυλουργικό θέαμα του εκλογικού τσίρκου, αλλά δημιούργησαν μια κοινωνική εναλλακτική λύση, μη ατομική, για την ελευθερία, τη δικαιοσύνη, την εργασία και την ειρήνη.

IV. Η ΗΘΙΚΗ ΚΑΙ Ο ΔΙΚΟΣ ΜΑΣ ΑΛΛΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Είπαμε προηγουμένως ότι ο πόλεμος είναι εγγενής στον καπιταλισμό και ότι ο αγώνας για την ειρήνη είναι αντικαπιταλιστικός.

Εσείς, δον Λουίς, έχετε επίσης πει στο παρελθόν ότι «η κοινωνική ηθικότητα αποτελεί μόνο ένα πρώτο επίπεδο, προκριτικό, της ηθικής. Η κριτική ηθική ξεκινάει όταν το υποκείμενο αποστασιοποιείται από τις υπάρχουσες μορφές ηθικότητας και διερωτάται για την εγκυρότητα των κανόνων και των συμπεριφορών τους. Μπορεί να συνειδητοποιήσει ότι η κοινωνική ηθικότητα δεν τηρεί τις αξίες που διακηρύσσει».

Είναι δυνατόν να φέρουμε την Ηθική στον πόλεμο; Είναι δυνατόν να την κάνουμε να ξεπηδήσει ανάμεσα σε στρατιωτικές παρελάσεις, βαθμούς, εφεδρείες, επιχειρήσεις, μάχες και νεκρούς; Είναι δυνατόν να την φέρουμε για να αμφισβητήσει τους στρατιωτικούς κανόνες και συμπεριφορές;

Ή μήπως η υπόθεση της δυνατότητας αυτής δεν είναι τίποτα παραπάνω από μια άσκηση φιλοσοφικής σπέκουλας;

Γιατί ίσως η εισαγωγή αυτού του «άλλου» στοιχείου στον πόλεμο να είναι εφικτή μόνο ως παραδοξολογία. Η ενσωμάτωση της ηθικής ως αποφασιστικού παράγοντα σε μια σύρραξη θα είχε ως συνέπεια μια ριζοσπαστική παραδοχή: ο αντιμαχόμενος ξέρει ότι το αποτέλεσμα του «θριάμβου» του θα είναι η ήττα του.

Και δεν αναφέρομαι στην ήττα ως «καταστροφή» ή «παραίτηση», αλλά στην ίδια την άρνηση της ύπαρξής του ως εμπόλεμης δύναμης. Με λίγα λόγια, μια δύναμη κάνει έναν πόλεμο που, αν τον κερδίσει, θα σημάνει την εξαφάνισή της ως δύναμης. Το ίδιο και αν τον χάσει, αλλά κανείς δεν κάνει πόλεμο για να τον χάσει (εντάξει, ο Φελίπε Καλδερόν το κάνει).

Και εδώ βρίσκεται το παράδοξο του ζαπατιστικού πολέμου: αν χάσουμε, κερδίζουμε και αν κερδίσουμε, κερδίζουμε. Το κλειδί βρίσκεται στο ότι ο δικός μας πόλεμος δεν αποσκοπεί στο να καταστρέψει τον αντίπαλο με την κλασική έννοια.

Είναι ένας πόλεμος που επιχειρεί να ακυρώσει το πεδίο της πραγματοποίησής του και τις δυνατότητες των αντιμαχόμενων (ημών περιλαμβανομένων).

Είναι ένας πόλεμος για να πάψουμε να είμαστε αυτό που είμαστε τώρα και έτσι να γίνουμε αυτό που πρέπει να είμαστε.

Αυτό έχει καταστεί δυνατό γιατί αναγνωρίζουμε τον άλλο, την άλλη, το άλλο, που στα άλλα μέρη της γης του Μεξικού και του κόσμου, χωρίς να είναι ίδιοι με εμάς, υποφέρουν από τον ίδιο πόνο, ορθώνουν αντίστοιχες αντιστάσεις, παλεύουν για μια πολλαπλή ταυτότητα που να μην ακυρώνει, να μην υποτάσσει, να μην κατακτά, και λαχταρούν έναν κόσμο χωρίς στρατούς.

Πριν από 17 χρόνια, την 1η Ιανουαρίου του 1994, έγινε ορατός ο πόλεμος ενάντια στους ιθαγενείς λαούς του Μεξικού.

Κοιτάζοντας την εθνική γεωγραφία σε αυτό το ημερολόγιο, εμείς θυμόμαστε:

Δεν ήμασταν εμείς, οι Ζαπατίστας, οι βίαιοι; Δεν κατηγορηθήκαμε για προσπάθεια απόσχισης από την εθνική επικράτεια; Δεν ειπώθηκε ότι σκοπός μας ήταν να διαλύσουμε την κοινωνική ειρήνη, να υπονομεύσουμε τους θεσμούς, να

σπείρουμε το χάος, να υποκινήσουμε τον τρόμο και να καταστρέψουμε την ευημερία ενός έθνους ελεύθερου, ανεξάρτητου και κυρίαρχου; Δεν υποστηρήθηκε μέχρι αηδίας ότι το αίτημά μας για αναγνώριση των δικαιωμάτων και της κουλτούρας των ιθαγενών υπέσκαπτε την κοινωνική τάξη;

Πριν από 17 χρόνια, στις 12 Ιανουαρίου του 1994, μια κινητοποίηση πολιτών, που δεν ανήκε σε κάποιο συγκεκριμένο πολιτικό ρεύμα, απαίτησε από εμάς να δοκιμάσουμε τον δρόμο του διαλόγου για να ικανοποιήσουμε τα αιτήματά μας.

Και εμείς ανταποκριθήκαμε.

Ξανά και ξανά, παρ' όλο τον πόλεμο εναντίον μας, επιμείναμε σε ειρηνικές πρωτοβουλίες.

Εδώ και χρόνια έχουμε αντισταθεί σε στρατιωτικές, ιδεολογικές και οικονομικές επιθέσεις, και τώρα αντιστεκόμαστε στη σιωπή για αυτό που εδώ συμβαίνει.

Κάτω από τις πιο δύσκολες συνθήκες όχι μόνο δεν παραδοθήκαμε, δεν πουληθήκαμε, δεν παραιτηθήκαμε, αλλά επίσης δημιουργήσαμε καλύτερες συνθήκες ζωής για τους λαούς μας.

Στην αρχή αυτής της επιστολής είπα πως ο πόλεμος είναι παλιός γνώριμος των αυτόχθονων λαών, των μεξικανών ιθαγενών.

Πάνω από 500 χρόνια μετά, πάνω από 200 χρόνια μετά, πάνω από 100 χρόνια μετά, και τώρα με αυτό το άλλο κίνημα που διεκδικεί την πολλαπλή κοινοτική ταυτότητα, λέμε:

Εδώ είμαστε.

Έχουμε ταυτότητα.

Έχουμε αίσθηση της κοινότητας, γιατί ούτε περιμένουμε ούτε προσδοκούμε να έρθουν από τα πάνω οι λύσεις που χρειαζόμαστε και μας αξίζουν.

Γιατί δεν υποτάσσουμε την πορεία μας σε αυτόν που κοιτάζει προς τα πάνω.

Γιατί, διατηρώντας την ανεξαρτησία της πρότασής μας, συσχετιζόμαστε ισότιμα με το άλλο που, όπως εμείς, όχι μόνο αντιστέκεται, αλλά και δημιουργεί τη δική του ταυτότητα που του δίνει την αίσθηση του κοινωνικού ανήκειν και σήμερα του παρέχει τη μοναδική σοβαρή ευκαιρία να επιβιώσει από την καταστροφή.

Εμείς είμαστε λίγοι, η γεωγραφία μας είναι περιορισμένη, δεν είμαστε τίποτα.

Είμαστε αυτόχθονες λαοί διασκορπισμένοι στις πιο μακρινές γεωγραφίες και ημερολόγια.

Εμείς είμαστε άλλο πράγμα.

Είμαστε λίγοι και η γεωγραφία μας είναι περιορισμένη.

Αλλά στο δικό μας ημερολόγιο δεν βασιλεύει η αγωνία.

Εμείς έχουμε μόνο τους εαυτούς μας.

Ίσως είναι λίγο αυτό που έχουμε, αλλά δεν φοβόμαστε.

Αυτά, δον Λουίς. Υγεία και μακάρι ο κριτικός στοχασμός να εμπνεύσει νέα μονοπάτια.

Από τα βουνά του νοτιοανατολικού Μεξικού
Εξεγεργμένος υποδιοικητής Μάρκος
Μεξικό, Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2011

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΡΙΤΙΚΟΥ ΣΤΟΧΑΣΜΟΥ, ΑΤΟΜΩΝ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΤΗΤΩΝ

Δεύτερη επιστολή στον Λουίς Βιγιόρο στο πλαίσιο
της ανταλλαγής επιστολών περί Ηθικής και Πολιτικής

*«Αν στους ουρανούς υπάρχει ομοφωνία, φυλάξτε μου μια θέση στην κόλαση»
(Υποδιοικητής Μάρκος. Οδηγίες για τον θάνατό μου II)*

[...]

II. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΚΡΙΤΙΚΟΥ ΣΤΟΧΑΣΜΟΥ

*«Όταν η ποιότητα της υποκρισίας αρχίζει να είναι πολύ κακή,
τότε έχει φτάσει πια η ώρα για να αρχίσει να λέγεται η αλήθεια»*

Μπέρτολτ Μπρεχτ

Ο πόλεμος από τα πάνω συνεχίζεται και το καταστροφικό του βήμα πρόθεση έχει να μας κάνει να αποδεχθούμε όλοι τον καθημερινό τρόπο σαν να ήταν κάτι φυσικό, κάτι που δεν επιδέχεται αλλαγή. Θαρρείς κι η σύγχυση που επικρατεί είναι προμελετημένη και προτίθεται να προσφέρει σε όλους με δημοκρατικό τρόπο την παραίτηση που οδηγεί στην ακινησία, τον συμβιβασμό, την ήττα και την παράδοση.

Σε καιρούς που η σύγχυση είναι οργανωμένη και η χρήση της αυθαιρεσίας συνειδητή, είναι αναγκαίο να κάνουμε κάτι.

Κι αυτό το κάτι συνίσταται στην προσπάθεια να αποδιοργανώσουμε τη σύγχυση αυτή προσφεύγοντας στον κριτικό στοχασμό. Όπως θα μπορούσατε να διαπιστώσετε, δον Λουίς, στις επιστολές που σας επισυνάπτω, σε τούτη την ανταλλαγή στοχασμών επί θεμάτων Ηθικής και Πολιτικής συμμετέχουν και οι Κάρολος Αντόνιο Αγκίρε Ρόχας, Ραούλ Ζιμπέκι, Σέρχιο Ροδρίγκες Λασκάνο και Γουστάβο Εστέβα. Ελπίζουμε να προστεθούν κι άλλες σκέψεις σε αυτό τον χώρο.

Στη δεύτερη αυτή επιστολή μας θα ήθελα να θίξω ορισμένα σημεία που κι εσείς θίγετε στην απάντησή σας, τα οποία, άμεσα ή έμμεσα, επισημαίνουν και

κάποιοι από τους άλλους επιστολογράφους που μας στέλνουν τις ιδέες τους από την Πόλη του Μεξικού, την Οαχάκα και την Ουρουγουάη.

Όλοι τους θέτουν, με τις ιδιαιτερότητές τους, δηλαδή με βάση το ημερολόγιο και τη γεωγραφία τους, το ζήτημα του κριτικού στοχασμού. Είμαι σίγουρος πως δεν είναι κανενός από μας (εσάς, αυτών, ημών) πρόθεση η παγίωση απαράσπαστων αληθειών. Στόχος μας είναι να πετάξουμε πέτρες, δηλαδή ιδέες, στην εκ πρώτης όψεως ήρεμη δεξαμενή της σύγχρονης θεωρητικής παραγωγής.

Η παρομοίωση της πέτρας που χρησιμοποιώ πηγαίνει παραπέρα από το ρητορικό σχήμα μιας επιφάνειας που ταράζεται στιγμιαία από μια πέτρα. Γιατί το ζήτημα είναι να φτάσει σε βάθος. Να μην συμβιβαστεί με το προφανές, να μην σεβαστεί τη στεγανή δεξαμενή των ιδεών αλλά να τη διαπεράσει για να φτάσει στο βυθό, κάτω.

Στην εποχή μας ο κριτικός στοχασμός έχει, εκ πρώτης όψεως, βαλτώσει. Και λέω εκ πρώτης όψεως, στην περίπτωση που σταθεί κανείς σε ό,τι τα έντυπα και ηλεκτρονικά ΜΜΕ παρουσιάζουν ως κριτικό στοχασμό. Και δεν πρόκειται μόνο για το γεγονός ότι το άμεσο και το επείγον έχει εκτοπίσει το σημαντικό, ότι δηλαδή, στην περίπτωση μας, το εκλογικό κλίμα έχει εκτοπίσει από το προσκήνιο την καταστροφή του κοινωνικού ιστού.

Λένε, για παράδειγμα, πως η χρονιά που μας απασχολεί, το 2011, είναι μια χρονιά εκλογών. Ωραία, το ίδιο όμως ήταν και όλα τα προηγούμενα χρόνια. Για να μην πούμε πως η μόνη ημερομηνία που δεν είναι εκλογική στο ημερολόγιο των από πάνω είναι... η ημέρα των εκλογών.

Φαίνεται όμως πλέον πως το άμεσο του πράγματος δύσκολα μπορεί να διαφοροποιήσει αυτό που συνέβη χθες από εκείνο που συνέβη πριν 17 χρόνια.

Με εξαίρεση τις «ενοχλητικές» διακοπές των φυσικών και των ανθρωπίνων καταστροφών (γιατί τα καθημερινά εγκλήματα αυτού του πολέμου είναι κι αυτά μια καταστροφή), οι θεωρητικοί των από πάνω, ή οι διανοούμενοι του άμεσου, επανέρχονται ξανά και ξανά στο ζήτημα των εκλογών... είτε κάνουν ταχυδακτυλουργίες για να συνδέσουν το οποιοδήποτε ζήτημα με το ζήτημα των εκλογών.

Η ευτελής θεωρητικολογία, όπως και η ευτελής τροφή, δεν θρέφει, απλώς βοηθάει να περάσει η ώρα. Και περί αυτού πρόκειται, κατά πώς φαίνεται, αν προσέξουμε τι εμφανίζεται στην πλειονότητα των εφημερίδων και των περιοδικών της χώρας μας. Όταν αυτοί οι μικροπωλητές της ευτελούς θεωρητικολογίας στρέφουν το βλέμμα τους σε άλλα μέρη του πλανήτη και αποφαινόμενοι πως οι λαϊκές κινητοποιήσεις που ανατρέπουν κυβερνήσεις είναι προϊόντα των κινητών τηλεφώνων και των κοινωνικών δικτύων και όχι της οργάνωσης, της ικανότητας να κινητοποιείς τον κόσμο και να έχεις ισχυρή απήχηση, εκφράζουν, πέρα από μια βλακώδη άγνοια, την ονομολόγητη επιθυμία τους να κερδίσουν, χωρίς κόπο, τη θέση τους «ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ». «Παίξε με το twitter και θα κερδίσεις τη βασιλεία των ουρανών», ιδού η μοντέρνα πίστη που ασπάζονται.

Και, όπως και τα «θαυματουργά προϊόντα», αυτοί οι υμνητές του θεωρητικού και πολιτικού Αλτσχάιμερ, προωθούν εύκολες λύσεις για το κοινωνικό χάος των ημερών μας.

Κανείς δεν διανοείται ότι μπορεί να βρεθεί στιγμιαία στο Παρίσι, δίπλα στον Πύργο του Άιφελ ή στα μπαρ του Λονδίνου των από πάνω, αρκεί να χρησιμοποιήσει τη χ ανδρική λουσίων ξυρίσματος ή το ψ γυναικείο άρωμα, έτσι όπως τα παρουσιάζει η διαφήμιση.

Όμως, όπως ακριβώς τα θαυματουργά προϊόντα υπόσχονται μείωση του βάρους χωρίς σωματική άσκηση και καταβροχθίζοντας φαγητό, και υπάρχουν άτομα που τα πιστεύουν, έτσι ακριβώς υπάρχουν κι εκείνοι που πιστεύουν πως είναι δυνατή η ύπαρξη ελευθερίας, δικαιοσύνης και δημοκρατίας αρκεί να σταυρώσουν ένα ψηφοδέλτιο υπέρ της παραμονής στην κυβέρνηση του PAN [Κόμμα Εθνικής Δράσης, *σ.τ.μ.*], της ανόδου του PRD [Κόμμα Δημοκρατικής Επανάστασης, *σ.τ.μ.*] ή της επανόδου του PRI [Θεσμικό Επαναστατικό Κόμμα, *σ.τ.μ.*].

Όταν όλοι αυτοί αποφαινόνται πως υπάρχει μία μόνο επιλογή -είτε ο δρόμος των εκλογών είτε ο δρόμος του ένοπλου αγώνα- δεν αποδεικνύουν μονάχα την έλλειψη φαντασίας και γνώσης σε ό,τι αφορά την ιστορία της χώρας και την παγκόσμια. Επίσης, και κυρίως, ξαναστήνουν την παγίδα που χρησίμευσε ως επιχείρημα υπέρ της μισαλλοδοξίας και της απαίτησης για μια οπισθοδρομική και φασιστική ομοφωνία σε ό,τι αφορά τη μια ή την άλλη πλευρά του πολιτικού φάσματος.

«Λαμπρή» η ανάλυση εκείνη που προβάλλει το επείγον του ζητήματος των ορισμών... έναντι των επιλογών που επιβάλλουν οι από πάνω.

Σε ό,τι αφορά όμως τις ψευδείς επιλογές, μας προειδοποιεί πολύ εύστοχα ο Γουστάβο Εστεβά στο κείμενό του, το οποίο πιστεύω ότι προσφέρει επαρκές υλικό για ένα ξεχωριστό αφιέρωμα σε αυτή την ανταλλαγή απόψεων εξ αποστάσεως.

Αντί να προσπαθούν να επιβάλουν τα έωλα αξιώματά τους, θα μπορούσαν να επιλέξουν τον διάλογο, την επιχειρηματολογία, την προσπάθεια να πείσουν. Όμως όχι. Το ζήτημα ήταν και είναι η επιβολή.

Πιστεύω ειλικρινά πως δεν τους ενδιαφέρει ένας σοβαρός διάλογος. Και όχι μόνο διότι στερούνται ισχυρών επιχειρημάτων (μέχρι στιγμής όλα είναι ένας κατάλογος καλών προθέσεων και ανοησιών που κινούνται στα όρια του αξιοθρήνητου, όπου το PAN αποδεικνύει πως το «στιλ Φοξ» δεν αποτελεί μια μεμονωμένη περίπτωση αλλά μια ολόκληρη σχολή ηγετών στο κόμμα αυτό, όπου το PRI αντιμετωπίζει αυτιστικά την ίδια του την ιστορία, κι όπου η αποκαλούμενη θεσμική αριστερά θέλει να πείσει με συνθήματα ελλείψει επιχειρημάτων), αλλά γιατί το όλο ζήτημα είναι να μην αλλάξει κατά βάθος τίποτα. Είναι μέχρι και κωμικό να βλέπει κανείς τις κωλοτούμπες που κάνουν για να κερδίσουν τις μάζες (τις περιφρονούν, βέβαια, αλλά δεν παύουν να τις έχουν ανάγκη) ενώ ταυτόχρονα κάνουν ό,τι μπορούν για να ευχαριστήσουν την οικονομική εξουσία.

Γι' αυτούς, το ζήτημα είναι ακριβώς να καταφέρουν να ελιχθούν μέσα από τα στενά περιθώρια που αφήνουν τα ερείπια του εθνικού κράτους του Μεξικού για να προσπαθήσουν να ξεορκίσουν μια κρίση, η οποία, όταν ξεσπάσει, θα σαρώσει κι αυτούς, θα σαρώσει δηλαδή την πολιτική τάξη στο σύνολό της. Συνοψίζουμε: για αυτούς πρόκειται για ζήτημα προσωπικής επιβίωσης.

Στους εξ επαγγέλματος χαφιέδες, καταδότες και χωροφύλακες τούς έρχεται κουτί αυτή η ευτελής θεωρητικολογία που ενέπνευσε την υστερία των καλλιτεχνών και των διανοουμένων, πρώτα ενάντια στο φοιτητικό κίνημα του 1999-2000 και στο Γενικό Απεργιακό Συμβούλιό του και, στη συνέχεια, ενάντια σε ό,τι δεν αποδεχόταν τις ντιρεκτίβες αυτού του συρφετού των αστυνομικών της σκέψης και της δράσης.

Έχουμε να κάνουμε με την παγίωση μιας διαφοροποίησης που συνιστά μάλλον μια πράξη εξορκισμού: από τη μία αυτοί, που φέρονται σωστά, δηλαδή οι πολιτισμένοι, κι από την άλλη οι άλλοι, οι βάρβαροι.

Σε αυτό το έωλο θεωρητικό σχήμα βρίσκονται από τη μια μεριά (κι από πάνω) τα άτομα, άντρες και γυναίκες, που χαρακτηρίζονται από λάμψη, σοφία, μετριοπάθεια και σωφροσύνη, κι από την άλλη (κι από κάτω) βρίσκεται η σκοτεινή μάζα των αμαθών, των παρορμητικών, των προβοκατόρων.

Στην από 'κει πλευρά: οι σώφρονες και οι ώριμοι σφετεριστές της αντιπροσωπευτικότητας των πλειοψηφιών.

Στην από 'δω πλευρά: οι βίαιες μειοψηφίες που εκπροσωπούν μόνο τους εαυτούς τους.

Ας υποθέσουμε όμως πως ενδιαφέρονται για τον διάλογο, πως ενδιαφέρονται να πείσουν.

Ας συζητήσουμε, για παράδειγμα, τις πρακτικές συνέπειες του εξαετούς σχεδίου του PAN που άλλαξε τη γνωστή στροφή του μεξικανικού εθνικού ύμνου και στη θέση της έβαλε το «Για σκέψου, ω πατρίδα αγαπημένη, οι ουρανοί για κάθε τέκνο σου και από μια παράπλευρη απώλεια σου έχουν χαρισμένη», απέναντι στο οποίο κανένα από τα άλλα κόμματα δεν έχει προτείνει κάποια συγκεκριμένη και αταλάντευτη εναλλακτική πρόταση.

Ή τα υποτιθέμενα οφέλη από την επάνοδο του PRI στην εξουσία και τη συνακόλουθη επανάληψη και επισφράγιση μιας ολόκληρης κουλτούρας διαφθοράς και εγκλήματος, που έχει διαποτίσει το σύνολο της πολιτικής τάξης του Μεξικού.

Ή την πιθανότητα να γυρίσει πίσω ο τροχός της ιστορίας και να επιστρέψουμε στο κράτος πρόνοιας, που συνιστά την πρόταση του μετέωρου, ακόμη, συνασπισμού της αντιπολίτευσης.

Όλοι τους, πέρα από το ότι απεχθάνονται τον κριτικό στοχασμό (εκτός βέβαια και αν αποτελεί εκδήλωση αυτάρεσκης ανωριμότητας), προτείνουν κάτι ανέφικτο: τη συντήρηση, τη διάσωση ή και την αναγέννηση των ερειπίων ενός εθνικού κράτους που γέννησε και γαλούχησε το σύστημα των κρατικών κομμάτων. Αυτό δηλαδή που βρήκε τον καλύτερο καθρέφτη του στο PRI, απέναντι στον οποίο η πολιτική τάξη των από πάνω σήμερα κάνει ό,τι μπορεί για να καλωπίσει την όψη της με φτιασίδα.

Ή μήπως δεν έχουν αντιληφθεί μέχρι ποιου σημείου είναι κατεστραμμένα τα θεμέλια αυτού του κράτους; Πώς γίνεται να συντηρήσεις, να σώσεις ή να κά-

νεις να ξανανιώσει ένα πτώμα; Παρόλα αυτά, εδώ και πολύ καιρό η τάξη των πολιτικών και οι αναλυτές που τη συνοδεύουν μάταια βάζουν τα δυνατά τους για να ταριχεύσουν τα ερείπια.

Κατανοητό, η άγνοια δεν είναι καταδικαστέα. Αρκεί όμως να μην είναι μεταμφιεσμένη σε σοφία.

Δεν είναι δυνατόν, λέμε εμείς, να προτείνεται η οποιοδήποτε είδους λύση απέναντι στην καταστροφή του εθνικού κράτους, αφήνοντας άθικτο το σύστημα που ευθύνεται για αυτά τα ερείπια και για τον εφιάλτη που στοιχειώνει τη χώρα απ' άκρη σ' άκρη.

Υπάρχουν λύσεις, λέμε εμείς, αλλά μπορούν να γεννηθούν μόνο από τα κάτω, από μια ριζοσπαστική πρόταση που δεν προσμένει τη νομιμοποίησή της από κάποια επιτροπή σοφών, αλλά υπάρχει ήδη, δηλαδή γίνονται μάχες για αυτήν σε πολλές γωνιές της χώρας μας. Και η οποία, για τον λόγο αυτό, δεν συνιστά μια ομόφωνη πρόταση, σε ό,τι αφορά τη μορφή, το ύφος, το ημερολόγιο και τη γεωγραφία της. Είναι, δηλαδή, πολλαπλή, περιεκτική, συμμετοχική. Δεν έχει καμία σχέση με τις ομοφωνίες που προσπαθούν να επιβάλουν οι γαλάζιοι, κίτρινοι, κόκκινοι, πράσινοι, ροζ και οι κομπάρσοι που τους συνοδεύουν.

Όμως εμείς αναγνωρίζουμε πως μπορεί και να σφάλουμε. Πως ίσως, είναι μια υπόθεση, η καταστροφή που διαπράττεται αφήνει ακόμη περιθώρια ελιγμών για να φτιαχτεί ξανά από πάνω ο κοινωνικός ιστός.

Αντί όμως να ενθαρρύνουν μια σοβαρή συζήτηση σε βάθος, μας ζητάνε να σιωπήσουμε ξανά, ενώ ακόμη μια φορά μας ωθούν να υποστηρίξουμε εκ νέου τους διώκτες μας, στους οποίους, για παράδειγμα, παρέχουν κάλυψη με τα λόγια τους ή με τη σιωπή τους. Σε άτομα δηλαδή όπως ο Χουάν Χοσέ Σαμπίνες Γκερέρο, ο οποίος, υπό την ιδιότητα του κυβερνήτη της πολιτείας της Τσιάπας, καταδιώκει και καταπιέζει όλους όσους αρνούνται να συμμετάσχουν στη χορωδία των ψεύτικων υμνητών των ψευδολογιών του που έγιναν κυβέρνηση, αυτός που καταδιώκει τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ακτί και τα Υψίπεδα της Τσιάπας και τους ιθαγενείς του Σαν Σεμπασιάν Μπατσαχόν που αρνούνται να εκπορευθούν τη γη τους, αυτός που υποκινεί τη δράση των παραστρατιωτικών ενάντια στις ζαπατιστικές κοινότητες.

Γιατί εκείνοι που πραγματικά γνωρίζουν τι οικοδομείται και τι αποδομείται στην Τσιάπας, και που δεν φοβούνται, έχουν παραλλάξει το σλόγκαν του Σαμπίνες και από *Hechos, no palabras* [Έργα, όχι λόγια, σ.τ.μ.], το έχουν μετατρέψει σε *Desechos, no palabras* [Απορρίμματα, όχι λόγια, σ.τ.μ.]. Ο Σαμπίνες Γκερέρο είναι αυτός που καλύτερα αντιπροσωπεύει τη σάπια τάξη των μεξικανών πολιτικών: έχει την υποστήριξη των PAN, PRI, PRD και του κινήματος του Ομπραδόρ, είναι γενναϊόδωρος με τα MME για να λένε ότι τον συμφέρει και να αποσιωπούν ότι δεν τον συμφέρει, διατηρεί μια εικόνα που δείχνει ότι κανέναν δεν τον ενοχλεί να είναι αυτό που είναι, μια εικόνα έτοιμη να γίνει χίλια κομμάτια ανά πάσα στιγμή, ενώ κυβερνά λες και είναι ο επιμελής επιστάτης σε ένα τσιφλίκι της εποχής του δικτάτορα Πορφύριο Ντίας.

Κι από πάνω απαιτεί από μας «παρατηρήσεις εποικοδομητικής κριτικής»

προς ένα κίνημα που διευθύνεται και κατευθύνεται αποβλέποντας στην επανάληψη, με άλλο όνομα, της ίδιας ιστορίας καταπίεσης.

Πότε θα καταλάβουν πως υπάρχουν άτομα, ομάδες, συλλογικότητες, οργανώσεις, κινήματα, που δεν τους ενδιαφέρει η αλλαγή όλων όσων είναι από πάνω ούτε η ανανέωση (δηλαδή η ανακύκλωση) μιας πολιτικής τάξης που δεν είναι τίποτα περισσότερο από ένα παράσιτο;

Εμείς δεν θέλουμε να αλλάξουμε τυράννους, ιδιοκτήτες, αφέντες ή σωτήρες, εμείς δεν θέλουμε να έχουμε κανέναν.

Τελικά, όμως, αν υπάρχει κάτι που μας ευχαριστεί σε όσα συμβαίνουν εκεί πάνω, είναι πως αποκαλύφθηκε ακόμα μια φορά η θεωρητική ένδειξη και η εμφανής στρατηγική αδυναμία όσων είχαν και έχουν την πρόθεση να διατηρηθούν, να αντικαταστήσουν ή να ανακυκλώσουν τους από πάνω για να ξεορκίσουν την εξέγερση των από κάτω.

Ειλικρινά πιστεύω πως ένα κριτικός στοχασμός σε βάθος θα έπρεπε να προσπαθήσει να αποστρέψει το βλέμμα από αυτό το καρουσέλ της πολιτικής τάξης που υπνωτίζει και να δει άλλες πραγματικότητες.

Αυτοί, όμως, τι έχουν να χάσουν; Όπως και να 'χει, θα έχουν περισσότερα επιχειρήματα για να αυτοαναγορευθούν στη «μόνη δυνατή εναλλακτική λύση». Στο κάτω κάτω της γραφής, οι άλλοι/ες είναι τόσοσο μικροί/ές και (αχ!) τόσοσο ριζοσπάστες.

Αν και ίσως καταφέρουν να δουν...

Πως η ηρωική προσπάθεια ελευθεριακών και αναρχικών συλλογικοτήτων να αποσπαστούν από τη λογική της καπιταλιστικής αγοράς είναι αίτιο και αποτέλεσμα μιας ριζοσπαστικής σκέψης. Και πως το μέλλον επενδύει, κατά κύριο λόγο, σε ριζοσπαστικές σκέψεις. Οπότε καλό θα τους έκανε να δουν με σεβασμό αυτό τον πολυποίκιλο τρόπο να έχει κανείς τη δική του ταυτότητα: τατουάζ, πέρσινγκ, καρφιά, χρωματιστές τούφες στα μαλλιά και όλα τα συναφή που τόσο απεχθάνονται.

Ή τον αγώνα κοινωνικών οργανώσεων της ανεξάρτητης αριστεράς, που επιλέγουν να οργανώνουν οδηγούς, λιανο-μικρο-πωλητές και τις γειτόνισσες (ότι κι αν είναι, οι γυναίκες είναι κι εκεί πλειοψηφία), αντί να οργανώνουν αυτοκινητιστές, εμπορικά επιμελητήρια και ενώσεις γειτόνων VIP, και που μπορούν να πιστοποιήσουν σημαντικές αλλαγές στις συνθήκες της ζωής τους. Όχι μέσα από προεκλογικά γραφεία για ρουσφέτια που μεταμφιέζονται σε γραφεία διεκπεραίωσης υποθέσεων αλλά μέσα από την οργάνωση της συλλογικότητας με βραχυπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα προγράμματα. Γιατί για κάποιο λόγο παραμένουν ανεξάρτητες και αντιστέκονται.

Ή τη θρυλική αντίσταση των ιθαγενών λαών. Αν κάποιοι ξέρουν τι θα πει πόνος και αγώνας, είναι αυτοί.

Ή την αξιοπρεπή οργή των μητέρων και των πατεράδων των δολοφονημένων, των αγνοουμένων, των κρατουμένων, αντρών και γυναικών. Γιατί καλά θα έκαναν να θυμούνται πως στη χώρα αυτή δε συμβαίνει τίποτα... μέχρι οι γυναίκες να αποφασίσουν πως θα συμβεί.

Ἡ την καθημερινή αγανάκτηση εργατών/τριών, υπαλλήλων, αγροτών/ισσών, ιθαγενών, νέων μπροστά στον κυνισμό των πολιτικών κάθε πολιτικής απόχρωσης.

Ἡ τον πεισματικό αγώνα των εργαζομένων, αντρών και γυναικών, του Μεξικανικού Συνδικάτου της Επιχείρησης Ηλεκτρισμού παρά το ότι έχουν εναντίον τους μια γιγαντιαία εκστρατεία που περιλαμβάνει ΜΜΕ, φυλακίσεις, καταστολή, απειλές και βιαιοπραγίες.

Ἡ τον επίμονο αγώνα για την απελευθέρωση των πολιτικών κρατουμένων και την εμφάνιση των αγνοουμένων ζωντανών.

Ἡ μήπως δεν είναι έτσι; Ἡ δημοκρατία που αυτοί θέλουν δεν είναι μήπως μια αμνησία χορηγούμενη κατά το δοκούν; Να μπορεί δηλαδή κανείς να επιλέξει τι θα δει, επιλέγοντας έτσι τι θα ξεχάσει;

III. ΤΟ ΑΤΟΜΟ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑ;

Στην επιστολή σας, δον Λουίς, θίγεται το ζήτημα του ατόμου και της συλλογικότητας. Μια παλιά συζήτηση των από πάνω αντιπαραθέτει αυτά τα δύο, και το κάνουν αυτό για να υπερασπιστούν ένα σύστημα, το καπιταλιστικό, απέναντι σε εναλλακτικές που ξεπηδάν εναντίον του με τη μορφή αντιστάσεων. Ἡ συλλογικότητα, μας λένε, εξαλείφει την ατομικότητα, την καθυποτάσσει. Και τότε, με ένα άσπαστο θεωρητικό άλμα, περνάνε στην εξύμνηση του συστήματος στο οποίο, επαναλαμβάνουν, κάθε άτομο μπορεί να φτάσει να γίνει οτιδήποτε, με τη θετική και με την αρνητική σημασία, γιατί υπάρχει η εγγύηση της ελευθερίας.

Σκέφτομαι πως αυτό το περί «ελευθερίας» θα πρέπει να το αναπτύξουμε λίγο παραπάνω, ίσως όμως είναι καλύτερα να το αφήσουμε για μιαν άλλη στιγμή, και να επιστρέψουμε στο άτομο, άντρα ή γυναίκα.

Το σύστημα υμνεί το άτομο, είτε αυτό ανήκει στους από πάνω είτε στους από κάτω.

Αυτό που βρίσκεται στους από πάνω, επειδή εξαίροντας την ατομικότητά του, καλή ή κακή, αποτελεσματική ή αναποτελεσματική, λαμπρή ή ζοφερή, απαλλάσσει μια συγκεκριμένη μορφή οργάνωσης της κοινωνίας από κάθε ευθύνη. Ἐτσι τυχαίνει να έχουμε άτομα-κυβερνήτες κακούς... ή περισσότερο κακούς (συγχωρήστε με, δεν βρήκα κανέναν που θα μου επέτρεπε να πω «ή καλούς»), ομοίως, άτομα με οικονομική εξουσία και τα λοιπά.

Αν το άτομο από τα πάνω είναι διεστραμμένο, άγαρμπο, σκληρό και ξεροκέφαλο (το ξέρω, είναι σα να περιγράφω τον Φελίπε Καλδερόν), τότε αυτό που πρέπει να γίνει είναι να διώξουμε αυτό το κακό άτομο και στη θέση του να βάλουμε ένα άτομο καλό. Και αν δεν υπάρχουν καλά άτομα, τότε το λιγότερο κακό (το ξέρω, είναι σα να επαναλαμβάνω ένα εκλογικό σύνθημα των προηγούμενων εκλογών, πριν από πέντε χρόνια, το οποίο είναι έτοιμο να επαναληφθεί).

Το σύστημα, η μορφή δηλαδή οργάνωσης της κοινωνίας, παραμένει ανέπαφο. Ἡ μπορεί να υποστεί τις επιτρεπόμενες αλλαγές. Με άλλα λόγια, μπορούν

να γίνουν κάποιες αλλαγές, αλλά χωρίς να αλλάξει η ουσία του. Δηλαδή: υπάρχουν λίγοι που είναι από πάνω, πολλοί που είναι από κάτω, και οι από πάνω είναι εκεί που είναι εις βάρος των από κάτω.

Και όταν οι από κάτω εξεγείρονται ατομικά, τους χειροκροτούν και τους θαυμάζουν, γιατί η ατομική εξέγερση δεν είναι ικανή να θέσει σε σοβαρό κίνδυνο τη λειτουργία αυτής της κοινωνικής οργάνωσης. Ή τους γελοιοποιούν και τους επιτίθενται, γιατί το άτομο είναι ευάλωτο.

Επιτρέψτε μου λοιπόν μια ρητορική αυθαιρεσία. Ας πούμε ότι οι βασικές λαχτάρες κάθε ανθρώπινου πλάσματος είναι: ζωή, ελευθερία, αλήθεια. Και ότι μπορούμε ίσως να μιλήσουμε για μια διαβάθμιση: καλύτερη ζωή, περισσότερη ελευθερία, μεγαλύτερη γνώση.

Είναι δυνατόν το άτομο να μπορέσει να εκπληρώσει αυτές τις προσδοκίες, στις αντίστοιχες διαβαθμίσεις τους, μέσα από τη συλλογικότητα; Εμείς πιστεύουμε πως ναι. Σε κάθε περίπτωση, είμαστε σίγουροι ότι δεν μπορεί να τις εκπληρώσει χωρίς τη συλλογικότητα.

«Πού, με ποιον, εναντίον τίνος;» Αυτές, κατά τη γνώμη μας, είναι οι ερωτήσεις που η απάντησή τους προσδιορίζει τον τόπο του ατόμου και της συλλογικότητας μέσα σε μια συγκεκριμένη κοινωνία, ημερολόγιο, γεωγραφία.

Και όχι μόνο. Προσδιορίζουν επίσης τη σημασία της κριτικής σκέψης.

Είπα πριν ότι αυτές οι συλλογικές σκέψεις δεν επιδιώκουν να αναγορευθούν σε γενική αλήθεια, σίγουρα όμως επιχειρούν να απομακρυνθούν από το ομόφωνο ψέμα που προσπαθούν να μας επιβάλουν από τα πάνω.

Λίγες ακόμα σκέψεις για τις προσπάθειες που εκδηλώνονται τώρα από μεμονωμένα άτομα.

Σε εκείνους που κριτικάρουν τις διαφορετικές πρωτοβουλίες που, αν και διάσπαρτες, προκύπτουν από την κοινωνική οδύνη, θα πρέπει να τους θυμίσουμε ότι, κρίνοντας και καταδικάζοντας όποιον κάνει κάτι, δίνουν άφεση σ' αυτόν που δεν κάνει τίποτα. Γιατί η κατάργηση της αυθαιρεσίας, η αποδιοργάνωση της σύγχυσης, ο τερματισμός του πολέμου, είναι συλλογικά εγχειρήματα.

IV. ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΘΑ ΣΥΜΒΕΙ

Ο κόσμος όπως τον γνωρίζουμε σήμερα θα καταστραφεί. Συγχυσμένοι και απελπισμένοι, οι άνθρωποι δεν θα μπορούν να απαντήσουν στους διπλανούς τους όταν τους ρωτούν «Γιατί;».

Αρχικά θα υπάρξουν αυθόρμητες κινητοποιήσεις, βίαιες και φευγαλέες. Κατόπιν θα έρθει μια ανάπαυλα που θα επιτρέψει στους ανθρώπους να αναπνεύσουν με ανακούφιση («Ουφ! Πέρασε κι αυτό!»). Κατόπιν όμως θα έρθουν νέοι ξεσηκωμοί, αλλά οργανωμένοι, γιατί σ' αυτούς θα συμμετέχουν συλλογικότητες με ταυτότητα.

Θα δουν τότε ότι οι γέφυρες που καταστρέψανε, πιστεύοντας ότι είχαν κτιστεί για να βοηθήσουν τους βαρβάρους, όχι μόνο δεν μπορούν να ξανακτιστούν αλλά ότι χρησίμευαν για να βοηθηθούν αυτοί οι ίδιοι.

Και θα πουν ότι έρχεται μια εποχή σκοταδισμού, θα το πουν όμως από φθόνο και μόνο, γιατί το φως που ισχυρίζονται ότι κατέχουν και διανέμουν δεν θα χρησιμεύει σε τίποτα σ' εκείνες τις συλλογικότητες που αποκτήσανε το δικό τους φως και που μ' αυτό και μέσα σ' αυτό προχώρησαν και θα προχωρήσουν.

Ο κόσμος πια δεν θα είναι ο ίδιος κόσμος. Ίσως και να μην είναι καλύτερος. Αλλά θα έχει δοθεί μια καινούρια ευκαιρία να γίνει ένας κόσμος όπου η ειρήνη θα είναι δυνατόν να οικοδομηθεί με εργασία και αξιοπρέπεια, και όχι μια συνεχής πορεία ενάντια στο ρεύμα εν μέσω ενός εφιάλτη χωρίς τέλος.

Και τότε, για να το θέσουμε ποιητικά, σ' έναν μισογκρεμισμένο τοίχο θα διαβάζεις αυτά τα λόγια του Μπέρτολντ Μπρεχτ:

«Εσείς, που θα βγείτε από τον μαρασμό όπου εμείς βυθιστήκαμε, όταν θα μιλάτε για τις αδυναμίες σας, σκεφτείτε λίγο τους σκοτεινούς καιρούς απ' όπου δραπετεύσατε. Αλλάξαμε χώρες σαν τα πονκάμισα μέσα από ταξικούς πολέμους, και απελπιζόμασταν εκεί όπου υπήρχε μόνο αδικία και κανείς δεν ξεσηκωνόταν εναντίον της. Κι ωστόσο, γνωρίζαμε επίσης ότι το μίσος ενάντια στη χαμέρπεια παραμορφώνει το πρόσωπο. Και η οργή ενάντια στην αδικία κάνει βραχνή τη φωνή. Δυστυχώς, εμείς, που θέλαμε να προετοιμάσουμε τον δρόμο για τη φιλία δεν μπορούσαμε να είμαστε φιλικοί. Εσείς, όμως, όταν έρθουν οι καιροί που ο άνθρωπος θα είναι φίλος του ανθρώπου, σκεφτείτε μας με επιείκεια».

Αυτά, δον Λουίς. Υγεία και μακάρι η ακινησία να μη θριαμβεύσει και πάλι.

Από τα βουνά του νοτιανατολικού Μεξικού
Εξεγενημένος υποδιοικητής Μάρκος
Μεξικό, Απρίλιος 2011

Υ.Γ. Καθώς τελειώνει αυτή η επιστολή, για άλλη μια φορά ο θάνατος ήρθε να πατήσει με το απρόσμενο βήμα του σ' έναν συντροφικό δρόμο. Ο Φελίπε Τουσέν Λοέρα, ένας χριστιανός από εκείνους που πιστεύουν στην ανάγκη για επίγεια δικαιοσύνη, έφυγε ένα βράδυ αυτού του ζεστού Απριλίου. Για τον Φελίπε και για άλλους/άλλες όπως αυτός μιλούσαμε σε πρόσφατα κείμενα. Ήταν και είναι μέλος εκείνης της γενιάς αντρών και γυναικών που στάθηκαν στο πλευρό των ιθαγενών όταν ακόμα δεν ήταν στη μόδα και επίσης όταν έπαψαν να είναι στη μόδα. Τον θυμάμαι σε μια από τις προπαρασκευαστικές συναντήσεις της Άλλης Καμπάνιας, το 2005, να επιβεβαιώνει την απόφασή του να εγγράψει την υποκειμενική του ιστορία στην ιστορία μιας συλλογικότητας που αναγεννιόταν και πάλι. Χαιρετίζουμε τη ζωή του, γιατί σ' αυτήν, στις ερωτήσεις «πού;», «με ποιον;», «εναντίον τίνος;», ο Φελίπε απαντούσε «κάτω, με τους ιθαγενείς που αγωνίζονται, εναντίον του συστήματος που τους εκμεταλλεύεται, τους λεηλατεί, τους καταπιέζει και τους υποτιμά». Όλοι οι θάνατοι των από κάτω μας πονάνε, αλλά υπάρχουν μερικοί που μας πονάνε από πιο κοντά. Ο θάνατος του Φελίπε είναι σαν να μας λείπει κάτι πολύ δικό μας.

Ο ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΣ ΒΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΖΑΠΑΤΙΣΤΑΣ

Χαβιέρ Ελοριάγα

Διαβάζοντας τις συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν από το «Ράδιο Εξέγερση» σε συντρόφους από τις βάσεις στήριξης των Ζαπατίστας, οι οποίες δημοσιεύτηκαν τον Δεκέμβριο του 2010 στο τεύχος 75 του *Rebeldía*, διαπιστώνει κανείς τη σημασία που έχει η οργάνωση στη ζωή τους. Πράγματι, οικοδομούν την αυτονομία και το διοικώ υπακούοντας, μιλάνε για τη βελτίωση στις υλικές συνθήκες της ζωής τους, για τα επιτεύγματα που ως ανθρώπινα και συλλογικά όντα είχαν στην πρόσφατη ιστορία τους, αλλά αυτό που αντιλαμβάνομαι είναι ότι σε κανέναν από αυτούς δεν χωρά η παραμικρή αμφιβολία πως όλα αυτά ήταν εφικτά χάρη στην πολιτική τους οργάνωση. Σε αυτές τις συνεντεύξεις σχηματίζουμε μια εικόνα μόνο της μακράς διαδρομής που έχει διανυθεί από τότε που οι πρώτοι σύντροφοι έφτασαν στο βουνό μέχρι σήμερα, καθώς χιλιάδες άντρες, γυναίκες, ηλικιωμένοι και παιδιά συγκροτούν και διατηρούν τον EZLN, τα Συμβούλια Καλής Διακυβέρνησης, τους αυτόνομους ζαπατιστικούς δήμους. Αλλά για το γεγονός ότι από πίσω υπάρχει μια οργάνωση που είναι όχι μόνο πολιτικο-στρατιωτική, αλλά στην πραγματικότητα η ίδια η ζωή, μια στάση συνειδητή που υιοθετείται από το κάθε μέλος καθεμιάς από αυτές τις χιλιάδες κοινότητες, δεν μου χωρά καμία αμφιβολία. Πώς μπόρεσαν να φτάσουν σε κάτι τέτοιο οι σύντροφοι και συντρόφισσες Ζαπατίστας;

Πιθανόν δεν υπάρχει μία μόνο απάντηση για αυτό το πώς, αλλά, όπως σε όλη την ιστορία, πολλές δράσεις και σκέψεις που συνδέονται μεταξύ τους. Τολμώ όμως να πω ότι έχει να κάνει με κάτι που θα αποκαλέσω ο συλλογικός βηματισμός των Ζαπατίστας. Θα προσπαθήσω να γίνω κατανοητός. Ας ξεκινήσουμε αναφέροντας τρεις ιστορίες που έκαναν εφικτή την κυοφορία αυτού του συλλογικού βηματισμού.

I. Να ζεις για την πατρίδα ή να πεθαίνεις για την ελευθερία

Αν και σήμερα όλοι συνδέουμε τον EZLN με τις εκατοντάδες ιθαγενικές κοινότητες της Τσιάπας, όλοι γνωρίζουμε επίσης ότι η ιδέα του EZLN δεν γεννήθηκε σε αυτές τις κοινότητες. Έτσι, ο πρώτος παράγοντας που θα αναφέρουμε εν συντομία έχει να κάνει με την απόφαση μιας πολιτικο-στρατιωτικής οργάνωσης

που ποτέ δεν παρασύρθηκε από την ιδεολογία, ούτε την κατασταλτική πρακτική του παγκόσμιου και τοπικού καπιταλισμού. Αυτή η ομάδα, αρχικά ξένη προς τις ιθαγενικές κοινότητες, είχε την ικανότητα να απαλλαχθεί από προκατασκευασμένες θεωρίες σχετικά με τον τρόπο οργάνωσης του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα και διαχύθηκε πλήρως στις ιθαγενικές κοινότητες τις οποίες προσέγγισε. Γεννήθηκε έτσι ένας νέος EZLN, «πολύ άλλος», όπως θα έλεγαν οι σύντροφοι. Από αυτή την πρόσμιξη γεννήθηκε ο σύγχρονος ζαπατισμός, δηλαδή όχι απλώς ένας πραγματικός λαϊκός στρατός, αλλά κάτι που πηγαίνει πέρα από την πολιτικο-στρατιωτική οργάνωση, κάτι που διαπερνά και μεταμορφώνει διαρκώς όλη τη ζωή και τις κοινωνικές σχέσεις αυτών των κοινοτήτων, και που φυσικά έχει επηρεάσει τόσο πολύ τη σύγχρονη ιστορία της χώρας. Θα επιστρέψουμε όμως σε αυτή την ιδέα στη συνέχεια. Προς το παρόν θέλουμε απλώς να υπογραμμίσουμε τη σημασία που είχε σε όλη αυτή την ιστορία ο ερχομός μιας ομάδας ξένης προς τις κοινότητες και η αμετάκλητη απόφασή της να αγωνιστεί μέχρι θανάτου για να εξαλείψει την καπιταλιστική εκμετάλλευση.

«... Όταν φτάσαμε εμείς, βάλαμε μπρος το στρατιωτικό σκέλος. Όταν εγώ έφτασα δεν υπήρχε τίποτα. Φτάσαμε και τότε ξεκίνησαν όλα. Προερχόμασταν, σε εθνικό επίπεδο, από μια διαδικασία παρόμοια με αυτή που ζούμε τώρα σε επίπεδο πολιτείας: είχαν χαθεί οι πολιτικές διέξοδοι και είχε δημιουργηθεί μια επιπλέον διάσπαση στα δύο κομμάτια του Μεξικού, που στην πραγματικότητα είναι τρία: το Μεξικό των ισχυρών, το Μεξικό που φιλοδοξεί να γίνει των ισχυρών και το Μεξικό που κανείς δεν λαμβάνει υπόψη. Στην Τσιάπας είναι οι ιθαγενείς, αλλά σε άλλα μέρη έχουν άλλα ονόματα. Ήρθαμε μαζί με αγρότες, δεν μπήκαμε εδώ στη ζούγκλα ως μιγάδες για να οργανωθούμε. Από πριν, αναζητώντας πιθανούς δρόμους, είχαμε βρει μερικούς τομείς ιθαγενών αγροτών εδώ στο νοτιοανατολικό Μεξικό, με αυτούς μιλήσαμε, με αυτούς συνεννοηθήκαμε και συνδεθήκαμε κι έπειτα άρχισαν να εκπαιδεύονται και να αναλαμβάνουν διοικητικό ρόλο. Αυτοί ήταν που έλεγαν “να μπορούμε σε αυτή την κοινότητα”. Επρόκειτο για μια αντάρτικη ομάδα που ήταν κυρίως ιθαγενική.

Οι ιθαγενείς μάς έμαθαν να περπατάμε σε αυτά τα μέρη, μας έμαθαν να ζούμε από το βουνό, να κνηηγούμε. Και τότε αρχίσαμε να μαθαίνουμε για τα όπλα. Έτσι ξεκίνησε ο EZLN, η πρώτη του φάση ήταν καθαράς επιβίωσης, έπρεπε να μάθουμε να ζούμε από το βουνό, να κάνουμε το βουνό να μας αποδεχτεί. Από την αρχή ήταν πάντα οι ιθαγενείς πολιτικοί αρχηγοί αυτοί που μιλούσαν με τις κοινότητες, γιατί είναι αδύνατο να δεχτούν έναν μιγά...». (Συνέντευξη του εξεγεργμένου υποδιοικητή Μάρκος, 4 Φεβρουαρίου 1994).

II. Φτάνει πια

Ο αρχικός πυρήνας του EZLN, αυτή η μικρή ομάδα που αναφέραμε παραπάνω, δεν έφτασε σε έναν τόπο χωρίς παρελθόν αγώνα και εξέγερσης. Οι ιθαγενικές κοινότητες όχι μόνο αντιστέκονταν στην προέλαση του «πολιτισμένου κόσμου» από τότε που οι πρώτες κοινότητες ξεριζώθηκαν και εκποτίστηκαν στα βουνά

και τη ζούγκλα από τους ισπανούς κατακτητές και, έπειτα, στο πέραςμα των αιώνων, από τα διάφορα κύματα των νέων πλιατσικολόγων που έφταναν με όλη την εξουσία των εκάστοτε κυβερνήσεων και των στρατών τους, αλλά επίσης, πολλές από αυτές τις κοινότητες συνέχιζαν να αντιστέκονται και να αγωνίζονται την περίοδο που έφτασαν οι πρώτοι μαχητές του EZLN στην περιοχή.

Όπως και οι υπόλοιποι αγρότες στο Μεξικό, οι κοινότητες είχαν προσπαθήσει να υπερασπιστούν αυτό που τους ανήκε ακολουθώντας όλες τις νόμιμες και θεσμικές διαδικασίες, και είχαν γίνει αντικείμενο εξαπάτησης από όλα τα υπουργεία, υφυπουργεία και επιτροπές της κυβέρνησης που σχετίζονται με τη γη και την ύπαιθρο, από τις διάφορες υποτιθέμενες αγροτικές οργανώσεις – τις κυβερνητικές και τις αντιπολιτευόμενες– και την πολιτική που έχουν να συσπειρώνουν και να κινητοποιούν τον κόσμο για να ασκούν πίεση και να διαπραγματεύονται έτσι λίγα ψίχουλα που μένουν συνήθως στα χέρια της ηγεσίας αυτών των οργανώσεων. Και είχαν δεχθεί άγρια καταστολή όταν επιχειρούσαν να πάνε πέρα από την άσκηση πίεσης, τις πορείες και τις επιστολές και καταλάμβαναν τη γη που τους ανήκει. Είχαν επίσης περάσει από τη δημιουργία συνεταιρισμών, από τα προγράμματα κοινοτικής αυτάρκειας και υγείας που προωθούσαν τα ρεύματα της θεολογίας της απελευθέρωσης της καθολικής εκκλησίας. Γνώριζαν με λίγα λόγια το σύστημα και αντιπαρατιθέμενες σε αυτό με τα ίδια όπλα που το κράτος ανέχεται και προωθεί, την υποτιθέμενη νομιμότητα, δεν είχαν καταφέρει τίποτα για να βελτιώσουν την εξαθλίωση, τη λεηλασία, τη λήθη στην οποία το σύστημα αυτό τους καταδίκασε.

Λέει ο εξεγεργμένος υποδιοικητής Μάρκος σε μια συνέντευξη τον Φεβρουάριο του '94, μιλώντας για αυτόν τον από αιώνες «νόμιμο» πόλεμο των συντρόφων: *«Αυτό που συνέβη είναι ότι απέτυχε και οι σύντροφοι συνειδητοποίησαν ότι δεν υπάρχει ελπίδα μέσω αυτής της οδού. Οργανώνονται σε συνεταιρισμούς, τους διαλύουν. Αγωνίζονται για να ζητήσουν γη, τους αποδιώχνουν. Αγωνίζονται για να καταλάβουν γη, τους σκοτώνουν. Δεν έχουν υγεία, πεθαίνουν. Νομίζω ότι εκεί έγινε το ζαπατιστικό μπουμ χιλιάδων...*

Μπορούμε να πούμε ότι ο EZLN γεννήθηκε για τους συντρόφους αγρότες ως μια ομάδα αυτοάμυνας. Υπάρχει δηλαδή μια ένοπλη ομάδα ανεξέλεγκτη που είναι η λευκή φρουρά των τσιφλικάδων, που τους αρπάζουν τη γη, τους κακομεταχειρίζονται και περιορίζουν την κοινωνική και πολιτική ανάπτυξη των ιθαγενών. Στη συνέχεια οι σύντροφοι είδαν ότι το πρόβλημα δεν ήταν η αυτοάμυνα μιας κοινότητας, ή ενός εκχίδο [κοινοτική γη, σ.τ.μ.], αλλά ότι έπρεπε να δημιουργήσουν συμμαχίες με άλλα εκχίδος, με άλλες κοινότητες, και ξεκίνησαν να κάνουν ομάδες στρατιωτικές και παραστρατιωτικές μεγαλύτερες, πάντα όμως με την ιδέα της αυτοάμυνας. Υπήρξε μια στασιμότητα, μέχρι που η ομοσπονδιακή κυβέρνηση είχε την περίφημη ιδέα να μεταρρυθμίσει το άρθρο 27 κι αυτός ήταν ισχυρός καταλύτης για τις κοινότητες. Αυτή η μεταρρύθμιση ακύρωσε κάθε πιθανότητα να αποκτήσουν γη με νόμιμο τρόπο, που ήταν τελικά αυτό που τους διατηρούσε ως ένοπλη παραστρατιωτική ομάδα αυτοάμυνας. Μετά ήρθε η εκλογική νοθεία του '88 κι εκεί οι σύντροφοι είδαν ότι ούτε η ψήφος βοηθούσε γιατί δεν γινόταν σεβα-

στό αυτό που ήταν προφανές. Αυτά τα δύο αποτέλεσαν τις σπίθες, αλλά έχω την εντύπωση ότι αυτό που προκάλεσε τη μεγαλύτερη ριζοσπαστικοποίηση των συντρόφων ήταν η μεταρρύθμιση του άρθρου 27, ήταν η πόρτα που έκλεισε στο πρόσωπο των ιθαγενών που ήθελαν να επιβιώσουν με τρόπο νόμιμο και ειρηνικό...».

Ή, όπως επίσης το εξηγεί ο διοικητής Χαβιέρ, από την Παράνομη Ιθαγενική Επαναστατική Επιτροπή στην ίδια συνέντευξη: «Όταν πηγαίναμε να ζητήσουμε μια λύση, η μόνη απάντηση που μας έδιναν ήταν καταστολή, βασανιστήρια, εξαφανίσεις, δολοφονίες των αρχηγών μας. Αυτή είναι η λύση που έχουμε λάβει, γι' αυτό δεν θα ξεχάσουμε τίποτα. Πρέπει να συνεχίσουμε στον αγώνα μας μέχρι να αλλάξουμε πια τα πράγματα».

III. Διοικώ υπακούοντας

Για την επιβίωση στη ζούγκλα και επίσης για την επιβίωση στον καπιταλισμό και όλες του τις επιθέσεις, οι ιθαγενικές κοινότητες χρειάστηκε να αναπτύξουν μια ζωή πιο συλλογική από αυτή που μπορεί να έχει ένας μεμονωμένος ιδιοκτήτης ή ένας εργαζόμενος στην πόλη. Ή υπάρχει συλλογική συμφωνία για την αναζήτηση μιας λύσης στα μεγάλα προβλήματα που ταλανίζουν την κοινότητα, ή αυτή αφανίζεται, την κατασπαράζει ο τσιφλικάς και η λευκή φρουρά του, η διεφθαρμένη κυβέρνηση, οι νόμοι της αγοράς –πάντοτε εναντίον της–, οι ιάσιμες ασθένειες, η χαμηλή παραγωγικότητα της γης, οι φυσικές καταστροφές. Γι' αυτό τον λόγο, σύμφωνα με τα ήθη και τα έθιμά της, η κοινοτική συνέλευση έχει τέτοια βαρύτητα όταν χρειάζεται να παρθούν σημαντικές αποφάσεις.

Αυτός ο τρόπος λήψης αποφάσεων, όχι μόνο με πλειοψηφία αλλά κυρίως με συναίνεση, διαπέρασε επίσης τον τρόπο με τον οποίο ο EZLN σχετίστηκε πολιτικά με τις κοινότητες που σταδιακά τον ενσωμάτωσαν. Σιγά σιγά, τα πιο υπεύθυνα άτομα κάθε κοινότητας, αυτά με το μεγαλύτερο ηθικό βάρος και συνειδητοποίηση, δέχονταν επίσκεψη από κάποιο μέλος του EZLN, το οποίο ζούσε σε εκείνη ή κάποια άλλη κοινότητα. Σχηματιζόταν έτσι ένα δίκτυο από Ζαπατίστας που δεν ήταν στρατιώτες, ήταν δηλαδή χωρικοί που δεν μετατρέπονταν σε στρατιωτικούς που εγκατέλειπαν την οικογένεια και τη γη τους για να πάνε στο βουνό ως μαχητές, αλλά αποτελούσαν μέρος του πολιτικού σκέλους της νέας ζαπατιστικής οργάνωσης που μεγεθυνόταν. Αυτοί οι σύντροφοι και συντρόφισσες έπειθαν με τη σειρά τους τους υπόλοιπους της κοινότητάς τους κι έτσι, σιγά σιγά, ο EZLN δεν ήταν πια μια ομάδα μαχητών που μεγάλωνε μέρα με τη μέρα, αλλά μέρος μιας ολόκληρης οργάνωσης δεκάδων, και στη συνέχεια εκατοντάδων και χιλιάδων ιθαγενικών κοινοτήτων. Το πολιτικο-στρατιωτικό περιλάμβανε έτσι το κοινωνικό, το οικονομικό, τη φροντίδα της υγείας, την εκπαίδευση, όλες τις κοινωνικές σχέσεις που αναπτύσσονται σε μια κοινότητα. Κι όχι μόνο, καθώς είχαν επίσης αναπτυχθεί δεσμοί μεταξύ των κοινοτήτων. Αρχικά ανά ζώνη, μέχρι που κατάφεραν να εξαπλωθούν στις περιοχές της πολιτείας όπου κατοικούν ιθαγενείς λαοί που μιλούν διαφορετικές γλώσσες: τσελτάλ, τσοτσιλ, τσολ, μάμε, τοχολαμπάλ. Τώρα πια, όλοι αυτοί ήταν ιθαγενείς, κι επίσης Ζαπα-

τίστας. Και ο EZLN δεν ήταν πια μια ομάδα που έφτασε απ' έξω για να προετοιμάσει τον ένοπλο αγώνα, ήταν επίσης μέρος του ζαπατισμού χιλιάδων ιθαγενικών κοινοτήτων, η καθημερινή τους ζωή.

Έτσι, αυτό που συνέβαινε πια ήταν ότι κάθε κοινότητα αποφάσιζε τι μέρος της γεωργικής της παραγωγής θα πρόσφερε για τη συντήρηση των μαχητών στο βουνό, όπως επίσης το ποιον θα διορίσει, ή θα καθαιρέσει από τις θέσεις υπεύθυνου και συνδέσμου με τους υπόλοιπους υπεύθυνους κάθε κοινότητας και με τη Διοίκηση του EZLN. Και κάθε κοινότητα υποδεχόταν ομάδες από στρατιώτες που διοργάνωναν συζητήσεις γύρω από την πολιτική, την προληπτική ιατρική, έκαναν ιατρικές εξετάσεις ή συναντήσεις στρατιωτικής προετοιμασίας, γιατί, αν και τα μέλη της κοινότητας –άντρες, γυναίκες, παιδιά, ηλικιωμένοι– δεν ήταν στρατιώτες, μέλη δηλαδή των τακτικών δυνάμεων του EZLN, ήταν ωστόσο μέρος της αποκαλούμενης Μεξικανικής Δύναμης Πολιτοφυλακής, η οποία σε κάθε κοινότητα διαθέτει μια μονάδα που είναι εκπαιδευμένη και προετοιμασμένη για να πολεμήσει.

Κι έτσι, σταδιακά, η ίδια η κοινότητα άρχιζε να διαχειρίζεται μόνη της τα ζητήματα της υγείας, αναδιοργάνωνε την εκπαίδευσή της, τις ανταλλαγές αγαθών με άλλες κοινότητες, κ.λπ. Και ανέπτυξε επίσης σχέσεις με άλλες κοινότητες. Δεν μπορούσαν πια να λαμβάνονται αποφάσεις μόνο σε επίπεδο κοινότητας αλλά έπρεπε να ληφθούν αποφάσεις σε επίπεδο ζώνης ή περιφέρειας. Έτσι δημιουργήθηκε η Παράνομη Ιθαγενική Επαναστατική Επιτροπή (CCRI), ως μια πολιτική δομή που θα έδινε απάντηση στην ανάγκη ανάπτυξης της οργάνωσης. Αλλά ήταν μια πολιτική δομή που συνέχιζε στο κάτω κάτω να εξαρτάται από τις αποφάσεις κάθε κοινοτικής συνέλευσης. Με άλλα λόγια, όχι μια πολιτική ηγεσία που λάμβανε αποφάσεις για αυτούς τους οποίους εκπροσωπούσε, όπως είναι παράδοση στην πολιτική τάξη, αλλά μια συλλογική ηγεσία που λειτουργεί στην πραγματικότητα ως ένας εκπροσωπούμενος, που διοικεί δηλαδή υπακούοντας.

Ο διοικητής Χαβιέρ το εξηγεί ως εξής: «Θα σας το εξηγήσω λίγο. Εμείς ως σύντροφοι είμαστε απεσταλμένοι ως μέλη του CCRI. Πώς φτάσαμε να γίνουμε μέλη του CCRI; Οργανωθήκαμε πριν από καιρό, μιας και ο κύριος λόγος για τη δημιουργία της οργάνωσής μας είναι η κατάσταση στην οποία ζει ο λαός μας, που τόσα χρόνια έχει παλέψει ειρηνικά απέναντι στην κυβέρνηση, όπως έχουν παλέψει άλλοι λαοί, για τα ζητήματα της γης, της κατοικίας, για όλα αυτά που χρειάζεται ένας λαός. Η κυβέρνηση όμως, αντί να λύσει τα προβλήματα, απαντούσε με καταστολή, χτυπήματα, δολοφονίες, εκτοπισμούς, φυλάκιση των ηγετών μας. Έτσι, αποφασίσαμε ότι δεν υπήρχε άλλος δρόμος από το να οργανωθούμε και να ξεκινήσουμε τον ένοπλο αγώνα. Πράγματι, ξεκινήσαμε να οργανωνόμαστε με αυτό τον τρόπο, μυστικά, σε μια επαναστατική οργάνωση. Όταν προχωρήσαμε, κάθε κοινότητα είχε επιλέξει τους εκπροσώπους της, τους επικεφαλής της. Οι αποφάσεις όμως πάρθηκαν από τις ίδιες τις κοινότητες, αυτές πρότειναν τους επικεφαλής αυτών των οργανώσεων. Οι ίδιες οι κοινότητες μας έχουν διορίσει. Έτσι, πρώτα ορίστηκαν υπεύθυνοι σε κάθε κοινότητα. Προχωρώντας από κοινότητα σε κοινότητα, κάποια στιγμή διορίστηκαν οι απεσταλμένοι. Έτσι γίναμε πια μέλη του CCRI».

Από τρεις μεγάλες ιστορίες, ένας τρόπος πολύ διαφορετικός: ο ζαπατιστικός συλλογικός βηματισμός

«... Η κοινότητα κάνει μια συμφωνία, η οποία τους δεσμεύει όλους. Όποιος δεν τηρεί τη συμφωνία, φεύγει από τη θέση του. Το θέμα δεν είναι αν θα νικήσει ο Μάρκος ή αν θα νικήσει ο Φελίπε. Τίθεται ως εξής: αυτό συμφώνησε η κοινότητα, ποιος θα το υλοποιήσει; Αυτός, ας πούμε. Αν δεν είναι συνεπής, φεύγει. Κάθε τόσο, συγκεντρώνονται και αξιολογούν: τηρήθηκε η συμφωνία; Οι συμφωνίες δεν αλλάζουν. Εξετάζεται αν τηρούνται ή δεν τηρούνται. Και αυτό το είδος δημοκρατίας είναι που επιβάλλεται μετά στον EZLN. Ο ζαπατιστικός στρατός δεν γεννιέται δημοκρατικός, γεννιέται ως μια πολιτικο-στρατιωτική οργάνωση. Αλλά όσο αυτή μεγαλώνει, ο τρόπος οργάνωσης των ιθαγενικών κοινοτήτων εμποτίζει και κυριαρχεί το κίνημά μας σε τέτοιο βαθμό που η διοίκηση του EZLN αναγκάζεται να εκδημοκρατιστεί σύμφωνα με τον ιθαγενικό τρόπο». (Εξεγευμένοι υποδιοικητής Μάρκος, συνέντευξη της 21ης Φεβρουαρίου 1994).

Έτσι, έχουμε τρεις σημαντικούς παράγοντες που συνέβαλαν στο να γίνει δυνατό αυτό που σήμερα γνωρίζουμε ως ζαπατισμός. Και αυτές οι τρεις συνιστώσες είναι που κάνουν εφικτό τον συλλογικό βηματισμό των Ζαπατίστας, τον νέο τρόπο να κάνεις πολιτική –τον τόσο διαφορετικό από την παραδοσιακή ξεφτισμένη και διεφθαρμένη πολιτική πρακτική– και τη μόνη πιθανότητα να αλλάξουν τα πράγματα, με στόχο τη δημιουργία των συνθηκών για μια αξιοπρεπή ζωή για όλους, και όχι την κόλαση μέσα στην οποία μας κρατάνε σήμερα.

Και δεν υπάρχει τίποτα καλύτερο από τον λόγο των ίδιων των Ζαπατίστας για να το εξηγήσουν καλύτερα αυτό, μέσω ενός ξεκάθαρα παραδείγματος από την πρόσφατη ιστορία μας: την ένοπλη εξέγερση της 1ης Ιανουαρίου του 1994. Πώς εξεγείρονται ενόπλιως χιλιάδες ιθαγενείς, ταρακουνούν το μεξικανικό πολιτικό σύστημα και δίνουν μια νέα ώθηση στην παγκόσμια αντικαπιταλιστική αντίσταση; Με τον ζαπατιστικό συλλογικό βηματισμό. Ας δούμε.

Διοικητής Μοϊσές, Φεβρουάριος του '94: «Είναι ο ίδιος ο λαός που είπε “τώρα, ας ξεκινήσουμε. Δεν θέλουμε να ανεχτούμε τίποτα πια γιατί πεθαίνουμε από την πείνα”. Η διοίκηση, τόσο το CCRI, όσο ο EZLN και η Γενική Διοίκηση, αν το λέει ο λαός, θα ξεκινήσουμε. Σεβόμενοι και τηρώντας αυτό που ζητάει ο λαός. Όλος ο λαός. Έτσι άρχισε ο αγώνας... Δημιουργούνται συνελεύσεις σε κάθε περιφέρεια και σε αυτές ζητείται η γνώμη του κόσμου. Και συλλέγονται οι γνώμες από διαφορετικές κοινότητες. Όπου υπάρχουν Ζαπατίστας. Και Ζαπατίστας υπάρχουν παντού στην πολιτεία της Τσιάπας. Ζητείται η γνώμη τους για να πουν τι θέλουν, αν θα αρχίσουμε τον πόλεμο ή όχι...».

Εξεγευμένος υποδιοικητής Μάρκος, Μάρτιος του '94: «... Στην αρχή υψώθηκαν μερικές φωνές που έλεγαν ότι δεν αντέχουν άλλο. Στη συνέχεια εμφανίστηκαν πυρήνες που άρχισαν να λένε ότι θα ξεκινούσαν πόλεμο μόνοι τους, χωρίς τους άλλους. Τότε, η διοίκηση αρχίζει να εξετάζει την κατάσταση, να την αναλύει και αποφασίζει να κάνει διαβούλευση. Εξετάζονται τότε τα υπέρ και τα κατά μιας εξέγερσης, λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες: τη Συμφωνία Ελεύθερου

Εμπορίου, την πτώση του σοσιαλιστικού συστήματος, αυτά που συνέβησαν στο Ελ Σαλβαδόρ, στη Νικαράγουα, στη Γουατεμάλα. Και από την άλλη πλευρά βρισκόταν η λογική του θανάτου και της εξαθλίωσης: η αύξηση της παιδικής θνησιμότητας, η ακύρωση της διανομής αγροτικής γης με τη μεταρρύθμιση του άρθρου 27, η σύγκρουση με τις επιτροπές που πήγαιναν να ζητήσουν πόρους και επέστρεφαν μόνο με έναν πάκο χαρτούρα. Τότε, η Γενική Διοίκηση εξηγεί το πώς έχουν τα πράγματα στις επιτροπές κάθε εθνότητας. Και αυτές με τη σειρά τους στις επιτροπές της κάθε περιφέρειας. Και αυτές οι τελευταίες το εξηγούν στις τοπικές επιτροπές που υπάρχουν σε κάθε οικισμό. Και αυτές με τη σειρά τους στα μέλη της κοινότητας. Και εκεί επιχειρηματολογούν υπέρ ή κατά μέχρι που η ίδια η κοινότητα αποφασίζει ότι είναι ώρα για ψηφοφορία. Κρατιούνται πρακτικά στα οποία σημειώνεται πόσοι ψήφισαν ναι στην εξέγερση, πόσοι όχι, πόσοι δεν ξέρουν, ανεξαρτήτως ηλικίας, άνδρες, γυναίκες, παιδιά. Στη συνέχεια λαμβάνει χώρα η αντίστροφη διαδικασία: οι τοπικές επιτροπές μεταφέρουν την απόφαση της βάσης στις επιτροπές κάθε περιφέρειας, αυτές στις επιτροπές κάθε ζώνης, αυτές στις επιτροπές κάθε εθνότητας και αυτές με τη σειρά τους στη Γενική Διοίκηση. Τότε ήταν που νομίσαμε ότι παρακολουθούμε άλλο κανάλι τηλεόρασης: ενώ εμείς θεωρούσαμε πως όχι, ότι –απ’ ό,τι φαινόταν– όλα σε παγκόσμιο επίπεδο ήταν εναντίον, ότι θα ακυρωνόταν κατά συνέπεια η στρατιωτική δράση, τελικά η συντριπτική πλειοψηφία έκλινε υπέρ του ναι στην εξέγερση. Μόνο μια χούφτα συντρόφων υποστήριζαν ότι δεν ήταν ακόμη ο καιρός...».

Αυτή η συλλογική συμμετοχή για τη λήψη της απόφασης της έναρξης του πολέμου, για την οποία μας μιλούν οι σύντροφοι, υπήρξε αναμφισβήτητα αυτό που έδωσε στους Ζαπατίστας την τόσο μεγάλη δύναμη που μας συγκλόνισε εμάς που ζούσαμε στις πόλεις και που έκανε το *Φτάνει Πια* να ακουστεί και να γίνει αισθητό ακόμη και πέρα από τα σύνορά μας. Πιο πολύ από τα όπλα, μας συγκλόνισε η αποφασιστικότητά τους, η αξιοπρέπειά τους, η συνειδητοποίησή τους. Και με αυτά κανένα πολεμικό ελικόπτερο και κανένας στρατός δεν μπορεί να τα βάλει.

Όλα αυτά που έκαναν και συνεχίζουν να κάνουν οι ιθαγενικές ζαπατιστικές κοινότητες, η ιστορία τους, πιο γνωστή σε εμάς τα τελευταία 17 χρόνια, αλλά που έρχεται από πιο παλιά, η επιρροή που άσκησαν στη σύγχρονη ιστορία, ο διαφορετικός τρόπος τους να κάνουν πολιτική, ο συλλογικός ζαπατιστικός βηματισμός, θα έλεγα εγώ, έγιναν δυνατά χάρις στην πολιτική συνείδηση που ανέπτυξαν παράλληλα με τον τρόπο οργάνωση της ζωής τους.

Όταν μιλάμε για τον ζαπατισμό, δεν μιλάμε μόνο για μια αντάρτικη ομάδα, για έναν λαϊκό στρατό, για μια συλλογική διοίκηση. Μιλάμε επίσης για μια νέα μορφή κοινωνικών σχέσεων μεταξύ των ζαπατιστικών κοινοτήτων και των ατόμων που τις απαρτίζουν, σχέσεις όχι πια καπιταλιστικές, μεταξύ ενός πολυάριθμου συνόλου ατόμων και χιλιάδων ιθαγενικών κοινοτήτων, και για έναν νέο τρόπο να βλέπεις και να ζεις τον κόσμο.

Εκεί, οι κοινωνικές σχέσεις που βασίζονται στην εξουσία, στην καταπίεση και την εκμετάλλευση μιας πλειοψηφίας από μια μειοψηφία, είναι κάτι που

ανήκει στο παρελθόν, αλλά σήμερα εμφανίζεται ξανά στην πολιορκία που επιβάλλεται στις ιθαγενικές κοινότητες από: την ομοσπονδιακή και πολιτειακή κυβέρνηση, τις δημοτικές αρχές, τις παραστρατιωτικές τους ομάδες, τον ομοσπονδιακό στρατό, τις κάθε τύπου αστυνομικές αρχές, το άδικο εμπόριο, τους μεσάζοντες, τους τσιφλικιάδες, τους διεφθαρμένους δικαστές, τα πολιτικά κόμματα που δεν λένε να παρατηθούν από το να ζουν εις βάρος των κοινοτήτων.

Γι' αυτό και οι σύντροφοι Ζαπατίστας μας εξήγησαν και μας είπαν ότι δεν μπορούν να ζουν σε μια νησίδα, σε έναν θύλακα αντίστασης στον καπιταλισμό, απομονωμένοι από τους υπόλοιπους. Γι' αυτό και η συνείδησή τους τους οδηγεί στον αγώνα για την εθνική απελευθέρωση, ενάντια στον καπιταλισμό. Ο ζαπατιστικός συλλογικός βηματισμός πρέπει να πολλαπλασιαστεί προς κάθε κατεύθυνση για τη διαμόρφωση και ενίσχυση θυλάκων αντίστασης, νέων τρόπων δημιουργίας και αγώνα για έναν κόσμο πιο δίκαιο και αξιοπρεπή, όπου να χωράμε όλοι. Όπου αυτός ο συλλογικός βηματισμός θα είναι καθημερινή πρακτική και όχι μόνο –όπως είναι σήμερα– παράδειγμα μερικών χιλιάδων για εκατομμύρια ανθρώπους.

Και προσοχή με τα εύκολα συμπεράσματα, αυτά που μας κάνουν να μην αγωνιζόμαστε, όπως θα ήταν το να πούμε: εγώ δεν ζω σε ιθαγενική κοινότητα, εγώ δεν γνωρίζω ούτε ανήκω σε καμία πολιτικο-στρατιωτική οργάνωση όπως ο EZLN, οπότε δεν μπορώ να χτίσω μια συλλογική πορεία όπως αυτή των Ζαπατίστας. Μεγάλο λάθος. Μπορούμε να αλλάξουμε αυτές τις τρεις

συγκεκριμένες «συνιστώσες» που προανέφερα σ' αυτό το άρθρο, να τους αφαιρέσουμε τη ζαπατιστική ιδιαιτερότητα και να τις σκεφτούμε υπό το ακόλουθο πρίσμα: αν έχουμε αποφασίσει και συνειδητοποιήσει την ανάγκη να αγωνιστούμε για την εθνική απελευθέρωση, αν έχουμε συνειδητοποιήσει ότι ακολουθώντας τον δρόμο που το κεφάλαιο και η πολιτική του τάξη μας επιβάλλουν, δεν υπάρχει στην ουσία τίποτα να κάνουμε, και ότι χτίζοντας και ενισχύοντας κοινωνικούς δεσμούς, ξεκινώντας από αυτά που έχουμε δίπλα μας και είναι η δική μας ιστορία –την οικογένειά μας, τη συνοικία μας, τη συλλογικότητά μας– τότε ίσως μπορέσουμε να ξεκινήσουμε τη δημιουργία ενός ζαπατιστικού συλλογικού βηματισμού, κι ας μην είναι αυτός ιθαγενικός, κι ας μην έχει ως φόντο τη ζούγκλα Λακαντόνα.

Το επιχειρούμε ή απλώς ψάχνουμε δικαιολογίες;

ΠΩΣ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΟΙ ΔΟΥΛΕΙΕΣ

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

*Εξεγερμένος αντισυνταγματάρχης Μοϊσές
Εξεγερμένος υποδιοικητής Μάρκος*

Εξεγερμένος υποδιοικητής ΜΑΡΚΟΣ:

Ακούτε «Ράδιο Εξέγερση», τη φωνή του Ζαπατιστικού Στρατού για την Εθνική Απελευθέρωση που μεταδίδεται από τα βουνά του νοτιοανατολικού Μεξικού. Σας μιλά ο σύντροφος υποδιοικητής Μάρκος.

Είναι Ιανουάριος του 2011 και, καθώς συζητάμε, θυμηθήκαμε τον σύντροφο διοικητή Αμπέλ που έχει φύγει πια από κοντά μας. Έναν ιθαγενή Τσολ της βόρειας ζώνης που πριν ακόμη από τον πόλεμο, πριν το 1994, ήταν ένας από τους αρχηγούς των Τσολ Ζαπατίστας και αρκετό καιρό μετά, όταν πια συγκροτήθηκε η Παράνομη Επαναστατική Ιθαγενική Επιτροπή, συμμετείχε σε αρκετές από τις δημόσιες, πολιτικές και ειρηνικές πρωτοβουλίες του EZLN, όπως ήταν η πορεία των 1.111, η διαβούλευση, η «Πορεία του Χρώματος της Γης». Όταν πέθανε, βρισκόταν στην πρώτη γραμμή της οργανωτικής διοίκησης της βόρειας ζώνης της Τσιάπας του EZLN, δηλαδή στη ζώνη των Τσολ και των Ζόκε.

Καθώς τον θυμόμαστε και τιμούμε τη μνήμη του, αναπολούμε και τον θρυλικό κύριο Ικ, δηλαδή τον διοικητή Ούγο, τον διοικητή που πέθανε μαχόμενος τον Ιανουάριο του 1994 στη μάχη του Οκοσίγκο, όταν ξεκίνησε ο ξεσηκωμός του Ζαπατιστικού Στρατού για την Εθνική Απελευθέρωση.

Βρισκόμαστε εδώ με τον αντισυνταγματάρχη Μοϊσές για να του κάνουμε μια σειρά ερωτήσεις που μπορούν να βοηθήσουν τους ακροατές και τους αναγνώστες αυτής της συνέντευξης να καταλάβουν πώς οργανώνεται η πολιτική και οργανωτική δουλειά του EZLN στις κοινότητες.

Πες μας Μόι, πώς ακριβώς οργανώνεται ο EZLN; Βλέπουμε ότι εσύ ας πούμε είσαι αντισυνταγματάρχης, ενώ μιλάμε για υποδιοικητές, διοικητές, υπολοχαγούς... βαθμούς μιας κατεξοχόν στρατιωτικής δομής, και από την άλλη μιλάμε για τους άντρες και τις γυναίκες διοικητές, που είναι επίσης μια οργανωτική δομή διακυβέρνησης... Μπορείς να μας εξηγήσεις πώς οργανώνεται ο Ζαπατιστικός Στρατός;

Εξεγεργμένος αντισυνταγματάρχης ΜΟΪΣΕΣ:

Ναι. Γι' αυτό όμως χρειάζεται να μιλήσουμε πρώτα για τη δομή. Κατ' αρχήν έχουμε τους συντρόφους και τις συντρόφισσες στις κοινότητες που αποτελούν τις βάσεις στήριξης. Εκεί, με δημοκρατικό τρόπο επιλέγονται από κάθε κοινότητα οι τοπικοί υπεύθυνοι, που είναι αυτοί που ελέγχουν τις κοινότητες. Κάθε κοινότητα λοιπόν έχει τον τοπικό της υπεύθυνο, είτε άντρα είτε γυναίκα.

Μετά από αυτούς τους τοπικούς υπεύθυνους, οι κοινότητες ψάχνουν και επιλέγουν έναν ακόμη υπεύθυνο που τον ονομάζουμε «περιφερειακό», αυτόν δηλαδή που ελέγχει πολλά χωριά μαζί.

Έτσι λοιπόν επιλέγονται οι άντρες και οι γυναίκες διοικητές που ελέγχουν όλα τα χωριά και τις περιφέρειες. Ουσιαστικά δηλαδή η δουλειά τους, η δουλειά των συντρόφων και συντροφισσών διοικητών είναι να ελέγχουν τις πέντε ζώνες που υπάρχουν, δηλαδή την Γκαρούτσα, την Μορέλια, το Οβεντίκ, την Ρεαλιδάδ και το Ρομπέρτο Μπάριος. Έτσι λοιπόν οργανώνεται κάθε ζώνη, η καθεμία με τα δικά της μέλη στην Παράνομη Επαναστατική Ιθαγενική Επιτροπή, τους άντρες και τις γυναίκες διοικητές.

Εκτός από αυτό, οι σύντροφοι που είναι μέλη της Επιτροπής, οι άντρες και γυναίκες διοικητές πρέπει να έχουν και από έναν αντικαταστάτη, ώστε αν συμβεί κάτι, όπως στην περίπτωση των συντρόφων μας που χάθηκαν, να υπάρχει κάποιος να τους αντικαταστήσει. Γι' αυτή τη δουλειά υπάρχουν και πάλι υποψήφιοι, κάποιιοι από τους οποίους θα γίνουν αντικαταστάτες των συντρόφων διοικητών.

ΜΑΡΚΟΣ: Οπότε, για να το καταλάβουμε όλοι καλά, οι βάσεις στήριξης του EZLN οργανώνονται σε χωριά ή κοινότητες ή οικισμούς και αυτός που αναλαμβάνει την ευθύνη τους είναι ο τοπικός υπεύθυνος.

ΜΟΪΣΕΣ: Ακριβώς αυτό.

ΜΑΡΚΟΣ: Και μετά, πολλοί οικισμοί, πολλές κοινότητες ή πολλά χωριά μαζί σχηματίζουν μια περιφέρεια και έχουν ένα περιφερειακό υπεύθυνο, και αυτός είναι ο υπεύθυνος για αυτή την ομάδα χωριών ή κοινοτήτων ή οικισμών. Και μετά, πολλές περιφέρειες μαζί σχηματίζουν μια ζώνη, που σε αυτή την περίπτωση χωρίζεται με βάση τη γλώσσα: τσοτσίλ, τσελτάλ, τσολ, τοχολαμπάλ. Και αν κατάλαβα καλά, οι ζώνες χωρίζονται ως εξής: Η ζώνη Σέλβα Φροντερίζα, η ζώνη Τζοτς Τσοχ, η βόρεια ζώνη, που είναι Τσολ-Ζόκε, η ζώνη Λος Άλτος και η ζώνη Σέλβα Τσελτάλ. Έχουμε λοιπόν πέντε ζώνες.

Και αυτή η δομή, αυτοί οι σύντροφοι και συντρόφισσες, γιατί υπάρχουν φυσικά άντρες και γυναίκες, έχουν αντικαταστάτες, κάτι σαν υποψήφιους σε περίπτωση που θα συμβεί οτιδήποτε, όπως συνέβη στους συντρόφους, τον διοικητή Ικ και τον διοικητή Αμπέλ στη βόρεια ζώνη, τη ζώνη Τσολ, ώστε να συνεχιστεί η δουλειά. Η δουλειά δεν σταματάει ποτέ, έτσι δεν είναι;

ΜΟΪΣΕΣ: Ακριβώς.

ΜΑΡΚΟΣ: Και για πες μας Μοί, αυτοί οι τοπικοί ή περιφερειακοί υπεύθυνοι ή διοικητές παίρνουν κάποια χρήματα ή κάποιου είδους οικονομική βοήθεια

για να κάνουν αυτή τη δουλειά;

ΜΟΪΣΣΕΣ: Όχι, τίποτα. Δεν υπάρχει κανένας μισθός, καμία πληρωμή. Οι σύντροφοι αναγνωρίζουν απλά την ανάγκη να υπάρχει κάποιος που θα εκπροσωπεί κάθε χωριό, κάθε κοινότητα, κάθε περιφέρεια, κάθε ζώνη. Αυτοί οι σύντροφοι λοιπόν συμβουλευόνται τα μέλη των κοινοτήτων και παίρνουν τις αποφάσεις τους, χωρίς όμως να λαμβάνουν κάποιου είδους μισθό. Το κάνουν από συνείδηση, από ανάγκη, γιατί καταλαβαίνουν ότι μόνο έτσι μπορεί να γίνει η δουλειά ή έστω ένα πλάνο δουλειάς ή η δουλειά του αγώνα. Δεν παίρνουν λοιπόν τίποτα από αυτό.

ΜΑΡΚΟΣ: Από εκεί λοιπόν πήραν το παράδειγμά τους οι αρχές των αυτόνομων δήμων; Γιατί από ό,τι έχουμε δει, οι δημοτικές αρχές στους Αυτόνομους Εξεγεργμένους Ζαπατιστικούς Δήμους κάνουν όλες τις δουλειές μόνες τους: μαγειρεύουν, σκουπίζουν, δεν έχουν υπάλληλους, θα λέγαμε, στην υπηρεσία τους, ούτε λαμβάνουν καμία πληρωμή για τη δουλειά τους, για την πολιτική τους δηλαδή θέση.

ΜΟΪΣΣΕΣ: Ναι, λειτουργούν με τον ίδιο ακριβώς τρόπο. Πρόκειται άλλωστε για τον ίδιο αγώνα, έτσι δεν είναι; Έτσι όπως είναι οργανωμένοι οι αυτόνομοι δήμοι, από εκεί παίρνουν το παράδειγμά τους για να λειτουργήσουν με τον ίδιο τρόπο. Με τη διαφορά ότι αυτοί, σαν πολιτική αρχή που είναι, κάνουν αυτή τη δουλειά για μια περίοδο τριών χρόνων. Οικειοθελώς, από συνείδηση, χωρίς καμία πληρωμή, σύμφωνα με το παράδειγμα των συντρόφων και συντροφισσών από την Επιτροπή.

ΜΑΡΚΟΣ: Μάλιστα... Κάτι καταλαβαίνουμε σιγά σιγά. Θα θέλαμε τώρα να μας εξηγήσεις... αφού πρώτα στείλουμε έναν χαιρετισμό σε όλους όσους μας ακούνε. Ακούτε «Ράδιο Εξέγερση», τη φωνή του Ζαπατιστικού Στρατού για την Εθνική Απελευθέρωση, που εκπέμπει από τα βουνά του νοτιοανατολικού Μεξικού τον Ιανουάριο του 2011. Σας μιλά ο σύντροφος εξεγεργμένος υποδιοικητής Μάρκος και μιλάμε με τον εξεγεργμένο αντισυνταγματάρχη Μοϊσές.

Μας έλεγες Μοί για τις δουλειές, την οργανωτική δομή του EZLN με τις βάσεις στήριξης στα χωριά και τις κοινότητες... Θα ήθελα τώρα να μας πεις λίγο τι δουλειά κάνει ο καθένας από αυτούς, δηλαδή τι δουλειά κάνει ο τοπικός υπεύθυνος, ο περιφερειακός υπεύθυνος, ο υπεύθυνος της ζώνης, ο διοικητής, ο αναπληρωτής, όλοι αυτοί που μόλις μας ανέφερες.

ΜΟΪΣΣΕΣ: Ναι... Οι σύντροφοι που είναι τοπικοί υπεύθυνοι κάνουν τη δουλειά που έχει σχεδιαστεί για την περιοχή, δηλαδή αυτά που κάνουν και οι σύντροφοι που συμμετέχουν στην Επιτροπή. Μαζεύουν δηλαδή τους τοπικούς υπεύθυνους και τους εξηγούν τι δουλειά πρέπει να γίνει, το πολιτικό σχέδιο.

Τότε λοιπόν οι σύντροφοι τοπικοί υπεύθυνοι πάνε σε κάθε χωριό για να εξηγήσουν, για να πραγματοποιήσουν τη δουλειά, και μετά, σε μια συνέλευση, σε μια συνάντηση που κάνουν σε κάθε περιφέρεια, βρίσκονται όλοι μαζί, οι εκπρόσωποι που ήδη αναφέραμε: οι τοπικοί υπεύθυνοι, άντρες και γυναίκες, καθώς και οι

σύντροφοι και συντρόφισσες περιφερειακοί υπεύθυνοι μαζί με τους αναπληρωτές.

Δηλαδή όλοι μαζί, συναντιούνται σε κάθε περιφέρεια και βοηθάνε τους συντρόφους αντικαταστάτες για να είναι ξεκάθαρο αυτό που θα κάνουν μετά οι σύντροφοι και συντρόφισσες που είναι τοπικοί υπεύθυνοι, ώστε να μπορέσουν και αυτοί να το εξηγήσουν στο χωριό τους.

Οι σύντροφοι και συντρόφισσες διοικητές είναι οι πρώτοι που πρέπει να συναντηθούν για να δουν τι δουλειές πρέπει να γίνουν σε κάθε ζώνη. Αφού λοιπόν κάνουν αυτή τη συνάντηση, κάθε σύντροφος της Επιτροπής σε κάθε περιφέρεια πάει να κάνει τη δουλειά που σχεδιάστηκε στη συνέλευση των συντρόφων και συντροφισσών που συμμετέχουν στην Επιτροπή κάθε ζώνης. Έτσι λοιπόν πάει ο καθένας στην περιφέρειά του, όπου κάνουν την περιφερειακή συνέλευση, όπως τη λέμε, και όπου συναντιούνται οι σύντροφοι περιφερειακοί και τοπικοί υπεύθυνοι και οι αναπληρωτές τους.

Αυτό που κάνουν εκεί λοιπόν είναι να εξηγούν τις δουλειές που έχουν σχεδιαστεί. Από εκεί και πέρα, οι σύντροφοι τοπικοί υπεύθυνοι είναι υπεύθυνοι για την πραγματοποίηση του σχεδιασμού, του σχεδιασμού των εργασιών σε κάθε χωριό. Και οι περιφερειακοί υπεύθυνοι, ή οι αντικαταστάτες, επιβλέπουν την πραγματοποίηση σε κάθε περιφέρεια αυτού του σχεδιασμού.

Και αυτό με τη σειρά τους κάνουν και οι σύντροφοι και συντρόφισσες που ανήκουν στην Επιτροπή. Κάνουν μια γενική συνέλευση όλων των συντρόφων της Επιτροπής της ζώνης για να δούνε αν πραγματοποιήθηκε η δουλειά που είχε σχεδιαστεί σε όλη τη ζώνη. Κάπως έτσι κάνουν τη δουλειά τους οι σύντροφοι και οι συντρόφισσες.

ΜΑΡΚΟΣ: Ακούτε «Ράδιο Εξέγερση», τη φωνή του Ζαπατιστικού Στρατού για την Εθνική Απελευθέρωση που μεταδίδεται από τα βουνά του νοτιοανατολικού Μεξικού. Είναι Ιανουάριος του 2011. Σας μιλάει ο εξεγεργμένος υποδιοικητής Μάρκος και ο εξεγεργμένος αντισυνταγματάρχης Μοϊσές.

Μας εξηγούσες Μοϊσές τις δουλειές που κάνει κάθε υπεύθυνος τοπικός, περιφερειακός ή της ζώνης καθώς και τα μέλη της Επιτροπής και οι αντικαταστάτες ή υποψήφιοι. Θα μπορούσες να μας δώσεις ένα παράδειγμα του πώς ακριβώς λειτουργούν, με ένα παράδειγμα από κάτι που έχει γίνει στο παρελθόν;

ΜΟΪΣΕΣ: Ναι, υπάρχει ένα παράδειγμα. Ας πάρουμε την πολιτική ανάλυση, ή όπως τη λέμε εμείς, τη μελέτη του πυρήνα της αντίστασης. Σε αυτή την περίπτωση, οι σύντροφοι στην Επιτροπή πρέπει να σκεφτούν πώς θα δώσουν στους συντρόφους και τις συντρόφισσες από τα χωριά να καταλάβουν τη σημασία αυτού του πυρήνα. Και φυσικά πώς θα υλοποιηθεί αυτό το πράγμα στην πράξη. Γιατί είναι άλλο πράγμα να το καταλάβεις πολιτικά και άλλο να το κάνεις πράξη, έτσι δεν είναι;

Αυτό είναι για παράδειγμα ένα από τα πράγματα που κάνουν οι σύντροφοι και οι συντρόφισσες της Επιτροπής σε κάθε ζώνη. Από εκεί και πέρα, πάμε στις περιφέρειες όπου συναντιούνται οι σύντροφοι και οι συντρόφισσες που είναι τοπικοί και περιφερειακοί υπεύθυνοι. Τα μέλη της Επιτροπής βρίσκονται λοιπόν στις περιφέρειές τους και εξηγούν ποια είναι η πολιτική σημασία όλων των

παραπάνω και πώς θα υλοποιηθούν στην πράξη.

Από εκεί και μετά, οι σύντροφοι και συντρόφισσες τοπικοί υπεύθυνοι πάνε ο καθένας και η καθεμία στο χωριό του για να εξηγήσουν και να κάνουν πράξη αυτό που ήδη έχουν καταλάβει, και αυτή είναι τελικά η πραγματική σημασία της αντίστασης...

ΜΑΡΚΟΣ: Μάλιστα, για να δούμε... Μπορείς να μας εξηγήσεις για να καταλάβουμε καλύτερα πώς έγινε για παράδειγμα με την Έκτη Διακήρυξη της Ζούγκλας Λακαντόνα;

ΜΟΪΣΕΣ: Μάλιστα, να ένα καλό παράδειγμα. Οι σύντροφοι από της Επιτροπής σε κάθε ζώνη συναντιούνται απλά για να καταλάβουν καλά τι ακριβώς είναι αυτό που θα πουν στον λαό του Μεξικού. Αυτό συμβαίνει σε κάθε ζώνη, γιατί μιλάμε για 5 ζώνες, συναντιούνται δηλαδή οι σύντροφοι και οι συντρόφισσες και έτσι γεννιούνται οι ιδέες για το τι θα πούμε στον λαό του Μεξικού και στον κόσμο. Από εκεί αυτό μεταφέρεται σε κάθε περιφέρεια και από εκεί στα χωριά, και κάπως έτσι σχηματίζεται και εμπλουτίζεται η ιδέα από όλους, από τα κάτω: χωριό, περιφέρεια και ζώνη. Έτσι λοιπόν γεννιέται η ιδέα και αυτό φτάνει και στον λαό του Μεξικού και στον κόσμο.

ΜΑΡΚΟΣ: Μάλιστα... Οπότε αν καταλάβαμε καλά, η έκτη διακήρυξη, ή τέλος πάντων οι διακηρύξεις της ζούγκλας Λακαντόνα, ή οι πολιτικές πρωτοβουλίες πρώτα συζητούνται στα χωριά, με τους συντρόφους από την Επιτροπή, με τους τοπικούς και περιφερειακούς υπεύθυνους και τις βάσεις στήριξης και μόνο όταν συμφωνήσουν όλοι τότε πια δημοσιοποιούνται.

ΜΟΪΣΕΣ: Ακριβώς έτσι είναι. Αφού λοιπόν τελειώσει η διαβούλευση στα χωριά, το αποτέλεσμα γυρνάει στις ζώνες και παίρνεται η τελική απόφαση, η τελική συμφωνία. Μόνο εφόσον έχει συζητηθεί και συνδιαμορφωθεί από όλους.

ΜΑΡΚΟΣ: Συνεχίζουμε εδώ στο «Ράδιο Εξέγερση», τη φωνή του Ζαπατιστικού Στρατού για την Εθνική Απελευθέρωση. Βρισκόμαστε με τον εξεγερμένο αντισυνταγματάρχη Μοϊσές. Σας μιλάει ο σύντροφος εξεγερμένος υποδιοικητής Μάρκος.

Εξηγούμε, ή μάλλον μας εξηγεί ο εξεγερμένος αντισυνταγματάρχης Μοϊσές, πώς λαμβάνονται οι αποφάσεις ή ποιες είναι οι δουλειές που πρέπει να γίνουν στα διαφορετικά επίπεδα στην οργανωτική δομή του EZLN. Οπότε, για παράδειγμα, πώς γεννιέται μια πολιτική πρωτοβουλία ή μια ανάλυση αυτών που συμβαίνουν σε εθνικό επίπεδο;

ΜΟΪΣΕΣ: Αυτό που γίνεται σε αυτή την περίπτωση είναι ότι εμείς που έχουμε συγκεκριμένες θέσεις στη διοίκηση το βλέπουμε, το αναλύουμε και το μεταφέρουμε στα μέλη της Επιτροπής στις διάφορες ζώνες. Οι σύντροφοι και οι συντρόφισσες με τη σειρά τους το μεταφέρουν σε κάθε περιφέρεια με τους περιφερειακούς υπεύθυνους και από εκεί στα χωριά, για να ολοκληρωθεί με την τροφοδότηση των συντρόφων και των συντροφισσών από τα χωριά.

Και κάπως έτσι περνάμε από την εθνική πραγματικότητα, από όλα αυτά που συμβαίνουν, σε διαφορετικά επίπεδα, στα χωριά και τις δομές εκπροσώπησης της οργάνωσής μας.

ΜΑΡΚΟΣ: Συνεχίζουμε εδώ στο «Ράδιο Εξέγερση», τη φωνή του EZLN, τη φωνή αυτών που δεν έχουν φωνή.

Λοιπόν Μοί, καταλάβαμε λίγο ως πολύ πώς συνδιαμορφώνονται οι πολιτικές αναλύσεις ή οι μεγάλες πρωτοβουλίες. Ξέρουμε όμως ότι βρισκόμαστε σε πόλεμο, αν και δεν το λένε πια οι ειδήσεις, οπότε, τι γίνεται όταν πρέπει να ειπωθεί κάτι επειγόντως και δεν μπορεί να ακολουθηθεί αυτή η διαδικασία;

ΜΟΪΣΕΣ: Α να... Όταν υπάρχει μια τέτοια κατάσταση, ακολουθούμε αυτό που λέμε γενική γραμμή, μια γενική κατεύθυνση που μας λέει προς τα πού πρέπει να βαδίσουμε. Ακολουθώντας αυτή τη γραμμή λέμε αυτό που πρέπει να πούμε χωρίς να παρεκκλίνουμε από αυτή τη γραμμή που εκφράζει την οργάνωση.

ΜΑΡΚΟΣ: Αυτό που μας λες είναι λοιπόν ότι η Διοίκηση δεν μπορεί να λείπει, ότι της κατεβαίνει στο κεφάλι, παρά μόνο ό,τι είναι σύμφωνο με τον δρόμο που έχουν ορίσει οι κοινότητες.

ΜΟΪΣΕΣ: Ναι, κάπως έτσι λαμβάνονται οι αποφάσεις όταν δεν υπάρχει χρόνος να συνδιαμορφωθούν, αλλά η Γενική Διοίκηση μπορεί να προχωρήσει γιατί υπάρχει μια γενική κατεύθυνση πάνω στην οποία πρέπει να προχωρήσει, χωρίς να βγει από αυτή. Σε αυτή την περίπτωση λοιπόν που υπάρχει αυτή η ανάγκη, η Διοίκηση μπορεί να δράσει, αλλά μόνο μέσα σε αυτό το πλαίσιο.

ΜΑΡΚΟΣ: Ακούμε λοιπόν τον εξεγεγμένο αντισυνταγματάρχη Μοϊσές, σε αυτή τη συνέντευξη στο «Ράδιο Εξέγερση». Είναι Ιανουάριος του 2011 και σας μιλάει ο σύντροφος εξεγεγμένος υποδιοικητής Μάρκος. Ας ακούσουμε λίγη μουσική πριν συνεχίσουμε με τη συνέντευξη του εξεγεγμένου αντισυνταγματάρχη Μοϊσές.

(Τραγούδι)

Συνεχίζουμε λοιπόν στο «Ράδιο Εξέγερση», τη φωνή αυτών που δεν έχουν φωνή, από τα βουνά του νοτιοανατολικού Μεξικού. Σας μιλάει ο σύντροφος εξεγεγμένος υποδιοικητής Μάρκος και συζητάμε με τον εξεγεγμένο αντισυνταγματάρχη Μοϊσές.

Πες μας Μοϊσές, πώς είναι η δουλειά των συντρόφων από την Επιτροπή, δηλαδή των συντρόφων και συντροφισσών που είναι διοικητές του EZLN;

ΜΟΪΣΕΣ: Λοιπόν... η δουλειά των συντρόφων και συντροφισσών διοικητών του EZLN οργανώνεται σε κάθε ζώνη ξεχωριστά.

Για παράδειγμα: υπάρχει ας πούμε η δουλειά που συνίσταται στο να βλέπουν την κατάσταση σε κάθε περιφέρεια, σε κάθε χωριό, για να δουν πού υπάρχουν ανάγκες για να βοηθήσουν, να στηρίξουν. Οπότε αυτό που κάνουν είναι ότι σχηματίζουν επιτροπές που επισκέπτονται τις διάφορες περιφέρειες για να δουν τα προβλήματα.

Γιατί ιδιαίτερα τώρα, αυτή τη χρονιά, έχουν προκληθεί πολλά προβλήματα από τις ελεημοσύνες που μοιράζει η κακή κυβέρνηση, γιατί δημιουργούν διάσπαση. Προκαλούνται λοιπόν πολλά προβλήματα και οι σύντροφοι και συντρόφισσες διοικητές του ΕΖ επισκέπτονται κάθε περιφέρεια για να δουν αρχικά πού υπάρχει το πρόβλημα και αφού ανακαλύψουν πού είναι, πάνε και επισκέπτονται αυτό ακριβώς το χωριό όπου υπάρχει το πρόβλημα. Και εκεί τους εξηγούν τι συμβαίνει και ότι δεν πρέπει να υποχωρήσουν έτσι, με αυτή την ελεημοσύνη που δίνει η κακή κυβέρνηση, γιατί πρόκειται για μια αντεπαναστατική εκστρατεία και δεν είναι για να διορθώσει πραγματικά τις αδικίες.

Αλλά δεν είναι μόνο αυτό. Υπάρχουν σύντροφοι και συντρόφισσες που ήδη κάνουν καλά αυτή τη δουλειά, αλλά ακόμη κι έτσι, οι σύντροφοι και οι συντρόφισσες του ΕΖ πάνε εκεί για να τους στηρίξουν και να τους βοηθήσουν να τη βελτιώσουν ακόμη περισσότερο.

Έτσι κάνουν οι σύντροφοι σε κάθε ζώνη, κάνουν τις περιφερειακές συνελεύσεις τους και βλέπουν πού υπάρχουν ανάγκες και πάνε και επισκέπτονται αυτά τα συγκεκριμένα μέρη.

ΜΑΡΚΟΣ: Συνεχίζουμε εδώ στο «Ράδιο Εξέγερση» και καθώς συζητάμε με τον εξεγερμένο αντισυνταγματάρχη Μοϊσές, θρηγνούμε για τον θάνατο, καιρό πριν, του συντρόφου ιθαγενή Τσολ, του διοικητή Αμπέλ, που ανήκε στην Παράνομη Επαναστατική Ιθαγενική Επιτροπή-Γενική Διοίκηση, στη ζώνη Τσολ-Ζόκε, στη βόρεια ζώνη της Τσιάπας.

Ποιά ήταν η δουλειά, αν μπορούμε να το φανταστούμε κάπως, του διοικητή Αμπέλ κατά την Έκτη Διακήρυξη της Ζούγκλας Λακαντόνα;

ΜΟΪΣΕΣ: Ας θυμηθούμε λοιπόν τον σύντροφο, που ευτυχώς πρόλαβε να ζήσει την έκτη διακήρυξη... Αυτό που έγινε τότε, ήταν ότι το κείμενο στάλθηκε στους συντρόφους διοικητές του ΕΖ, στη βόρεια ζώνη στην προκειμένη περίπτωση. Ο σύντροφος τότε μάζεψε όλα τα μέλη της Επιτροπής του ΕΖ για να το διαβάσουν και να το δουν. Και από εκεί το κείμενο πήγε σε όλες τις περιφέρειες και οι περιφέρειες αναλαμβάνουν να το στείλουν σε όλα τα χωριά για να το δουν, να το μελετήσουν και να συμμετάσχουν και αυτοί, λέγοντας αν λείπει κάτι ή αν τους φαίνεται εντάξει. Και μετά γυρνάει πίσω και πάλι. Αυτή η δουλειά αντιστοιχούσε στον σύντροφο Αμπέλ. Και μετά έπρεπε να μας στείλει το κείμενο με μια απάντηση, αν τους φαίνεται καλό, ποια είναι η άποψή τους, και αν θεωρούν ότι λείπει κάτι και πρέπει να προστεθεί, στη συγκεκριμένη περίπτωση, στην Έκτη Διακήρυξη της Ζούγκλας Λακαντόνα. Αυτή είναι η δουλειά που μεταξύ άλλων έκανε ο σύντροφος διοικητής Αμπέλ.

ΜΑΡΚΟΣ: Συνεχίζουμε λοιπόν στο «Ράδιο Εξέγερση», τη φωνή αυτών που δεν έχουν φωνή, τη φωνή του Ζαπατιστικού Στρατού για την Εθνική Απελευθέρωση. Συζητάμε με τον σύντροφο εξεγερμένο αντισυνταγματάρχη Μοϊσές και θυμόμαστε τον σύντροφο ιθαγενή Τσολ, τον διοικητή Αμπέλ, που πέθανε πριν

από καιρό, καθώς και τον διοικητή Ικ, δηλαδή τον διοικητή Ούγο ή Φρανσίσκο Γκόμες, όπως ήταν το πραγματικό του όνομα, που έπεσε μαχόμενος τον Ιανουάριο του 1994, όταν ξεκίνησε ο ξεσηκωμός μας ενάντια στη λήθη. Τι θυμάσαι από τον κύριο Ικ, σύντροφε Μοϊσές;

ΜΟΪΣΕΣ: Θυμάμαι πολύ έντονα τον σύντροφο Ούγο, όταν λίγο πριν από τον πόλεμο έγινε μια προσπάθεια να οργανωθεί μια καμπάνια για να διασπάσει τα χωριά μας. Και θυμάμαι πως ο σύντροφος Ούγο δεν τα παράτησε. Έκανε όλες τις δυνατές προσπάθειες για να δώσει στους συντρόφους από τις κοινότητες να καταλάβουν ότι δεν είναι αυτός ο δρόμος που πρέπει να ακολουθήσουν, παρά τη δύναμη της καμπάνιας εκείνης, και ότι ο δρόμος είναι ο αγώνας για την εθνική απελευθέρωση.

Θυμάμαι λοιπόν που ο σύντροφος μέρα και νύχτα πήγαινε στα χωριά μαζί με τους περιφερειακούς και τοπικούς υπεύθυνους για να πει στους συντρόφους ότι δεν πρέπει να αφήσουν τον αγώνα και την οργάνωση να τελειώσει έτσι, να

μην πιστέψουν αυτά που τους λένε, γιατί ο αγώνας πρέπει να συνεχιστεί.

Κι έτσι έδειξε με πράξεις, με τον δρόμο που ακολούθησε με άλλους συντρόφους και συντρόφισσες, με τον ίδιο του τον θάνατο στον αγώνα, ότι εκπλήρωσε το καθήκον του, δείχνοντας τον δρόμο που πρέπει να ακολουθήσουμε και που τώρα ακολουθούμε.

ΜΑΡΚΟΣ: Ναι, όλοι θυμόμαστε εκείνα τα χρόνια, τη μεγάλη καμπάνια που είχε γίνει για να αποθαρρύνει τις κοινότητες και να απομακρύνει τους συντρόφους και τις συντρόφισσες από τον ζαπατιστικό αγώνα. Οπότε αυτό που κάνει τώρα η κυβέρνηση δεν είναι καινούριο για εμάς, το έχουν προσπαθήσει και στο παρελθόν, αλλά οι σύντροφοι και οι συντρόφισσες στις κοινότητες αντιστάθηκαν.

Ακούτε λοιπόν το «Ράδιο Εξέγερση», τη φωνή αυτών που δεν έχουν φωνή, τη φωνή του Ζαπατιστικού Στρατού για την Εθνική Απελευθέρωση, από τα βουνά του νοτιοανατολικού Μεξικού. Κάπως έτσι κλείνουμε την αναμετάδοση και ευχαριστούμε τον εξεγεγερμένο αντισυνταγματάρχη Μοϊσές που μας εξήγησε όλα αυτά τα πράγματα. Σας μιλάει ο σύντροφος εξεγεγερμένος υποδιοικητής Μάρκος. Τοιάπας, Μεξικό, Ιανουάριος του 2011.

ΠΩΣ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΟΙ ΔΟΥΛΕΙΕΣ

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

*Εξεγερμένος αντισυνταγματάρχης Μοϊσές
Εξεγερμένος υποδιοικητής Μάρκος*

Εξεγερμένος αντισυνταγματάρχης ΜΟΪΣΕΣ:

Λοιπόν σύντροφοι, βρισκόμαστε στο θάλαμο του «Ράδιο Εξέγερση», τη φωνή των χωρίς φωνή. Είμαστε στον μήνα Ιανουάριο του 2011. Θα πάρουμε συνέντευξη από τον σύντροφο εξεγερμένο υποδιοικητή Μάρκος για να μας εξηγήσει διάφορα πράγματα που χρειάζεται να μάθουμε για το πώς γίνονταν παλιότερα οι δουλειές μέσα στον αγώνα.

Λοιπόν, πώς γίνονταν οι δουλειές πριν από τον πόλεμο, εξεγερμένε υποδιοικητή Μάρκος;

Εξεγερμένος υποδιοικητής ΜΑΡΚΟΣ:

Λοιπόν, αυτό που συζητάμε εδώ, ενώ θυμόμαστε τον αείμνηστο κύριο Ικ, τον διοικητή Ούγο, το πραγματικό όνομα του οποίου ήταν Φρανσίσκο Γκόμες, είναι το πώς άλλαξε η φύση των εργασιών. Εσύ, για παράδειγμα, εξέτασες το θέμα των συντρόφων της Επιτροπής¹. Σήμερα βλέπουμε ότι από την 1η Ιανουαρίου του 1994, το ξεκίνημα δηλαδή της εξέγερσής μας, και μετά, οι σύντροφοι της Επιτροπής πραγματοποιούν δημόσιες πολιτικές δράσεις, κάνουν ομιλίες και συζητήσεις, δίνουν συνεντεύξεις, συμμετέχουν σε συγκεντρώσεις. Πριν από τον πόλεμο όμως, τίποτε από αυτά δεν υπήρχε.

Πριν από τον πόλεμο, οι δουλειές ήταν άλλες. Από μια άποψη, μπορεί να ήταν πιο δύσκολες ή πιο εύκολες από τώρα, αλλά εμείς προτιμάμε να λέμε πως ήταν διαφορετικές.

Ας πούμε στην περίπτωση του Ούγο, υπήρξαν κάποια στάδια τα οποία άλλαξαν. Ο σύντροφος Ούγο, ο κύριος Ικ, συμμετείχε στον EZLN σχεδόν από την αρχή, λίγα χρόνια αφότου εμείς φτάσαμε στο βουνό. Την εποχή εκείνη, η δουλειά των μελών της Επιτροπής, των υπευθύνων, ήταν να βρουν άλλους συντρόφους και άλλες συντρόφισσες προκειμένου να τους μιλήσουν για τον αγώνα.

1. Παράνομη Επαναστατική Ιθαγενική Επιτροπή.

Τότε, δεν μπορούσες να πας και να πεις «είμαι στους Ζαπατίστας και θέλω να σε καλέσω στον αγώνα». Πρώτα έπρεπε να γίνει ένα είδος σφυγμομέτρησης, έπρεπε να ρωτήσουν τον σύντροφο τι σκεφτόταν για κάποια ζητήματα, ενώ ένα πολύ σημαντικό ζήτημα ήταν αυτό της ασφάλειας: αν αυτός ο σύντροφος έπινε αλκοόλ, αν ήταν διακριτικός, αν μιλούσε πολύ, αν είχε προβλήματα με τους γείτονες ή με άλλα χωριά, αν χτυπούσε τη γυναίκα του.

Όλες αυτές οι λεπτομέρειες μπορούσαν να μας εμποδίσουν να καλέσουμε κάποιον στον αγώνα. Αφού έκανε την έρευνα, στην περίπτωση αυτή ο σύντροφος Ούγο, πρότεινε στον διοικητή του, λέγοντας «λοιπόν, θέλω να καλέσω αυτόν τον σύντροφο, γιατί βλέπω πως είναι έτσι, πως είναι αλλιώς» και συνέχιζε επιχειρηματολογώντας: «πιστεύω ότι ένας τέτοιος σύντροφος θα είναι χρήσιμος στον αγώνα, αλλά και τον ίδιο τον σύντροφο θα ωφελήσει η ένταξή του στον αγώνα». Αυτά τα δύο επιχειρήματα ήταν αυτά που λαμβάνονταν υπόψη: σε τι θα ωφελήσει αυτό το άτομο η ένταξή του στην οργάνωση και σε τι θα ωφελήσει την οργάνωση αυτός ο σύντροφος, αυτό το άτομο, να μπει και να γίνει σύντροφος.

Ο σύντροφος Ούγο, στην περίπτωση αυτή ο διοικητής Ούγο, ο οποίος τότε δεν είχε γίνει διοικητής, δεν υπήρχε τότε ακόμα αυτός ο βαθμός παρά μόνο αυτός του υπευθύνου, πήγαινε να μιλήσει με αυτόν τον σύντροφο και τον μετρούσε.

ΜΟΪΣΕΣ: Ήταν όπως λέγαμε σα να «στρατολογούσαν» τους συντρόφους. Έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΚΟΣ: Ναι, αυτή ήταν η κύρια δουλειά, έπρεπε να τους στρατολογήσουμε. Είχαμε κάποιους λίγους συντρόφους στα χωριά, σε λίγα χωριά, και έπρεπε να ψάξουμε να βρούμε κι άλλους, στρατολογώντας τους. Και αυτό ήταν μια δουλειά καταρχήν διερεύνησης, να εξετάσουμε αν όντως ήταν χρήσιμος αυτός ο σύντροφος και αν ήταν χρήσιμος και ο αγώνας σε αυτόν, και κατόπιν να του εξηγήσουμε περί τίνος επρόκειτο.

Ο σύντροφος Ούγο ήταν πολύ καλός στο να εξηγεί πολιτικά, και όχι μόνο, ήταν πολύ σαφής ώστε να μπορεί να καταλάβει κανείς πώς ήταν η κατάσταση. Γιατί δεν λέγαμε ένα «πρέπει να αγωνιστείς» και τέλος, αλλά έπρεπε να εξηγήσουμε πώς ήταν η παγκόσμια κατάσταση, πώς ήταν η χώρα μας, σε ποια κατάσταση βρισκόμαστε εμείς ως ινδιάνικοι λαοί. Τότε λοιπόν αυτός, πολύ ευγενικά, με την κουβέντα, συζητώντας, χωρίς όμως να βγάζει τίποτα βαρετούς λόγους, άρχιζε να πειθεί τον σύντροφο να φανερωθεί, ας πούμε. Σαν να άνοιγε ένα παράθυρο, μια πόρτα, για να δει τον κόσμο και τη δική του πραγματικότητα με έναν άλλο τρόπο. Και τότε τελείωνε λέγοντας «λοιπόν, εμείς θέλουμε να το αλλάξουμε όλο αυτό, όλα αυτά που σου εξήγησα θέλουμε να τα αλλάξουμε και προετοιμαζόμαστε για τον αγώνα μέσω των διαφόρων εργασιών που υπάρχουν». Και τότε ο σύντροφος δεχόταν, και με τη σειρά του πρότεινε σε κάποιον άλλον, κι έτσι σιγά σιγά μεγάλωνε ο EZLN. Και ερχόταν μια περίοδος που σε ένα χωριό πλέον υπήρχαν αρκετοί σύντροφοι και συντρόφισσες.

ΜΟΪΣΕΣ: Ναι, μεγάλωνε.

ΜΑΡΚΟΣ: Ναι, μεγάλωνε. Αν και δεν ήταν ακόμη όλοι τότε στην οργάνωση, έπρεπε να γίνει κάποια συζήτηση πιο πλατιά, ας πούμε, με αρκετούς συντρόφους, και αυτή τη δουλειά αναλάμβαναν οι «πολιτικοί κομισάριοι», όπως τους λέγαμε τότε, εξεγεργμένοι ή εξεγεργμένες δηλαδή, που προετοίμαζαν μια συζήτηση σχετικά με την κατάσταση, για παράδειγμα, για ποιο λόγο αγωνιζόμαστε: στέγη, γη, δουλειά, ψωμί, υγεία, εκπαίδευση, ανεξαρτησία, ελευθερία και ειρήνη. Πώς είναι η κατάσταση σε κάθε περιοχή, τα διαφορετικά σημεία του αγώνα μας, γιατί αγωνιζόμαστε, και πώς ήταν η κατάσταση πριν και τι είναι αυτό που θέλουμε. Για παράδειγμα, ότι δεν υπήρχε πια διανομή της γης, ότι τα προϊόντα μας είχαν χαμηλή τιμή, ότι δεν υπήρχαν λιπάσματα, μηχανές, ότι οι σύντροφοί μας, όλοι οι ιθαγενείς αγρότες στην Τοιάπας έσπερναν με κόα², ξεχάστε το αλέτρι, και δεν μιλάμε βέβαια για τρακτέρ και όλα αυτά. Το κύριο προϊόν ήταν ο καφές ενώ όταν υπήρχε κάποια ανάγκη πουλούσαν ζώα. Όταν υπήρχε κάποια γιορτή πιο ιδιαίτερη έτρωγαν τα κοτόπουλα, αλλά η βασική διατροφή ήταν το καλαμπόκι που φύτευαν. Με τα λίγα χρήματα που έβγαζαν από τον καφέ, από την πώληση του καφέ, όσα δεν τους άρπαζαν οι μεσάζοντες, καταφέρναν να αγοράσουν κάποια λίγα πράγματα, τα εργαλεία της δουλειάς τους, τη ματσέτα, τη λίμα για να τροχίζουν τη ματσέτα, λίγα ρούχα.

Λένε, λοιπόν, καλά, υπάρχει αυτή η κατάσταση μιζέριας, αλλά τι είναι αυτό που θέλουμε να αλλάξει. Θέλουμε η γη να ανήκει σε αυτόν που τη δουλεύει, θέλουμε να υπάρχει στήριξη για να καλλιεργηθεί η γη, θέλουμε να υπάρχει καλή τιμή για τα προϊόντα μας.

Επιπλέον, ως ινδιάνικοι λαοί, ως ιθαγενείς, αυτόχθονες λαοί, δεχόμασταν την απαξίωση από τον μιγά, τον λαδίνο. Εξηγούσαμε λοιπόν, πως αυτό πρέπει να το αλλάξουμε, πρέπει να κάνουμε τους ανθρώπους να μας σέβονται για αυτό που είμαστε: επειδή μιλάμε διαφορετικά, ντυνόμαστε διαφορετικά, έχουμε άλλο χρώμα, ή είμαστε πιο κοντοί, ή ό,τι άλλο.

Αυτή τη δουλειά έκανε λοιπόν ο πολιτικός ή η πολιτική κομισάριος, γιατί γίνονταν συζητήσεις και με γυναίκες. Αυτός που τον συνόδευε ήταν ο υπεύθυνος, στην περίπτωση για την οποία μιλάμε ο διοικητής Ικ, όπως ήταν το συνθηματικό όνομα που χρησιμοποιούσε στον ασύρματο ο σύντροφος Ούγο.

Όπως, για παράδειγμα, το όνομα που λένε πως είχαν δώσει στον δον Σαμουέλ Ρουίς Γκαρσία ήταν «οδοιπόρος», στην περίπτωση του Ούγο, ήταν Ικ, αυτό βάλαμε και με αυτό έγινε γνωστός.

Στον ίδιο άρεσε να παίζει με αυτή τη διπλή σημασία του Ικ, το οποίο σημαίνει «μαύρος» αλλά και «άνεμος», ανάλογα με το πώς το προφέρεις. Ήταν πολύ μελαχρινός και πολύ περήφανος για το χρώμα του. Όχι μόνο δεν τον στενοχωρούσε, αλλά αντίθετα, το κρατούσε ψηλά σαν σημαία. Έκανε πολύ καλά αυτή τη δουλειά, σε σημείο που, σε λίγο καιρό, λίγες βδομάδες, μερικούς μήνες ίσως,

2. Ραβδί το κάτω μέρος του οποίου ήταν ακονισμένο και μυτερό. Οι ινδιάνοι αγρότες το χρησιμοποιούν για τις εργασίες της σποράς.

είχε καταφέρει να έρθει σε επικοινωνία με ολόκληρες οικογένειες σε ολόκληρα χωριά.

ΜΟΪΣΕΣ: Στήριξε πολύ, με άλλα λόγια, τους συντρόφους και τις συντρόφισσες που ήταν πολιτικοί κομισάριοι, πηγαίνοντάς τους στα χωριά.

ΜΑΡΚΟΣ: Ναι, και αυτό που έκανε ακόμη ήταν ότι συζητούσε και προετοιμάζε και άλλους συντρόφους για τα χωριά. Για παράδειγμα, ο σημερινός διοικητής Ισμαέλ, ο διοικητής Μάχο, ο διοικητής Ζεμπεδέο, εκπαιδεύτηκαν από αυτόν. Και αυτοί με τη σειρά τους, πήγαιναν στα χωριά και έκαναν το ίδιο: εξηγούσαν, διερευνούσαν καταρχήν πώς ήταν ο σύντροφος ή η συντρόφισσα, κι έπειτα εξηγούσαν την πολιτική και στη συνέχεια τους έβαζαν στην οργάνωση.

Σε ανθρώπους όπως ο Ούγο, αλλά και σε άλλους συντρόφους και συντρόφισσες που τώρα είναι διοικητές και διοικήτριες, οφείλεται αυτή η εκρηκτική αύξηση του EZLN, που από κάποιους λίγους έφτασε να αποτελείται από χιλιάδες. Τότε ήταν που συγκροτήθηκαν τα πρώτα τάγματα, τα πρώτα συντάγματα, οι πρώτες περιφέρειες και ζώνες, όλα αυτά οφείλονται στη δουλειά που έκαναν άνθρωποι όπως ο Ούγο.

Αυτό ήταν το ευχάριστο μέρος, γιατί έπαιρνες χαρά όταν έβλεπες ότι η δουλειά σου είχε σημασία, ότι σε ένα χωριό όπου πριν έπρεπε να κρυβόμαστε, τώρα υπήρχαν πλέον σύντροφοι, και μπορούσαμε να πάμε και να συζητήσουμε. Τότε, δεν υπήρχαν συνεντεύξεις ούτε φωτογράφοι, υπήρχαν μόνο διώξεις. Οι πρώτες δουλειές έπρεπε να γίνουν κρυφά, δεν μπορούσαν να πάνε μέρα και να πουν «έρχομαι να μιλήσω για τον EZLN», όπως μπορεί να γίνει τώρα ακόμα και στην πόλη. Έτσι δεν είναι; Εσύ το ξέρεις, έχουμε πάει ακόμα και σε διαλέξεις και σε συναντήσεις στις οποίες μιλάμε για τον ζαπατιστικό αγώνα μπροστά σε πολύ κόσμο από διάφορες χώρες. Τότε όμως, αυτό δεν μπορούσε να γίνει.

ΜΟΪΣΕΣ: Δηλαδή, θέλεις να πεις ότι το έκαναν επειδή το ήθελαν πραγματικά και ήταν πολύ συνειδητοποιημένοι. Γιατί φαντάζομαι, πρέπει να υπέφεραν πολύ, για παράδειγμα, τις περιόδους των βροχών έπρεπε να καταβάλεις μεγάλη προσπάθεια για να πας να δεις τους συντρόφους. Δεν ήταν όπως σήμερα, που πηγαίνουμε σε συναντήσεις και βλέπουμε αμέσως το αποτέλεσμα, φαίνεται, βρίσκονται ήδη εκεί σύντροφοι και συντρόφισσες. Εκείνο τον καιρό ήταν πάρα πολύ δύσκολο, και έπρεπε να έχεις πολύ δύναμη για να το κάνεις. Έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΚΟΣ: Ναι, έπρεπε να έχεις μεγάλη πεποίθηση. Γιατί επιπλέον, δεν έβλεπες κανέναν, ή μάλλον έβλεπες μόνο κάποιον που ήταν στο βουνό με τις μπότες σκισμένες, εντελώς γάλια, αδύνατο, με διάρροια, κάπως έτσι ήμασταν όλοι. Δεν νομίζω ότι δείχναμε και πολύ όμορφοι, ασχημομούρηδες ήμασταν, σαν να έβλεπες τη μεταμόρφωση του ανθρώπου σε πίθηκο ή, όπως λέγαμε, ήμασταν σαν γαϊδούρια. Και ο άλλος που συναντούσες, ήταν ένας σύντροφος που σε υποδεχόταν κρυφά, δίπλα στη φωτιά, για να του εξηγήσεις. Δεν υπήρχε αυτή η δύναμη που παίρνεις όταν ξέρεις πως υπάρχουν πιο πολλοί σύντροφοι.

Τότε χρειαζόταν άλλο θάρρος, όπως λέγαμε, άλλη δύναμη στην καρδιά, πο-

λύ μεγάλη και σκληρή, γιατί επιπλέον μας καταδίδωκαν και μας συκοφαντούσαν. Έλεγαν δηλαδή ότι προκαλούσαμε διασπάσεις στις κοινότητες, ότι εισάγαμε άλλες θρησκείες, ότι διαφθείραμε τον κόσμο. Αυτά μας καταλόγιζε ένα συγκεκριμένο κομμάτι της εκκλησίας για να μας κατακρίνει και να μας επιτεθεί, ενώ ένα άλλο κομμάτι έλεγε πως ήμασταν αγελαδοκλέφτες, έτσι όπως έμπαιναν στα χωριά τη νύχτα οι σύντροφοι, έλεγαν «αυτός ήρθε να κλέψει κότες, αγελάδες», οτιδήποτε.

Για να παραμείνεις σταθερός χρειαζόταν πολύ δύναμη, γιατί επιπλέον την εποχή που υπήρχε ο Ικ, γινόταν μια καμπάνια πολύ μεγάλη για να αποθαρρύνουν τον κόσμο. Αυτή η καμπάνια δεν προερχόταν από την κυβέρνηση αλλά από αλλού, έλεγαν ότι ήταν άσχημος ο δρόμος που είχαμε πάρει, ότι έπρεπε να τον εγκαταλείψουμε. Ο EZLN και οι κοινότητες μπόρεσαν να αντισταθούν χάρη σε ανθρώπους όπως ο Ούγο, ο κύριος Ικ, που παρέμενε σταθερός και ακλόνητος και από αυτή την αποφασιστικότητα μπορούσες να κρατηθείς. Όταν όλα πήγαιναν άσχημα, από πού θα κρατιόσουν; Όταν για παράδειγμα, βρέχει πολύ, όταν έχει πολύ λάσπη και έχουμε περπατήσει πολύ στο βουνό, ψάχνουμε κάτι για να κρατηθούμε, γιατί αλλιώς θα πέσουμε. Αυτό το κάτι που θα σε κρατήσει, αυτή η πέτρα ή αυτό το δέντρο, αυτό το δυνατό κλαδί ήταν ο Ούγο, αλλά και άλλοι σαν κι αυτόν, που τώρα συνεχίζουν τη δουλειά του, ή ο Αμπέλ, ο διοικητής Αμπέλ, που ήταν Τσολ.

Αυτή ήταν η δουλειά που έκαναν πριν από τον πόλεμο οι σύντροφοι της Επιτροπής κυρίως, αυτοί που τώρα είναι διοικητές και διοικήτριες. Αρχικά, σε ένα πρώτο στάδιο, ο σύντροφος ή η συντρόφισσα σου εξηγούσε τον αγώνα και σε καλούσε να ενταχθείς και αργότερα, όταν τα πράγματα πήγαιναν άσχημα, ήταν εκείνος από τον οποίο κρατιόσουν ή στον οποίο στηριζόσουν, για να μην παραδοθείς, για να μην αφεθείς. Αυτό ήταν που σου έλεγε, και μετά ξανάρχιζες την πορεία σου κι έλεγες «τι καλά που δεν παραιτήθηκα, που δεν λιγοψύχησα, κι αυτό χάρη σε εκείνο τον σύντροφο».

Γι' αυτό, είναι πολύ μεγάλη, ήταν πολύ μεγάλη η ηθική ισχύς και το κύρος που είχε ο σύντροφος Ούγο, ο διοικητής Ικ, σε όλη τη ζώνη Σέλβα Τσελτάλ.

ΜΟΪΣΕΣ: Λοιπόν, συνεχίζουμε εδώ, στο «Ράδιο Εξέγερση», τη φωνή των χωρίς φωνή.

Σήμερα λοιπόν, με ποιο τρόπο συνεχίζεται τώρα η δουλειά των συντρόφων διοικητών;

ΜΑΡΚΟΣ: Λοιπόν, συνεχίζουμε να μιλάμε για τον διοικητή Ικ και τον διοικητή Αμπέλ, αυτόν τον ιθαγενή Τσολ που πέθανε από καρκίνο πριν από λίγο καιρό. Ο Ικ δεν πρόλαβε αυτή την αλλαγή, γιατί πέθανε στις μάχες του Οκοσίνγκο τις πρώτες μέρες, έπεσε μαχόμενος. Δεν μπορέσαμε να βρούμε το σώμα του, στην αρχή τον είχαμε για αγνοούμενο, και μετά από κάποια χρόνια τον θεωρήσαμε πεσόντα στη μάχη.

Η δουλειά των μελών της Επιτροπής, των διοικητών και διοικητριών, αλλάζει καθώς αλλάζουν και οι φάσεις του πολέμου. Στην αρχή, στο ξεκίνημα της εξέ-

γεροσης, είναι μαχητές σαν όλους τους άλλους. Πολλοί από αυτούς, εκτός από διοικητές, ήταν και πολιτοφύλακες, και έβγαιναν με το όπλο τους, με τη στολή τους, με όλα, για να πολεμήσουν, και είχαν και επίσημη θέση στη Διοίκηση. Γι' αυτό πολλοί σύντροφοι της Επιτροπής χαιρετούν ακόμα στρατιωτικά όσους είχαν θέση στη Διοίκηση, αλλά ως πολιτοφύλακες, όχι ως διοικητές.

Βγήκαν λοιπόν τότε για να πολεμήσουν. Αργότερα, γίνεται η πρόσκληση σε διάλογο που απευθύνει η κοινωνία των πολιτών, την οποία ο EZLN αποδέχεται. Σε αυτή λοιπόν την πρώτη φάση, πηγαίνουν ως εκπρόσωποι των χωριών για να ακούσουν ποια είναι η κυβερνητική πρόταση και να την μεταφέρουν στα χωριά για να συζητηθεί. Αυτό ήταν το έργο των μελών της Επιτροπής τότε. Η δουλειά τους δεν ήταν πλέον να εξηγήσουν στα χωριά την κατάσταση, να στρατολογήσουν και να ελέγξουν, να αντισταθούν δηλαδή στην αποθάρρυνση και τις ιδεολογικές επιθέσεις που δέχονταν, αλλά να συζητήσουν με τα χωριά για αυτά που πρότεινε η κυβέρνηση αλλά και για τις κινητοποιήσεις που γίνονταν έξω. Όταν λοιπόν έγινε ο διάλογος στον καθεδρικό ναό [στο Σαν Κριστόμπαλ, το 1994, σ.τ.μ.], την εποχή που επίσκοπος ήταν ο σημερινός μακαρίτης Σαμουέλ Ρουίς Γκαρσία, βγήκαν διοικητές από όλες τις περιφέρειες, από όλες τις ζώνες.

Λίγο αργότερα, ο EZLN ανοίγει τις πόρτες του για να τον γνωρίσει ο κόσμος, και αρκετοί από τους συντρόφους της Επιτροπής δίνουν συνεντεύξεις για να εξηγήσουν πώς είναι η κατάσταση, χωρίς όμως ακόμη να λένε «είμαι διοικητής, είμαι διοικήτρια». Αργότερα, οι δουλειές αρχίζουν να προχωρούν, κυρίως σε ό,τι αφορά τους Αυτόνομους Εξεγεργμένους Ζαπατιστικούς Δήμους, αρχίζει δηλαδή να σταθεροποιείται η πολιτική και ειρηνική οργανωτική δομή του EZLN, με τις διάφορες μορφές διακυβέρνησης, όπου ο EZLN υλοποιεί στην πράξη την τήρηση των Συμφωνιών του Σαν Αντρές.

Τότε το θέμα ήταν να εξηγήσουν στον υπόλοιπο κόσμο, να συμμετέχουν σε φόρουμ με μεγάλους διανοούμενους από όλο τον κόσμο, να εξηγήσουν τι κάναμε και πώς βλέπαμε ως Ζαπατίστας τον κόσμο.

Όταν έγινε ο διάλογος με την κυβέρνηση, οι διοικητές και οι διοικήτριες εκπροσωπούσαν μια ένοπλη οργάνωση απέναντι στην κυβέρνηση. Δεν επρόκειτο για μια διαπραγμάτευση με τον Μάρκος ή τον Μόι, ή με όποιον πήγαινε εκεί, αλλά με τους εκπροσώπους των χωριών, εκείνους έπρεπε να πείσουν, με εκείνους έπρεπε να διαπραγματευτούν μια πολιτική έξοδο από τη σύγκρουση. Κάθε ζώνη λοιπόν, έστειλε μια ομάδα από διοικητές και διοικήτριες σε αυτό τον διάλογο της κυβέρνησης, για να πετύχει μια συμφωνία την οποία η κυβέρνηση τελικά δεν τήρησε, αυτή ήταν η αποτυχία.

Τότε λοιπόν, ας πούμε πως αυτή ήταν μια δουλειά για τους διοικητές και τις διοικήτριες που πριν δεν υπήρχε. Στην αρχή ήταν μαχητές, στη συνέχεια έπρεπε να εξηγήσουν στον λαό τι συνέβαινε έξω, μετά να εκπροσωπήσουν τον λαό σε μια διαπραγμάτευση με την κυβέρνηση και κατόπιν να αρχίσουν να μιλούν δημόσια με άλλο κόσμο. Μερικές φορές έπρεπε να μιλήσουν με μεμονωμένα άτομα σχετικά με το τι ήταν τα Αγουασκαλιέντες τότε και τα Καρακόλ τώρα, να εξηγήσουν τον αγώνα, την ιστορία του καθενός. Άλλες πάλι, με πολύ κόσμο σε

πολύ μεγάλες πορείες και συγκεντρώσεις, όπως στην πορεία των 1.111, και αργότερα στην «Πορεία του Χρώματος της Γης», τη δημόσια διαβούλευση. Σε όλα αυτά, οι διοικητές και οι διοικήτριες συμμετείχαν ως αυτό που είναι. Αυτοί είναι οι αρχηγοί του EZLN.

Το πρώτο άτομο που βγήκε έξω από το έδαφός μας, ως διοικητής που εκπροσωπούσε τον EZLN, είναι η Ραμόνα, η διοικήτρια Ραμόνα, η οποία τότε ήταν άρρωστη. Εκμεταλλευτήκαμε λοιπόν αυτή την ευκαιρία της εξόδου της και για να θεραπευτεί και για να συμμετάσχει στο πρώτο Εθνικό Ιθαγενικό Κογκρέσο. Αυτή είναι η πρώτη που συμμετείχε σε μια δημόσια εκδήλωση εκτός ζαπατιστικού εδάφους. Στη συνέχεια αρχίζουν σιγά σιγά να βγαίνουν κι άλλοι διοικητές και διοικήτριες.

Αυτό ήταν λοιπόν που άλλαξε. Η βασική δουλειά ενός διοικητή ή μιας διοικήτριας τώρα είναι ότι μέσα από εμάς κοιτάζει προς τα έξω, εξηγούμε δηλαδή τι συμβαίνει έξω, όταν λέμε έξω, εννοούμε εκτός EZLN, και αυτός με τη σειρά του το εξηγεί στα χωριά. Και εξηγεί προς τα έξω αυτό που συμβαίνει μέσα στον EZLN, μερικές φορές μέσω των ανακοινώσεων της Γενικής Διοίκησης, άλλες με συζητήσεις όπου, για παράδειγμα, αναλύουμε ποια είναι η δουλειά που έχει γίνει από τις γυναίκες, από τους αυτόνομους δήμους, ώστε οι άνθρωποι που είναι έξω να γνωρίζουν το μέσα. Και στα χωριά εξηγούμε πώς είναι η κατάσταση σε εθνικό επίπεδο, ώστε οι άνθρωποι των χωριών να γνωρίζουν πώς είναι η υπόλοιπη χώρα.

ΜΟΪΣΕΣ: Ή ο υπόλοιπος κόσμος.

ΜΑΡΚΟΣ: Αχά! Αυτή είναι τώρα η κυριότερη δουλειά, και επιπλέον αυτά που μας εξήγησες εσύ, ότι πρέπει να πηγαίνουν στα χωριά, στις περιφέρειες, για να δουν αν υπάρχουν προβλήματα και να προσφέρουν στήριξη ώστε να υλοποιηθούν τα διάφορα έργα. Γι' αυτό εμείς λέμε ότι οι διοικητές και οι διοικήτριες είναι οι οργανωτικοί αρχηγοί, αυτοί που οργανώνουν τον κόσμο, και είναι υπεύθυνοι για αυτή την οργάνωση, έχοντας και τη δική μας στήριξη. Και λέμε ότι είναι διοικητές και διοικήτριες, γιατί δεν παίρνουν ατομικές αποφάσεις αλλά συλλογικές, γι' αυτό λέμε πως διοικούν συλλογικά, δηλαδή συν-διοικούν [*comandan*], είναι διοικητές και διοικήτριες [*comandantes – comandantas*]. Και οργανώνονται ανάλογα με τις δουλειές, κάνουν συνελεύσεις όποτε χρειάζεται, αλλά κυρίως είναι άνθρωποι όπως ήταν ο Ικ πριν από τον πόλεμο: δυνατοί, ακλόνητοι, άνθρωποι που ακόμα κι αν τα πράγματα πάνε άσχημα, αυτοί βρίσκονται εκεί.

ΜΟΪΣΕΣ: Λοιπόν, εδώ τελειώσαμε τη συνέντευξή μας, σύντροφοι και συντρόφισσες. Ευχαριστούμε σύντροφε εξεγεγυμένη υποδιοικητή Μάρκος.

ΜΑΡΚΟΣ: Ακούσατε το «Ράδιο Εξέγερση», τη φωνή των χωρίς φωνή, τη φωνή του Ζαπατιστικού Στρατού για την Εθνική Απελευθέρωση.

